

**Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Διευθυντής

ΠΡΟΪΚΑ ΣΚΟΠΟΥ

Τ.Ε.Ι. ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Αριθ. Εισαγωγής 1151 Δ

**Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ ΣΤΗΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Σπουδάστρια

ΛΕΜΟΝΙΑ ΣΚΕΝΤΟΥ

Συνόψεις.....	1
ΠΡΩΤΑΡΧΕΥΣΤΟΙ ΚΕΙΜΕΝΑ	1
1. ΚΕΙΜΕΝΟ ΑΝΑΓΝΩΣΤΕ	1
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.....	6
ΚΕΡΙΑΛΑΟ ΠΡΩΤΟ	10
1.012 ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	10
ΚΕΡΙΑΛΑΟ ΔΕΥΤΕΡΟ	12
2.010 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	12
2.011 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	16
του κείνου, που οδηγεί στη κοσμική ανάσταση με ψευδείς, πρόσκληση ειδικού μορφών που είναι οι ειδικοί προδρόμοι.....	22
2.012 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	22
2.013 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	24
2.014 ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ.....	24
ΚΕΡΙΑΛΑΟ ΤΡΙΤΟ	27
3.0 ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	27
3.1. ΤΑ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	30
3.2. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	34
ΚΕΡΙΑΛΑΟ ΤΕΤΑΡΤΟ	37
4.0. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	38
4.1. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ	39
4.2. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	40
4.3. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	41
4.4. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ-ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	42
4.5. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	43
4.6. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ/ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	44
4.7. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	45
4.8. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	46
4.9. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	47
4.10. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	48
4.11. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	49
4.12. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	50
4.13. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	51
4.14. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	52
4.15. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	53
4.16. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	54
4.17. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ/ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	57
4.18. ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ.....	58

4.19. ΤΑΤΖΙΚΙΣΤΑΝ.....	60
4.20. ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ.....	61
4.21. ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ.....	62
4.22. ΓΕΩΡΓΙΑ.....	64
4.23. ΑΡΜΕΝΙΑ.....	66
4.24. ΠΟΛΩΝΙΑ.....	67
4.25. ΟΥΓΓΑΡΙΑ.....	68
4.26. ΡΟΥΜΑΝΙΑ.....	69
4.27. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ.....	71
5.0. Η ΑΝΘΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ.....	71
5.1. Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ ΣΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ.....	73
5.2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ.....	79
6.0. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	79
6.1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΕΙΓΜΑ.....	79
6.2. ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ.....	79
6.3. ΔΕΙΓΜΑ/ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ.....	80
6.4. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	80
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ.....	81
ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	81
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	92
ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	93
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	94
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	98
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	98

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Από αρχαιοτάτων χρόνων οι άνθρωποι έπρεπε συνεχώς να μετακινούνται. Η νομαδική ζωή αποτελούσε την πρώτη κοινωνική έκφραση-οργάνωση της ανθρώπινης δραστηριότητας. Οι πρώτες μετακινήσεις από τόπο σε τόπο πραγματοποιούνταν μαζικά, δηλαδή είτε ολόκληρη οικογένεια είτε μεμονωμένα.

Οι μετακινήσεις αυτές γίνονταν από ανάγκη, δηλαδή για να μπορέσουν οι άνθρωποι να συλλέξουν την τροφή τους και να βρουν πιο ασφαλή καταφύγια σε μέρη με ευνοϊκότερες κλιματολογικές συνθήκες. Παράλληλα υπήρχαν κι άλλοι λόγοι που οδηγούσαν στην μετακίνηση, όπως οι διωγμοί από τις ισχυρότερες φυλές, καταστροφές από κάποια γεωλογικά φαινόμενα όπως οι σεισμοί και οι πλημμύρες .

Από τη στιγμή που ο άνθρωπος ασχολήθηκε με την γεωργία και την κτηνοτροφία, άρχισε να αποκτάει και μόνιμη κατοικία. Η γεωργία έφερε κοντά τον άνθρωπο με τη γη. Στην πορεία ο άνθρωπος άρχισε να φτιάχνει τα πρώτα εργαλεία για να διευκολύνεται στην καλλιέργεια και αργότερα άρχισαν να αναπτύσσονται νέες τεχνικές. Με την ανάπτυξη της βιοτεχνίας η παραγωγή των αγαθών μοιράστηκε σε ένα βαθμό και η παραγωγική δραστηριότητα των ατόμων και των οικογενειών άρχισε να υπερβαίνει (σε ποσότητα και είδη) προϊόντων τις ανάγκες τους, οπότε άρχισε να δημιουργείται η ανάγκη της ανταλλαγής των προϊόντων -επειδή υπήρχε πλεόνασμα- με προϊόντα άλλων παραγωγικών μονάδων. Με βάση την ανάγκη για ανταλλαγή, άρχισε να εμφανίζεται το επάγγελμα του εμπόρου. Για τη διαδικασία ανταλλαγής προϊόντων προέκυψε η ανάγκη να μετακινηθεί ο έμπορος για να μπορέσει να βρει νέα προϊόντα και να ανταλλάξει τα υπάρχοντα. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκε η ανάγκη της μετακίνησης.

Το επάγγελμα του εμπόρου υπάρχει και σήμερα με την ίδια δυναμική. Ο έμπορος είναι ο άνθρωπος που παίρνει τα παραγόμενα προϊόντα από έναν τόπο και τα μεταφέρει (για ανταλλαγή) σε έναν άλλο. Στα παλαιότερα χρόνια η διακίνηση των εμπορευμάτων τα οποία προορίζονταν για ανταλλαγή,

πραγματοποιούνταν από τους ίδιους τους εμπόρους οι οποίοι ταξίδευαν μέσω ξηράς ή θαλάσσης, ανάλογα βέβαια με τα μεταφορικά μέσα τα οποία υπήρχαν και τους εξυπηρετούσαν περισσότερο, προκειμένου να πραγματοποιήσουν τις εμπορικές τους δραστηριότητες.

Αυτές ήταν οι πρώτες μετακινήσεις των ανθρώπων. Υπήρχαν ωστόσο μετακινήσεις οι οποίες είχαν καθαρά μεταναστευτικό χαρακτήρα αλλά και μετακινήσεις οι οποίες (όπως προαναφέραμε) πραγματοποιούνταν από εμπόρους με σκοπό την ανταλλαγή προϊόντων σε άλλες περιοχές και φυσικά την απόκτηση κέρδους. Οι τελευταίες είχαν καθαρά εμπορικό χαρακτήρα.

Επίσης υπήρχαν και άλλοι λόγοι μετακίνησης οι οποίοι με την πάροδο των χρόνων απέκτησαν άλλη μορφή, αιτία και χαρακτήρα. Ωστόσο οι πιο πολλές μετακινήσεις που πραγματοποιήθηκαν είχαν ως βασικό σκοπό την αναζήτηση κέρδους. Οι πρώτες μετακινήσεις των ανθρώπων πραγματοποιούνταν πεζή και ήταν αρκετά επίπονες και δύσκολες γιατί διάβαιναν κακοσχηματισμένα και αδιάβατα μέρη. Η συχνή αυτή διάβαση των πεζών από το ίδιο μέρος άρχισε να δημιουργεί μια υποτυπώδη μορφή δρόμων αλλά παρόλα αυτά οι δρόμοι παρέμεναν δύσβατοι, επειδή είχαν πάντα σκόνη, πέτρες και λάσπη.

Από τη στιγμή που εξημερωθήκαν τα αλόγα, τα μουλάρια και τα γαϊδούρια, δημιουργήθηκε το ζώο-υποζύγιο, το οποίο χρησιμοποιούνταν για τη μεταφορά φορτίων και ανθρώπων, οπότε θεωρήθηκε σαν το ιδεώδες και πολυτελέστατο μεταφορικό μέσο εκείνης της εποχής. Αργότερα που ανακαλύφθηκε ο τροχός, χρησιμοποιήθηκαν και για την έλξη οχημάτων.

Αυτά τα οχήματα παρόλο που εξυπηρετούσαν τις βασικές καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων, ωστόσο δεν ήταν καθόλου ευχάριστα μεταφορικά μέσα. Είναι αυτονόητο να πούμε ότι τα οχήματα της αρχαίας εποχής δεν έχουν καμία σχέση με τα σημερινά οχήματα, τα οποία είναι εξυπηρετικά, γρήγορα και ασφαλή. Έτσι στα παλιά χρόνια υπήρχε καθυστέρηση στη μετακίνηση και η έλλειψη ασφαλείας κατά την διαδρομή, έκαναν ακόμα περισσότερο μη προσιτό το ταξίδι, εκείνα τα χρόνια.

Οι πιο φημισμένοι στην οδοποιία εκείνη την εποχή θεωρούνταν οι Ρωμαίοι, επειδή έδωσαν μεγάλη προσοχή στην τελειοποίηση των μεταφορικών μέσων από την άποψη της ασφαλείας και των ανέσεων.

Οι Ρωμαίοι μελέτησαν και κατασκεύασαν θαυμάσιες οδικές αρτηρίες για την καλύτερη και ασφαλή μετακίνηση των μεταφορικών μέσων. Ωστόσο και αρχαίοι Έλληνες αλλά και οι Φοίνικες είναι γνωστοί σαν εξαιρετοί θαλασσοπόροι της εποχής τους. Αυτές οι μετακινήσεις όμως δεν έχουν καμιά σχέση με αυτό που λεμέ σήμερα τουρισμό¹

---

¹ Σφακιανάκης, Κ., Μ., 2000, «Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού», εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Για να δοθεί ο ορθός ορισμός του τουρισμού θα πρέπει απαραίτητως να συνδυαστεί με κάποια βασικά χαρακτηριστικά τα οποία τον καθορίζουν και είναι τα εξής: τα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά.

Στη σύγχρονη εποχή ο τουρισμός έχει εξελιχθεί σε μαζικό, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται με διαφορετική μορφή από ότι παλαιότερα. Μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ο τουρισμός μετατράπηκε από προνόμιο των λίγων πλουσίων περιηγητών, σε δικαίωμα των εργαζομένων και πήρε μαζική και ομαδική μορφή.

Παράλληλα εκτός από εσωτερικός έγινε και εξωτερικός τουρισμός, δηλαδή πραγματοποιείται σε όλο τον κόσμο. Πιο συγκεκριμένα, η μετακίνηση ανθρώπων στο εσωτερικό (τουριστικούς προορισμούς) διαφόρων χωρών είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα. Σε αυτό το γεγονός έπαιξε ρόλο η ανάπτυξη της τεχνολογίας όσον αφορά στα μεταφορικά μέσα, καθώς και η βελτίωση των συνθηκών απασχόλησης και αμοιβής των εργαζομένων, οι κοινωνικές παροχές και η ανάπτυξη των τουριστικών επιχειρήσεων.

Το μεγάλο ενδιαφέρον που έδειξαν οι άνθρωποι στον τουρισμό, οδήγησε σταδιακά πολλές χώρες στο να εφαρμόσουν μέτρα και προγράμματα για να προωθήσουν τον τουρισμό τους. Κάθε χώρα αξιοποίησε τις φυσικές ομορφιές και τα αξιοθέατά της με το να δημιουργήσει έργα τουριστικής υποδομής, βελτίωση του περιβάλλοντος και ενίσχυση των τοπικών προϊόντων προκειμένου να δημιουργήσει θετικές βάσεις για την οικονομική ανάπτυξη.

Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς επί τουλάχιστον ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των τουριστικών τους αναγκών.

Ωστόσο ο παραπάνω χαρακτηρισμός δεν είναι απόλυτος για να προσδιορίσει τον τρόπο που δραστηριοποιείται ένας τουρίστας (χρόνος και

λόγος διαμονής και μετακίνησης). Παραδείγματος χάριν, όσοι επιλέγουν να μετακινηθούν για επαγγελματικούς λόγους δεν χαρακτηρίζονται ως τουρίστες.

Ένας άλλος ορισμός αναφέρει ότι: *«τουρίστας είναι το άτομο που πραγματοποιεί μια μετακίνηση, για διαφορετικές αιτίες και συνήθως χρησιμοποιεί το χρόνο της σχόλης του για τις ανάγκες της ανάπαυσης και ψυχαγωγίας του»*.

Ένας ακόμη ορισμός του τουρισμού αναφέρει ότι ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες τις οποίες εκτελεί κάποιος με σκοπό την προσωρινή μετακίνησή του από έναν τόπο (ή περιοχή) σε άλλον, ο οποίος είναι διαφορετικός από το μόνιμο μέρος κατοικίας και εργασίας του.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού ορίζει ότι: *«ο τουρισμός περιλαμβάνει όλες εκείνες τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε περιοχές διαφορετικές από το μέρος που διέμεναν ως τότε, όχι περισσότερο από ένα συνεχόμενο χρόνο για διασκέδαση, δουλειές ή για άλλους σκοπούς»²*.

Σύμφωνα με τους διάφορους ορισμούς που δώσαμε βγαίνει το συμπέρασμα ότι τα βασικά στοιχεία-χαρακτηριστικά της ερμηνείας του τουρισμού είναι δυο: το κίνητρο και η μετακίνηση. Οι διεθνείς οργανισμοί θέλοντας να διασαφηνίσουν την έννοια «τουρίστας» τον ορίζουν ως το σκοπό του ταξιδιού, δηλαδή το κίνητρο του τουρίστα, και τη διάρκεια παραμονής – μετακίνησης.

Η εξάπλωση του τουρισμού στην πορεία των ετών έχει προσδώσει σε αυτόν άλλα χαρακτηριστικά και μορφές με αποτέλεσμα οι παράγοντες που τον διαμορφώνουν και τον επηρεάζουν να είναι δύσκολο να ερμηνευτούν απόλυτα.

Στις μέρες μας για τον τουρισμό μπορεί να δοθεί και η εξής ερμηνεία: η προσωρινή-σύντομη μετακίνηση των ανθρώπων από τον τόπο διαμονής τους σε έναν άλλο τόπο (άλλο μέρος) με στόχο-επιθυμία την ικανοποίηση των

² Τσάρτας, Π., 2000, «Τουριστική ανάπτυξη : Πολυεπισημονικές προσεγγίσεις», Εξάντας, Αθήνα.

τουριστικών τους αναγκών όπως είναι η ξεκούραση και η αναψυχή, καθώς και η οργανωμένη προσπάθεια για την έλξη, υποδοχή και άριστη εξυπηρέτηση των τουριστών.

Για να μπορέσει να οριστεί μια μετακίνηση ως τουριστική δραστηριότητα, θα πρέπει να υπάρχει η μετάβαση των ανθρώπων από ένα μέρος σε ένα άλλο (ή από έναν τόπο σε έναν άλλον), στην ίδια ή διαφορετική χώρα, για αναψυχή, ψυχαγωγία, λόγους υγείας ή άλλους λόγους, και η μετακίνηση αυτή δεν θα πρέπει να είναι προσωρινή. Επίσης να μην έχει επαγγελματικό χαρακτήρα το ταξίδι και η διάρκεια της παραμονής.

Ο τουρισμός είναι πολύ ανεπτυγμένος τα τελευταία χρόνια. Ωστόσο ακόμη αποτελεί ένα είδος πολυτελείας επειδή ο τουρισμός για πολλούς ανθρώπους στις αναπτυγμένες χώρες εκφράζει «τρόπο ζωής».

Υπάρχουν πολλοί λόγοι οι οποίοι ασκούν επίδραση στην απόφαση και μετακίνηση των τουριστών. Οι λόγοι αυτοί έχουν σχέση με την απόκτηση του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων, την αύξηση του εισοδήματός τους, την εξέλιξη των μέσων μεταφοράς, τις ποικίλες και δελεαστικές προσφορές των τουριστικών πακέτων και φυσικά τις προσωπικές προτιμήσεις των τουριστών.

Όταν μιλάμε για τουριστικά πακέτα εννοούμε μια ολική ποσότητα υπηρεσιών οι οποίες προσφέρονται στον τουρίστα σε προνομιακές τιμές. Αυτού του είδους οι υπηρεσίες είναι τα αεροπορικά εισιτήρια, η διαμονή, η διατροφή, οι μετακινήσεις και οι ξεναγήσεις.

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο τουρισμός προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα στην κοινωνία και ιδιαίτερα στην οικονομία κάθε χώρας. Το γεγονός αυτό ωθεί τις χώρες να εφαρμόσουν στρατηγικές και μέτρα ούτως ώστε να ισχυροποιηθεί η οικονομία στον τουριστικό κλάδο και παράλληλα ο τουρισμός να προστατευθεί από διάφορα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν.

Ως βασικός σκοπός αυτών των μέτρων είναι να αυξηθούν τα θετικά αποτελέσματα που μπορεί να προσφέρει ο τουρισμός, όπως είναι η ενίσχυση

της απασχόλησης καθώς και η ελαχιστοποίηση των αρνητικών επιδράσεων όπως για παράδειγμα οι επιβαρύνσεις στο περιβάλλον³.

---

³ Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., & Λύτρας Π.Ν., 2000, "Εισαγωγή στον τουρισμό", Interbooks, Αθήνα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1.0.ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός με τη σημερινή μορφή και ανάπτυξή του αποτελεί κοινωνικό φαινόμενο. Ο σύγχρονος άνθρωπος έχει εντάξει στις βασικές του ανάγκες και την πρόσκαιρη μετακίνησή του από την μόνιμη κατοικία του σε άλλα μέρη-τόπους εντός και εκτός της χώρας του.

Η σύγχρονη βιομηχανοποιημένη εποχή στις πόλεις έχει κουράσει σωματικά και ψυχικά τους ανθρώπους, με αποτέλεσμα να αναζητούν να βρουν προσωρινή ηρεμία και ξεκούραση. Σήμερα τα περισσότερα υλικά αγαθά είναι εύκολο να αποκτηθούν και βρίσκονται σε αφθονία, ωστόσο αυτό οδηγεί πολλούς ανθρώπους να αναζητήσουν μια εσπευσμένη απομάκρυνση η οποία ικανοποιείται με το τουριστικό ταξίδι. Επίσης, ο άνθρωπος που ζει στην ύπαιθρο προσελκύεται έντονα από τη ζωή στις μεγαλουπόλεις και με την μετακίνησή του σε αυτές ζητά να χαρεί ό,τι χαίρονται και οι άλλοι άνθρωποι που ζουν στις πόλεις.

Κατά τη διαδικασία ανάλυσης του τουριστικού φαινομένου, ερευνητές εφάρμοσαν κάποιος παραλληλισμός μεταξύ της αύξησης της τουριστικής κίνησης και της οικονομικής κατάστασης. Έτσι παρατηρήθηκε ότι η αύξηση της τουριστικής κίνησης μετά τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο υπήρξε διπλάσια από την αύξηση του κοινωνικού εισοδήματος. Η διαπίστωση αυτή δεν επαλήθευσε την υπόθεση που έγινε αρχικά ότι η τάση του ανθρώπου για το τουριστικό ταξίδι είναι ανάλογη με τα εισοδήματά του.

Βέβαια η αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος έπαιξε το ρόλο της στην τουριστική κίνηση. Έτσι μπορούμε να πούμε ότι στις πρώτες ανάγκες του ανθρώπου μετά την τροφή, κατοικία, ενδυμασία, και μόρφωση προστίθεται και η ψυχαγωγία.

Κατά την ιεράρχηση αυτών των τουριστικών αναγκών, η ψυχαγωγία δεν είναι απαραίτητο να βρίσκεται τελευταία. Ανάλογα με την ψυχοσύνθεση και τις περιστάσεις των ατόμων, είναι δυνατόν η ανάγκη της μετακινήσεως να

ικανοποιείται με τον αντίστοιχο περιορισμό της ικανοποίησης των άλλων βασικών αναγκών όταν το ατομικό εισόδημα που διατίθεται δεν επαρκεί.

Κάποιες φορές η ανάγκη του ανθρώπου για μετακίνηση μπορεί να υπάρχει σε τέτοιο βαθμό ώστε ο άνθρωπος να υποβάλλει στον εαυτό του ακόμα και θυσίες προκειμένου να ικανοποιήσει την ανάγκη αυτή. Το γεγονός αυτό φανερώνει πόσο αληθινή είναι αυτή η παρατήρηση, αφού πολλά άτομα κινούνται ουσιαστικά χωρίς οικονομικούς πόρους και στερούνται και τα πιο στοιχειώδη μέσα άνεσης προκειμένου να μετακινηθούν από την χώρα τους.

Ένα ακόμη σημαντικό γεγονός είναι ότι πάρα πολλοί τουρίστες αυτής της κατηγορίας προσπαθούν να αναζητήσουν χρηματικούς πόρους στην χώρα που στην χώρα που επισκέπτονται, μέσω της προσφοράς της εργασίας τους.

Ως αποτέλεσμα των προαναφερθέντων στη σημερινή εποχή βλέπουμε να τεκμηριώνεται η ορθότητα της σπατάλης χρημάτων για οικογένειες ή μεμονωμένα άτομα, με περιορισμένους οικονομικούς πόρους όταν γίνεται με σκοπό την ψυχαγωγία του τουρισμού.

Ωστόσο οι προαναφερθέντες παράγοντες δεν είναι οι μόνοι λόγοι οι οποίοι ενεργοποιούν τον άνθρωπο στον τουρισμό. Οι κοινωνιολόγοι αναφέρουν και άλλους παράγοντες που συντελούν στην αύξηση της τουριστικής κίνησης. Ως αποτέλεσμα, επειδή ο τουρισμός έχει γίνει ομαδική συνήθεια, τρόπος ζωής, θεωρείται ότι όποιος απομακρύνεται και δεν κάνει τουρισμό, θεωρείται οπισθοδρομικός. Προκειμένου να μην θεωρείται κάποιος οπισθοδρομικός και απροσάρμοστος γίνεται τουρίστας παρά την επιθυμία του και την οικονομική του κατάσταση. Έτσι όταν αυτό γίνεται το συνηθίζει και το κάνει τουριστικό βίωμα.

Συμφωνούν επίσης ότι το ταξίδι αποτελεί έναν ενδιαφέροντα τρόπο που προκαλεί την προσοχή των άλλων και ευνοεί την ανάπτυξη του τουρισμού. Με αυτόν τον τρόπο, όταν κάποιος άνθρωπος δεν έχει κατορθώσει να επιτύχει μέσω κοινωνικής παρουσίασης-προβολής, το επιτυγχάνει με έναν εντυπωσιακό τρόπο, που μπορεί να είναι ένα πολυδάπανο ταξίδι αναψυχής.

Παράλληλα το ουσιαστικό ψυχολογικό νόημα που βγαίνει από την διαδικασία μας να στείλουμε κάρτες από το ταξίδι που είμαστε σε διάφορους φίλους ή το να δώσουμε σε αυτούς κάποια ενθύμια, δεν είναι τίποτα άλλο από την υπενθύμιση ότι ταξιδέψαμε εκεί για να προκαλέσουμε τον θαυμασμό και το ενδιαφέρον.

Επίσης σημαντικό κίνητρο για την τουριστική μετακίνηση είναι και η επιθυμία για ανάπτυξη δραστηριοτήτων με θέματα εκτός καθημερινής ρουτίνας, πρώτον για να απομακρυνθούμε από συνήθειες που έχουν αρνητικές επιπτώσεις στην ψυχολογική μας διάθεση και δεύτερον για να βρούμε καινούργια ενδιαφέροντα στην ζωή και να παρουσιαστούν καινούργιες ευκαιρίες προσωπικής δραστηριότητας.

Υπάρχει πολλές φορές η μείωση του ενδιαφέροντος για αποταμίευση των εισοδημάτων επειδή: α) γίνονται διαφορές μορφές περιουσιακών δημεύσεων, β) λόγω της ενιαίας νομισματικής πολιτικής, γ) τα αυξημένα φορολογικά βάρη και τις κοινωνικές εισφορές, δ) τις διαφορές και συχνές οικονομικές καταστροφές. Αυτή η μείωση της διάθεσης για αποταμίευση οδηγεί τον άνθρωπο περισσότερο στην απόλαυση της ζωής σήμερα, παρά την εξασφάλιση για το αύριο.

Ένα ακόμη γεγονός το οποίο έδωσε το κίνητρο στον άνθρωπο να επιδιώκει περισσότερο από παλιά το ταξίδι, την περιήγηση, ήταν και η παγκόσμιος πόλεμοι. Όσοι μετακινήθηκαν για να στρατευθούν απόκτησαν κατά κάποιον τρόπο την διάθεση για περιήγηση. Η μετακίνηση όμως αυτή βοήθησε στην γνωριμία των ανθρώπων με άλλους λαούς, γνωριμία που οδηγεί στην αλληλοκατανόηση, η οποία διαλύει τις εχθρότητες μεταξύ των λαών, πράγμα που αποτελεί και την ενδόμυχη επιθυμία κάθε ανθρώπου.

Επιπλέον η επιθυμία του ανθρώπου κάποιες στιγμές να ξεφύγει από τα καθημερινά και να αισθανθεί για λίγο ελεύθερος, ικανοποιείται σημαντικά από το τουριστικό ταξίδι που τον απομακρύνει από τις καθημερινές φροντίδες για την εξασφάλιση των πόρων ζωής από το καθήκον, την επαγγελματική ρουτίνα κ.λ.π. Ο άνθρωπος από την στιγμή που ταξιδεύει αρχίζει να βγάζει το άγχος από πάνω του και μετατρέπεται σε άτομο αμέριμνο, ξένοιαστο.

Για την επιθυμία που έχει εκδηλώσει ο άνθρωπος να επισκέπτεται αλλά μέρη ή άλλες χώρες, συνετέλεσαν τα μέσα μαζικής επικοινωνίας και η ανάπτυξη των μέσων γνωριμίας. Το ραδιόφωνο, η τηλεόραση, οι εφημερίδες, τα κάθε είδους περιοδικά και τα διαφημιστικά έντυπα βοηθούν πολύ σε αυτό το γεγονός, μέσω της ενημέρωσης που προσφέρουν. Με τα μέσα αυτά δεν προκαλείται μονό η επιθυμία να γνωρίσει ο κόσμος από κοντά άλλους τόπους και λαούς, αλλά παράλληλα εξαλείφεται και ο φόβος για το άγνωστο ο οποίος υπήρχε παλιότερα έντονος και λειτουργούσε αρνητικά στην διάθεση για ταξίδι.

Στη σύγχρονη εποχή ο φόβος για το άγνωστο σχεδόν έχει εξαλειφθεί επειδή τα μέσα επικοινωνίας έφεραν κοντά πνευματικά και κοινωνικά τους λαούς και έκαναν γνωστούς τους διαφόρους τόπους, τα ήθη και τα έθιμα μέχρι την τελευταία λεπτομέρειά τους, για τον τρόπο ζωής και τις συνθήκες που υπάρχουν για την παραμονή.

Η συνεχής τουριστική διαφήμιση που ασκείται σήμερα έχει μεγάλη δύναμη στις διαφορές τουριστικές χώρες με αποτέλεσμα να προκαλεί την επιθυμία για την γνωριμία αυτών των χωρών, και εφόσον υπάρχουν οι σχετικές δυνατότητες, πραγματοποιείται και το αντίστοιχο ταξίδι, όπου στη συνέχεια γίνεται βίωμα και το επαναλαμβάνει συχνότερα.

Τέλος, η σημερινή εποχή σε επαγγελματικό και κοινωνικό επίπεδο, ευνοεί περισσότερο από κάθε άλλη εποχή τη δημιουργία γνωριμιών εκτός από το στενό περιβάλλον του τόπου της μόνιμης κατοικίας μας, διότι το σημερινό πνεύμα διαβίωσης έχει πάρει έκταση παγκόσμια θα λέγαμε. Οι γνωριμίες λοιπόν γίνονται πιο εύκολα μέσα από το τουριστικό ταξίδι.

Η ανάγκη για μετακίνηση και ψυχαγωγία οδήγησε τους ανθρώπους να αναζητήσουν προστασία στις μετακινήσεις τους με τη δημιουργία ειδικών σωματείων. Έτσι ιδρύθηκαν οι περιηγητικές λέσχες, που με τις διαφορές ονομασίες ανάλογα με τις επιδιώξεις, όλο και πληθαίνουν και προσελκύουν εκατομμύρια μέλη. Γνωστά σωματρία της χώρας μας είναι η Περιηγητική Λέσχη, ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύνδεσμος, ο φυσιολατρικός σύλλογος κ.λ.π.

Όπως για κάθε κοινωνική εκδήλωση υπάρχουν τα διαφορά καινούργια επαγγέλματα, βασικά για την ικανοποίηση των αναγκών που δημιουργούνται παράλληλα και για το κέρδος, έτσι και στην κοινωνική εκδήλωση του τουρισμού δημιουργηθήκαν καινούργια επαγγέλματα, που αυξάνονται διαρκώς σε ειδικότητες και απασχόληση.

Παράλληλα και τα κράτη λόγω της ραγδαίας ανάπτυξης του τουρισμού, συγκρότησαν ειδικές Δημόσιες Υπηρεσίες για να προστατεύσουν τα δικαιώματα των τουριστών και παράλληλα να τους διευκολύνουν αλλά και για να οργανώνουν την τουριστική κίνηση, σε τέτοιο βαθμό ώστε να είναι όσο το δυνατό περισσότερο ωφέλιμη για την χώρα⁴.

---

⁴ Κοκκώσης Χ., & Τσάρτας, Π., 2001, «Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον», Εκδόσεις Κριτική

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2.0.ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Οι τέσσερις σημαντικότερες τουριστικές περιοχές του κόσμου είναι (Δέφνερ, 2002):

- Η Ευρώπη που αποτελεί τόσο το διεθνές επίκεντρο της προέλευσης του τουρισμού όσο και την κυριότερη περιοχή προορισμού,
- Η Βόρεια Αμερική που αποτελεί εξίσου σημαντική περιοχή από την πλευρά του όγκου της τουριστικής κίνησης, και οι γενικές μορφές της τουριστικής της ανάπτυξης παρουσιάζουν ομοιότητες με αυτές της Ευρώπης,
- Ο Ειρηνικός και η Αυστραλασία που αποτελεί την περιοχή που αναπτύσσεται με τον ταχύτερο ρυθμό,

- Οι περιφερειακές περιοχές του κόσμου (Νότια Ασία, Αφρική Νότια της Σαχάρας, Κεντρική και Νότια Αμερική). Οι περιοχές αυτές είναι περιφερειακές με την έννοια της οικονομικής σχέσης με τον ανεπτυγμένο κόσμο και των τουριστικών δεσμών με τις σημαντικότερες δυτικές περιοχές προέλευσης.

Οι περιοχές που παρουσιάζουν έντονες συγκεντρώσεις ελκυστικών τουριστικών πόρων (ιδανικά κλίματα και παραλίες, εξέχοντες ιστορικοί και πολιτιστικοί πόροι σε ελκυστικά τοπία συγκεντρωμένα γύρω από τις προστατευμένες θάλασσες) είναι δύο (Δέφνερ, 2002):

1. Η λεκάνη της Μεσογείου που βρίσκεται ακριβώς στα νότια της κύριας περιοχής προέλευσης των Ευρωπαίων τουριστών
2. Ο Κόλπος του Μεξικού / η Καραϊβική Θάλασσα που βρίσκεται επίσης στα νότια των πληθυσμιακών συγκεντρώσεων από τις οποίες προέρχονται οι περισσότεροι Βορειοαμερικανοί τουρίστες.

2.1.0 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο τουρισμός στη χώρα μας έχει οδηγηθεί πλέον σε μια νέα πορεία προς την ανάδειξη της Ελλάδας ως πρώτου προορισμού υψηλής ποιότητας τουρισμού παγκόσμια .

Οι βασικοί στόχοι της τουριστικής πολιτικής που υλοποιείται σήμερα, εντοπίζονται στην αναβάθμιση της ποιότητάς καθώς και στη διεύρυνση και στον εμπλουτισμό του ελληνικού τουριστικού προϊόντος . Ο ζωντανός πολιτισμός του λαού μας , όπως έχει διαμορφωθεί μέσα από την ιστορία και τις εμπειρίες , θα πρέπει να εκφραστούν και να προσδώσουν την ιδιαιτερότητα στο τουριστικό μας προϊόν . Τρεις είναι οι πυλώνες της κυβερνητικής μας πολιτικής για τον τουρισμό: ανάπτυξη – πολιτισμός - περιβάλλον.

Η νέα τουριστική πολιτική με ριζική αναδιάταξη , αναδεικνύει μια νέα τουριστική ταυτότητα που κατοχυρώνει τη μοναδικότητα των ελληνικών προορισμών και εξασφαλίζει τη διεθνή αναγνωρισιμότητά τους .

Σήμερα, οι τοπικές κοινωνίες σέβονται τον επισκέπτη και οι τοπικές τουριστικές επιχειρήσεις αναβαθμίζουν ποιοτικά τις υπηρεσίες τους και επανασυνθέτουν την προσφορά τους. Προσπαθούμε να ενισχύουμε την ανταγωνιστικότητά μας, γεγονός που προϋποθέτει ποιότητα, υποδομές και ζεστή φιλοξενία. Προσπαθούμε να προωθούμε όχι απλά διακοπές αλλά "μοναδικές εμπειρίες" που θα μετατρέψουν ακόμη και τον πλέον σκεπτικιστή επισκέπτη σε θαυμαστή της χώρας μας.

Ο παράγοντας των Ολυμπιακών αγώνων επηρέασε και επηρεάζει την προοπτική του Ελληνικού Τουρισμού . Το κορυφαίο αυτό αθλητικό γεγονός αξιοποιείται από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης τουριστικά, με ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα συστηματικής παρέμβασης για μεγάλο χρονικό διάστημα, που περιλαμβάνει την αξιοποίηση της τεράστιας δημοσιότητας και προβολής υπέρ του τουριστικού μας προϊόντος με νέους τρόπους και μεθόδους, παράλληλα με τα κλασικά μέσα, καθώς και την διαμόρφωση και υλοποίηση ειδικών προγραμμάτων marketing για την προβολή των τουριστικών μας πόρων.

Η Ελλάδα σήμερα εκσυγχρονίζει τον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα εκτιμώντας ότι μπορούν να δημιουργηθούν νέα δεδομένα στον έντονο ανταγωνισμό που υφίσταται ο τουριστικός τομέας, υλοποιώντας δράσεις όπως⁵ :

- Επαναπροσδιορισμός του τουριστικού προϊόντος ανά περιφέρεια, νομό και περιοχή, ώστε κάθε περιοχή να αναπτύξει εκείνο το εξειδικευμένο και ανταγωνιστικό τουριστικό προϊόν που της αρμόζει καλύτερα με την δική της ενιαία ταυτότητα αναγνώρισης και προβολής .
- Με την άμεση επένδυση πάνω από 60 εκατ. ευρώ στη διαφήμιση και προβολή της Ελλάδας (με νέο δημιουργικό και λογότυπο), ένα ποσό τέσσερις φορές μεγαλύτερο από κάθε παλαιότερη κυβερνητική επένδυση (από τις δημόσιες επενδύσει) πάνω στη διαφήμιση. Έγκαιρη κύρια εκστρατεία για τη μέγιστη αξιοποίηση της μεταολυμπιακής περιόδου με συγκεκριμένη στόχευση σε όλες τις κύριες αγορές και εκθέσεις του πλανήτη, καθώς και σε νέες αναπτυσσόμενες αγορές (Κίνα). Συμπληρωματικές δράσεις προβολής στην ενίσχυση του

---

⁵ Keneth G. William, "*International Travel and Tourism*", 2nd Edition

εσωτερικού τουρισμού (Μένουμε Ελλάδα) και σε συγκεκριμένους στόχους όπως ο συνεδριακός τουρισμός, ο αθλητικός τουρισμός, ο πολιτιστικός τουρισμός κ.α. Αναβαθμισμένη και εντυπωσιακή παρουσία της χώρας μας στις Διεθνείς Τουριστικές Εκθέσεις με θετικά μηνύματα και επαίνους από όλους τους τουριστικούς φορείς της χώρας . Αυξήσαμε την επιχορήγηση στις νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις κατά 50% σε σχέση με πέρυσι, ενώ ήδη έχει ξεκινήσει η προετοιμασία για τον διαγωνισμό της διαφημιστικής εκστρατείας για το 2007. Η επικοινωνιακή πολιτική προχωρά πλέον με ένα συγκροτημένο τρόπο και για τον λόγο αυτό προκηρύχθηκε διαγωνισμός για διεθνή στρατηγικό σύμβουλο marketing του τουρισμού καθώς και διαγωνισμός για την σχεδίαση και κατασκευή σύγχρονης διαδικτυακής πύλης (portal), η οποία θα παρέχει ένα ευρύ φάσμα πληροφοριών και υπηρεσιών .

Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι εκτός από τις επιχειρήσεις του κλάδου από την διαφημιστική μας καμπάνια ωφελούνται χιλιάδες ΜΜΕ και εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενοι στον τουρισμό που δραστηριοποιούνται στην Ελληνική Περιφέρεια στηρίζοντας την οικονομικά.

- Ένα σύγχρονο πλαίσιο υποστήριξης των πρωτοβουλιών του ιδιωτικού τομέα μέσω του νέου Αναπτυξιακού Νόμου που ήδη έχει ενεργοποιηθεί, με προμετωπίδα την αναβάθμιση της ποιότητας των καταλυμάτων, την διεύρυνση του φάσματος των τουριστικών επιχειρήσεων που ενισχύονται, την ενίσχυση των ειδικών μορφών τουρισμού και την απλούστευση των διαδικασιών ένταξης .

Ήδη παρατηρείται ιδιαίτερη κινητικότητα στον επενδυτικό τομέα και αυξημένο ενδιαφέρον σε τομείς, όπως είναι τα νέα ξενοδοχεία, η θαλασσοθεραπεία, οι ιαματικές πηγές, το γκολφ, οι μαρίνες.

Με βάση τα τελευταία στοιχεία του υπουργείου οικονομικών, περίπου το 28% των εγκεκριμένων επενδυτικών έργων που υπάγονται στον Αναπτυξιακό Νόμο αφορούν τουριστικές επενδύσεις, επιβραβεύοντας κατ'αυτόν τον τρόπο τον άριστο σχεδιασμό που έγινε από το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης.

Άμεσα εκδίδεται ΚΥΑ με το Υπουργείο Οικονομικών, με την οποία θα άρονται τα εμπόδια που σχετίζονται με γεωγραφικούς περιορισμούς για την

ίδρυση και επέκταση ξενοδοχείων 4 και 5 αστέρων. Παράλληλα το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης, βάζει τις προδιαγραφές για την ανάπτυξη των τουριστικών εγκαταστάσεων ειδικών μορφών τουρισμού όπως θεματικά πάρκα, προπονητικά κέντρα, .

- Η οριζόντια συνεργασία και συνέργεια με τα άλλα αρμόδια Υπουργεία μέσω επιτροπών (που προβλέψαμε στον Τουριστικό Νόμο της ίδρυσης του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης) για τις εμπλεκόμενες αρμοδιότητες που επηρεάζουν το τουριστικό προϊόν και απαιτούν διευθετήσεις όπως π.χ., των υφισταμένων πολεοδομικών εκκρεμοτήτων των ξενοδοχείων, της απλούστευσης της διαδικασίας έκδοσης αδειών των τουριστικών καταλυμάτων με μείωση των δικαιολογητικών, της απόσυρσης παλαιών μονάδων και αλλαγής χρήσης, τις τουριστικές κατοικίες, την στρατηγική αερομεταφορών, τις κολυμβητικές δεξαμενές, την χρήση στρατιωτικών αεροδρομίων για τουριστικές πτήσεις charter, την αναβάθμιση της τουριστικής εκπαίδευσης και την νομοθετική τακτοποίηση όλων των εκκρεμοτήτων. Παράλληλα διαμορφώνουμε τα εναλλακτικά τουριστικά προϊόντα σε συνεργασία με τα άλλα Υπουργεία, καθώς κανείς μέχρι σήμερα δεν είχε επεξεργασθεί το πλαίσιο εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Ως παράδειγμα αναφέρουμε τα προγράμματα Leader σε κάποια από τα οποία, ποτέ δεν καθορίστηκαν οι προδιαγραφές και η πιστοποίηση για αγροτουριστικές δραστηριότητες ⁶.

Σήμερα έχουμε έτοιμο το νομοσχέδιο για τον αγροτουρισμό και τον τουρισμό Υπαίθρου, κατατέθηκε εντός του Οκτωβρίου το νομοσχέδιο για τον ιαματικό τουρισμό, ενώ και πάλι σε συνεργασία με τις διϋπουργικές επιτροπές επεξεργαζόμαστε το θεσμικό πλαίσιο για τον αθλητικό τουρισμό , τον ιατρικό-θεραπευτικό τουρισμό και τον πολιτιστικό τουρισμό.

Πρόσφατα ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για τον καταδυτικό τουρισμό αποτέλεσμα της συνέργειας αυτής .

- Η δημιουργία με Νόμο Επιτροπής ανάπτυξης συνεργιών με τις Περιφέρειες και με τις διοικήσεις της και της ΚΕΔΚΕ για την καλύτερη συνεργασία και συντονισμό

---

⁶ Smith L.J. Stephen: "*Tourism Analysis: A Handbook*", 2nd Edition

δράσεων στην προβολή και αντιμετώπιση άλλων βασικών θεμάτων του τουρισμού . Ο κατακερματισμός της διαφημιστικής προβολής και η ανυπαρξία συντονισμού των Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων στα τουριστικά δρώμενα, επέβαλλε την δημιουργία αυτής της επιτροπής καθώς και την νομοθετική ρύθμιση ενιαίας τουριστικής προβολής και πολιτικής με τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις . Παράλληλα δημιουργήθηκε η εκτελεστική γραμματεία του Εθνικού Συμβουλίου Τουρισμού μια μεγάλη εκπροσώπηση των τουριστικών φορέων η οποία με την θεσμική της ιδιότητα παρεμβαίνει με συμβουλευτικό ρόλο στην διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης . Ήδη έχουν δημιουργηθεί θεματικές ομάδες εργασίας της Εκτελεστικής Γραμματείας του εθνικού συμβουλίου τουρισμού και του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης και έχουν πραγματοποιηθεί συσκέψεις εργασίας με την επιτροπή τουρισμού της ΚΕΔΚΕ ενώ προγραμματίστηκε συνάντηση της από κοινού με την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης με τους Γενικούς Γραμματείς των Περιφερειών στις 21 Οκτωβρίου .

- Δημιουργήθηκαν οι νέες οργανωτικές και διοικητικές δομές του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης . Με τον νέο οργανισμό του Υπουργείου , δημιουργήθηκε η νέα Διεύθυνση Τουριστικών Επενδύσεων καθώς και η Διεύθυνση Χωροταξικού Σχεδιασμού προκειμένου να εφαρμοσθούν σύγχρονοι μηχανισμοί εξυπηρέτησης στους ενδιαφερόμενους επενδυτές και να επιβάλλονται οι αναγκαίες ρυθμίσεις και η λήψη σχετικών μέτρων για την άρση διοικητικών εμποδίων και αντικινήτρων για τις επενδύσεις στον τουριστικό τομέα . Ειδικότερα με το νέο τμήμα Ειδικών Μορφών Τουρισμού που δημιουργήθηκε , μπαίνει για πρώτη φορά σε λειτουργία ο διοικητικός μηχανισμός του Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης για την εισήγηση των αναγκαίων μέτρων , ενεργειών και παρεμβάσεων για την ανάπτυξη των ειδικών μορφών τουρισμού όπως του θαλάσσιου τουρισμού, του τουρισμού υγείας , του αθλητικού τουρισμού , του θρησκευτικού τουρισμού και η αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου .

- Συστάθηκαν σε κάθε Περιφέρεια , Περιφερειακές Υπηρεσίες Τουρισμού (ΠΥΤ) υπό τον ΕΟΤ με όλες τις αρμοδιότητες που μεταβιβάστηκαν από τα Γραφεία Υποστήριξης Τουρισμού των Περιφερειών, υλοποιείται επίσης η δυνατότητα να

ανοίξουν Γραφεία Τουρισμού σε όλες τις πόλεις και τους τουριστικούς προορισμούς όπου δεν υπάρχουν. Τα αποτελέσματα αυτής της πολιτικής είναι ήδη ορατά. Νέα ανακαινισμένα γραφεία στην Θεσσαλονίκη στην Τρίπολη και στις άλλες πόλεις της Ελλάδας βρίσκονται στην εξυπηρέτηση του κάθε ενδιαφερόμενου , διεκπεραιώνοντας εκκρεμείς υποθέσεις και χρονίζοντες φακέλους .

- Η Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των τουριστικών επιχειρήσεων μέσω του ΕΠΑΝ με την προκήρυξη νέων προγραμμάτων συνολικής δαπάνης 67 εκατ. Ευρώ τα οποία αφορούν νέες δράσεις κατάρτισης, ανταλλαγές ξενοδοχειακών υπαλλήλων , στη δημιουργία τουριστικών clusters, στην προώθηση της ελληνικής κουζίνας, στο τουριστικό επάγγελμα συνοδών . Αναμόρφωση του ΕΠΑΝ με την εξειδίκευση και στόχευση των μέτρων σε νέες μορφές τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, ιαματικός ,θαλάσσιος, αστικός τουρισμός). Συνολικά τα ενταγμένα έργα στην ενίσχυση των ΜΜΕ, εξελίσσονται με ταχύτατους ρυθμούς με σημαντικότερη αύξηση στο ποσοστό εντάξεων 106%, μεγαλύτερο από τον συνολικό προϋπολογισμό του έργου (40 εκ ευρώ).

Στις ιδιωτικές επενδύσεις εγκαταστάσεων ειδικής τουριστικής υποδομής έχουμε εντάξεις που φτάνουν το 94%, ενώ και στις άλλες δράσεις σημειώνεται ουσιαστική άνοδος από πλευράς απορρόφησης. Με ταχύτατες διαδικασίες καταφέραμε να ξεπεράσουμε τα προβλήματα που υπήρχαν στο πρόγραμμα Ελληνική Κουζίνα και πλέον με την νέα πρόσκληση που θα βγει πριν το τέλος του έτους, οι επιχειρηματίες θα μπορούν να συμμετάσχουν και να πιστοποιηθούν με το ειδικό σήμα του ΕΟΤ, αλλά και να προβούν σε δαπάνες με στόχο την βελτίωση των επιχειρήσεων τους. Τέλος στα πλαίσια του θαλάσσιου τουρισμού διαπιστώνουμε σημαντική πρόοδο στην κατασκευή 10 τουριστικών αγκυροβολίων συνολικού προϋπολογισμού 27 εκατ. Ευρώ⁷ .

---

⁷ Williams K. Allan, Shaw Gereth: ***“Tourism and Economic Development European Experiences”***.

- Η Σύσταση επιτροπής για τον εκσυγχρονισμό του πλαισίου τουριστικής κατάρτισης και εκπαίδευσης καθώς και η Ένταξη νέων ειδικοτήσεων και σχολών . Δημιουργήθηκαν νέα ΙΕΚ Θαλασσοθεραπείας - SPA , ορεινού τουρισμού και Λουτροθεραπείας για ειδικότητες Συνοδού Βουνού , Ειδικών Λουτροθεραπείας και Θαλασσοθεραπείας καθώς και τεχνικούς Μαγειρικής Τέχνης στην Κέρκυρα , Ρόδο , Ανδρίτσαινα , Καστανιά Ιταμού , Καρδίτσας, Σταυρούπολη Ξάνθης , Σάμο , Αιδηψό και Ανάβυσσο Αττικής. Τέλος αναβαθμίζεται η τουριστική εκπαίδευση με την ίδρυση πανεπιστημιακής πλέον Τουριστικής Σχολής μετά από απόφαση της κυβερνητικής επιτροπής .
- Η Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης ολοκλήρωσε το στρατηγικό σχέδιο για τον επιχειρησιακό σχεδιασμό των ετών 2005-2006 . Στόχος είναι η διασφάλιση ενιαίας τουριστικής πολιτικής της χώρας, κάτω από τον άξονα της πολιτικής του Υπουργείου και της κυβέρνησης, για την αξιοποίηση της τουριστικής περιουσίας του κράτους, που οδηγεί στην τουριστική ανάπτυξη με επενδύσεις , προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού και ειδικών υποδομών .

2.2.Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα τελευταία δέκα χρόνια έχει αναγνωριστεί η μεγάλη συμβολή του τουρισμού για την οικονομική ανάπτυξη και παράλληλα για τον περιορισμό της ανεργίας τόσο στην Ευρώπη όσο και στην χώρα μας.

Η διαπίστωση αυτή έστρεψε τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού και τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον καθορισμό της συμβολής του τουριστικού τομέα στην δημιουργία του ΑΕΠ και στο μέγεθος της απασχόλησης.

Η κατασκευή και η καθιέρωση τουριστικών λογαριασμών, με βάση τα αυστηρά κριτήρια κατάρτισης των εθνικών λογαριασμών, θα προσέφερε μια αξιόπιστη και ολοκληρωμένη γνώση για τις οικονομικές επιπτώσεις του τουρισμού. Οι πληροφορίες των τουριστικών λογαριασμών έχουν σχεδιαστεί με

τέτοιον τρόπο ώστε να περιλαμβάνουν το σύνολο της δραστηριότητας που συνδέεται με τον τουρισμό.

Με βάση τα προαναφερόμενα, το Παγκόσμιο Συμβούλιο Τουρισμού και Ταξιδιών (WTTC) σε συνεργασία με την Εταιρεία Παροχής Οικονομικής Πληροφορήσεως και Συμβουλών (W.E.F.A.), προωθούν δυο έννοιες στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν το πρόβλημα μετρήσεως του τουριστικού προϊόντος.

Την έννοια του **τουριστικού κλάδου**, ο οποίος αναφέρεται στην παραγωγή ενός προϊόντος (δραστηριότητες) κατανάλωσης της μάζας, που προσπαθεί να ικανοποιήσει την ανάγκη του τουρίστα για διασκέδαση. Αυτές οι δραστηριότητες είναι τα ξενοδοχεία και τα καταλύματα, τα γραφεία ταξιδιών πάσης φύσεως, ορισμένοι κλάδοι μεταφορών, κέντρα πληροφορήσεως τουριστών, κλάδοι παραγωγής ..

Την έννοια της **τουριστικής οικονομίας**, στην οποία συγκαταλέγονται τα αγαθά και υπηρεσίες που συνδέονται άμεσα με τον τουρίστα καθώς και οι παραγωγικές δραστηριότητες που εξαρτώνται σε υψηλό βαθμό, ακόμη και για την ύπαρξή τους, από την τουριστική δαπάνη.

Στα προαναφερόμενα θα πρέπει να προσθέσουμε και ορισμένες επιδράσεις της τουριστικής δαπάνης. Εδώ πρέπει να τονιστεί ότι η πραγματοποιηθείσα εξέλιξη στην προσέγγιση του μεγέθους του τουριστικού τομέα και της συμβολής του τουρισμού στην διαμόρφωση του ΑΕΠ δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί στατιστικά.

Η δυσκολία αυτή υπάρχει γιατί δεν είναι γνωστό το μέγεθος του στατιστικού σφάλματος και δεν προκύπτει σαφώς από τα πρώτα ευρήματα το εννοιολογικό περιεχόμενο των κονδυλίων που περιλαμβάνονται στον λογαριασμό του Ακαθάριστου Τουριστικού Προϊόντος.

2.3.ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Κατά τη δεκαετία του 1950 οι συνθήκες οι οποίες υπήρχαν δεν ευνοούσαν την υγιή ανάπτυξη του τουρισμού, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί ένας κρατικός φορέας, ο οποίος θα είχε ρυθμιστικό χαρακτήρα και παράλληλα θα λειτουργούσε και ως επιχειρηματίας για το λόγο ότι τότε η ιδιωτική πρωτοβουλία δεν είχε τη δυνατότητα να δημιουργήσει τέτοιο σημαντικό έργο σε επιχειρηματικό επίπεδο. Ο φορέας που έπαιξε αυτό το ρόλο ήταν ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (ΕΟΤ), ο οποίος επανιδρύθηκε το 1950 με παρόμοια θεσμική μορφή με την οποία είχε ιδρυθεί επί Ελευθερίου Βενιζέλου.

Μέχρι το πρόσφατο παρελθόν ο ΕΟΤ κατόρθωσε να ανταποκριθεί στο ρόλο του ρυθμιστή, του σχεδιαστή και του επιχειρηματία έχοντας τη διαχείριση και αξιοποίηση των επιχειρηματικών μονάδων καθώς και πλήθος τουριστικών περιουσιακών στοιχείων

Επίσης, είχε σχεδιάσει προγράμματα για την τουριστική διαφήμιση-προβολή της χώρας στο εσωτερικό και εξωτερικό, εφάρμοζε μέτρα και κατάλληλες ρυθμίσεις για την ομαλή λειτουργία της τουριστικής αγοράς και επιπλέον ήλεγχε διάφορες τουριστικές επιχειρήσεις καθώς και την τουριστική πολιτική της χώρας.

Επειδή το σύνολο αυτών των δραστηριοτήτων, κανόνων και μεθόδων υλοποίησης ήταν τόσο πολυσύνθετο και μεγάλο, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά από έναν μόνο οργανισμό, αφού η κάθε δραστηριότητα ξεχωριστά απαιτούσε ειδική στρατηγική.

Η ίδρυση του Υπουργείου Τουρισμού είχε ως στόχο να απαλλάξει τον ΕΟΤ από μέρος των δραστηριοτήτων του ώστε να ασκήσει ικανοποιητικά τις υπόλοιπες.

Ωστόσο αυτός ο στόχος δεν υλοποιήθηκε ποτέ γιατί δεν υπήρξε η κατάλληλη οργάνωση και στελέχωση των υπηρεσιών σε επίπεδο Υπουργείου.

Το 1998 με την ψήφιση του Ν. 2636/98 δημιουργήθηκαν δύο ανώνυμες εταιρείες για να αναλάβουν μέρος των δραστηριοτήτων του ΕΟΤ που δεν ήταν

δυνατόν να ασκούνται πλέον από φορέα με την μορφή Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου.

Οι εταιρείες αυτές ήταν το «Ελληνικό Φεστιβάλ Α.Ε.», το οποίο πραγματοποίησε αμέσως το σύνολο των δραστηριοτήτων του ΕΟΤ στον τομέα των καλλιτεχνικών εκδηλώσεων και η «Εταιρεία Αξιοποίησης Περιουσίας ΕΟΤ», η οποία άρχισε να αποκτά τις επιχειρηματικές μονάδες και τα περιουσιακά στοιχεία του ΕΟΤ. Η εταιρεία αυτή μετονομάστηκε σε «Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε.» και οι μετοχές της περιήλθαν στο δημόσιο.

Το 2001 δημιουργήθηκε η Γενική Γραμματεία Τουρισμού στο Υπουργείο Ανάπτυξης, όπου πέρασε στην ευθύνη της το μεγαλύτερο τμήμα των αρμοδιοτήτων του ΕΟΤ, ενώ την ίδια στιγμή το μεγαλύτερο τμήμα των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων του ΕΟΤ αποκεντρώθηκε στις νεοσύστατες Διευθύνσεις Τουρισμού των 13 Περιφερειών.

Παράλληλα με τον ΕΟΤ, ένας άλλος οργανισμός ο οποίος ασχολείται και μελετά τον Τουρισμό, είναι το Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων (ΙΤΕΠ) το οποίο ιδρύθηκε το 1996 με πρωτοβουλία των επιχειρηματικών φορέων οι οποίοι δραστηριοποιούνται στον τομέα του τουρισμού της χώρας.

Η δράση στην οποία κινείται η ερευνητική προσπάθεια του Ινστιτούτου είναι αρκετά πλατιά και ορισμένα προβλήματα, όπως η ανάδειξη του τουριστικού πλούτου της χώρας, η γεωγραφική κατανομή της τουριστικής δραστηριότητας, η άμβλυνση της εποχικότητας και ο λειτουργικός προσδιορισμός των ορίων άριστης σωρεύσεως τουριστικών δραστηριοτήτων στον χώρο, όλα αυτά ανήκουν στα ερευνητικά ενδιαφέροντα του Ινστιτούτου⁸.

---

⁸ Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού, 2001, "Τουριστική Πολιτική 2002 –2006", ΕΟΤ

2.4. ΤΑΣΕΙΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ

Η σημασία του τουρισμού για τη χώρα μας είναι εμφανής λαμβάνοντας υπόψη ορισμένα μεγέθη που χαρακτηρίζουν τις διαστάσεις του και τις τάσεις εξέλιξής του.

Η χώρα μας βρίσκεται στην 17η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των τουριστικών προορισμών, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού⁹.

Η Ελλάδα ετησίως έχει υψηλό αριθμό αφίξεων τουριστών κατά τους καλοκαιρινούς μήνες περισσότερο και το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών είναι Ευρωπαίοι.

Πρέπει εδώ να τονιστεί ότι το ποσοστό του εισερχόμενου μαζικού τουρισμού έχει μεγάλη σημασία για τη χώρα μας, το οποίο τα τελευταία χρόνια διατηρείται σχετικά σταθερό.

Μετά την δικαιολογημένη κάμψη που υπήρξε ως επακόλουθο της απότομης κορύφωσης του 1994, οι αφίξεις αλλοδαπών τουριστών έχουν ξαναβρεί μακροπρόθεσμα ανοδικό τους ρυθμό¹⁰.

---

⁹ Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, 2005

¹⁰ Υπουργείο Ανάπτυξης, 2005

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3.0. Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ ΩΣ ΚΛΑΔΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Ο τουρισμός αποτελεί, χωρίς άλλο, ένα δυναμικό κλάδο οικονομικής¹¹ δραστηριότητας, η σημασία του οποίου τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες του πλανήτη μας έχει τύχει γενικής αναγνώρισης, παρά τις όποιες επιφυλάξεις που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς από ορισμένους κύκλους.

Παλαιότερα, και μέχρι το πρώτο μισό του 20ού αιώνα, ο τουρισμός αποτελούσε ένα οικονομικό φαινόμενο περιορισμένης έκτατης και σημασίας, που υπήρχε λίγο - πολύ σε λανθάνουσα κατάσταση. Η παραγωγική του δραστηριότητα, ως κλάδου της οικονομίας, ήταν κυριολεκτικά ασήμαντη, η δε ανάπτυξή του απρογραμμάτιστη, δηλαδή συμπτωματική, ευκαιριακή και άναρχη. Για να φτάσει όμως ο τουρισμός στα σημερινά του επίπεδα ανάπτυξης ή μεγεθυντής και να αποκαλυφθεί η οικονομική του σημασία, χρειάστηκε να περάσουν πολλά χρόνια. Η εξέλιξή του, πάντως, η οποία σε πολλές περιπτώσεις υπήρξε εντυπωσιακή, του εξασφάλισε δίκαια μια καίρια θέση ανάμεσα στις διάφορες οικονομικές δραστηριότητες του ανθρώπου.

Σε πολλές χώρες, και ιδιαίτερα στις αναπτυσσόμενες, ο τουρισμός αποτελεί όπως είναι γνωστό, αν όχι την αξιολογότερη συναλλαγματοφόρα πηγή τους, τουλάχιστον μία από τις σημαντικότερες. Το συνάλλαγμα που εισρέει σε αυτές κάθε χρόνο από τον τουρισμό καλύπτει σε πολλές περιπτώσεις ένα μεγάλο ποσοστό του παθητικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών τους. Εκτός τούτου, όμως ο τουρισμός συμβάλλει αποφασιστικά στην ανάπτυξη και όλων σχεδόν των άλλων κλάδων της οικονομικής τους δραστηριότητας.

Όπως είναι γνωστό, τα χρήματα που ξοδεύουν οι ξένοι και οι ντόπιοι τουρίστες σε έναν τουριστικό προορισμό διοχετεύονται μέσω των τουριστικών επιχειρήσεων σε άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας για την αγορά των

¹¹ Ηγουμενάκης, Ν.Γ., Κραβαρίτης, Κ.Ν., 2004, ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ. Βασικές έννοιες. Εκδόσεις Interbooks

προϊόντων που παράγουν, όπως για παράδειγμα αγροτικά, βιομηχανικά κ.λπ., καθώς επίσης άυλα προϊόντα, δηλαδή υπηρεσίες, με αποτέλεσμα να τονώνεται σημαντικά η εγχώρια παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα.

Πέρα από σημαντικός κλάδος οικονομικής δραστηριότητας, ο τουρισμός είναι και σημαντικός εργοδότης, αυτό δε γιατί η ανάπτυξη ή μεγέθυνσή του σε τοπικό, περιφερειακό ή εθνικό επίπεδο είναι στενά συνυφασμένη και με τη δημιουργία ικανοποιητικού αριθμού θέσεων εργασίας, έστω και αν αυτές έχουν τις περισσότερες φορές εποχικό χαρακτήρα. Το σημαντικότερο, όμως, απ' όλα είναι ότι ο τουρισμός μπορεί και δημιουργεί θέσεις εργασίας εκεί που συνήθως άλλοι κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας, για λόγους που έχουν σχέση με εξωτερικές οικονομίες του τόπου στον οποίο επιχειρείται η ανάπτυξη του, αδυνατούν να δημιουργήσουν. Δημιουργώντας, όμως, θέσεις εργασίας, ο τουρισμός δημιουργεί έσοδα για τους πληθυσμούς των περιοχών στις οποίες αναπτύσσεται. Με αυτόν τον τρόπο συμβάλλει και στην εξομάλυνση του εισοδήματος τόσο σε προσωπικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο, ιδιαίτερα δε σε περιοχές που διακρίνονται για το χαμηλό δείκτη της οικονομικής τους δραστηριότητας και το χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα των πληθυσμών τους. Η ανάπτυξη του τουρισμού στις περιοχές αυτές προκαλεί, χωρίς άλλο, αξιόλογες εισροές. Συγκεκριμένα φέρνει, μεταξύ άλλων, και άφθονα χρήματα στους τόπους όπου πραγματοποιείται αυτή, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων κυκλοφορεί μέσα σε αυτούς, καθώς επίσης έσοδα για την τοπική αυτοδιοίκηση και γενικότερα για το κράτος.

Εκτός από τις άμεσες και εμφανείς επιδράσεις του τουρισμού στην οικονομία μιας χώρας, υπάρχουν και αυτές που χαρακτηρίζονται ως πολλαπλασιαστικές, οι οποίες εκτός του ότι διευρύνουν τον οικονομικό και κοινωνικό ρόλο του τουρισμού, διευρύνουν παράλληλα και τον κύκλο των κοινωνικών ομάδων που επηρεάζονται από το φαινόμενο.

Οι πολλαπλασιαστικές επιδράσεις του τουρισμού εκδηλώνονται με μια σειρά συναλλακτικών πράξεων και προκαλούν ποσοτικά και ποιοτικά αποτελέσματα. Τα ποσοτικά αποτελέσματα αναφέρονται στη διαμόρφωση του

τουριστικού εισοδήματος, το τελικό ύψος του οποίου εξαρτάται από τον αριθμό των συναλλακτικών πράξεων που πραγματοποιούνται στο τουριστικό κύκλωμα, ενώ η πραγματοποίηση μεγάλου αριθμού τους δίνει τις ποιοτικές διαστάσεις του φαινομένου που αποτελούν, δηλαδή του τουρισμού, καθώς επίσης τα ποιοτικά του χαρακτηριστικά. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να ειπωθούν δύο λόγια και για τις άλλες προεκτάσεις που έχουν αυτές στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο, πλην όμως κατά έμμεσο τρόπο. Οι συναλλακτικές πράξεις στον τουρισμό αποφέρουν σημαντικά φορολογικά έσοδα στην τοπική αυτοδιοίκηση και το κράτος. Ένα μέρος από αυτό επιστρέφεται, εκ μέρους της τοπικής αυτοδιοίκησης και του κράτους, στους τουριστικούς τόπους από τους οποίους εισπράχθηκαν με τη μορφή κοινωνικών επενδύσεων, που πραγματοποιούνται σε αυτούς.

Αναμφίβολα ο τουρισμός αποτελεί, χωρίς άλλο, παράγοντα οικονομικής, κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης ή μεγέθυνσης των χωρών του πλανήτη μας και ιδιαίτερα αυτών που για διαφορετικούς λόγους δεν έχουν κατορθώσει ακόμα να διακόψουν το φαύλο κύκλο της φτώχειας και της μιζέριας που τις μαστίζει. Αυτό, όμως, σε καμιά περίπτωση δεν σημαίνει ότι ο τουρισμός αποτελεί πανάκεια για τα οικονομικά προβλήματα τόσο των αναπτυσσόμενων όσο και των αναπτυσσομένων χωρών. Οι θετικές επιδράσεις του τουρισμού στις οικονομίες των χωρών για τις οποίες γίνεται λόγος γίνονται αισθητές μόνο όταν η επιχειρούμενη ανάπτυξη ή μεγέθυνσή του πραγματοποιείται ορθολογιστικά, προγραμματισμένα και κυρίως όταν ελέγχεται, αλλά παράλληλα και όταν συνοδεύεται από μια προσπάθεια ανάπτυξης ή μεγέθυνσης του πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα της οικονομίας τους. Με αυτόν τον τρόπο περιορίζονται και οι όποιες αρνητικές επιδράσεις του τουρισμού.

Ο τουρισμός, σήμερα, δικαιολογημένα θεωρείται ως μία από τις πιο ταχύρρυθμα αναπτυσσόμενες βιομηχανίες στον κόσμο. Ο αριθμός των εσωτερικών τουριστών έχει υπολογιστεί ότι ξεπερνά τα 2,5 δισεκατομμύρια και οι προβλέψεις μιλούν για μια σημαντική αύξησή του στο μέλλον. Το ίδιο ισχύει και για τον αριθμό των διεθνών τουριστών, που έχει υπολογιστεί ότι έχει ξεπεράσει τα 700 εκατομμύρια.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (ΠΟΤ), ο αριθμός αυτός των διεθνών τουριστών θα συνεχίσει να αυξάνει και στο μέλλον, όπως θα αυξάνουν και τα έσοδα από το διεθνή τουρισμό. Ανεξάρτητα από αυτό, όμως, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το σπάσιμο του φράγματος των 600 εκατομμυρίων διεθνών τουριστών το 1997 έχει αδιαφιλονίκητα καταστήσει τον τουρισμό γενικά, όχι μόνο τυπικά αλλά και ουσιαστικά, τη μεγαλύτερη βιομηχανία στον κόσμο: *την τουριστική βιομηχανία.*

3.1. ΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο τουρισμός έχει ορισμένα οικονομικά χαρακτηριστικά που τον κάνουν να ξεχωρίζει από άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας και από άλλες διεθνείς συναλλαγές. Τα κυριότερα από αυτά συνοψίζονται αμέσως πιο κάτω:

1) Ο τουρισμός αποτελεί μια άυλη εξαγωγική βιομηχανία, που σημαίνει ότι δεν παράγει υλικά προϊόντα που να μπορούν να εξάγονται από μια χώρα σε μια άλλη. Είναι μια από τις λίγες βιομηχανίες στον κόσμο, όπου ο πιθανός τουρίστας αγοράζει άμεσα ή έμμεσα άυλα τουριστικά προϊόντα, δηλαδή τουριστικές υπηρεσίες, που στη συνέχεια κάνει χρήση τους στον τόπο που παράγονται, για να ικανοποιήσει συγκεκριμένες τουριστικές του ανάγκες ή επιθυμίες. Λογικά λοιπόν γεννιέται το ερώτημα: πώς μπορεί αυτό να θεωρηθεί εξαγωγή τουριστικού προϊόντος;

Η πρώτη εντύπωση που δημιουργείται είναι ότι υπάρχει μια αντίφαση στην ορολογία που χρησιμοποιείται. Όπως και να έχουν όμως τα πράγματα, ένα είναι βέβαιο. Οι τουρίστες που επισκέπτονται έναν τουριστικό προορισμό αγοράζουν στην πραγματικότητα τουριστικές εμπειρίες, τις οποίες αποκομίζουν όταν τον εγκαταλείπουν για να επιστρέψουν στις χώρες στις οποίες κατοικούν μόνιμα. Μπορεί λοιπόν να μην παίρνουν μαζί τους φεύγοντας κάποιο υλικό προϊόν ανάλογο σε αξία με αυτά που ξόδεψαν για να ικανοποιήσουν τις τουριστικές τους ανάγκες ή επιθυμίες, σίγουρα όμως παίρνουν μαζί τους τις τουριστικές εμπειρίες που απέκτησαν κατά τη διάρκεια της πρόσκαιρης παραμονής τους σε αυτόν.

2) Οι τουρίστες που επισκέπτονται τουριστικούς προορισμούς έχουν την απαίτηση να διαθέτουν κατάλληλη τουριστική υποδομή και ανωδομή και να παρέχουν κατάλληλου επιπέδου τουριστικές υπηρεσίες τόσο από ποσοτικής όσο και από ποιοτικής άποψης.

3) Ο τουρισμός αποτελεί ένα σύνθετο προϊόν που επηρεάζει άμεσα πολλούς άλλους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας αλλά και άλλους τομείς της οικονομίας, σε τελευταία δε ανάλυση και αυτήν ακόμα την οικονομία μιας χώρας υποδοχής και φιλοξενίας τουριστών. Οι τουρίστες, όπως είναι γνωστό, κάνουν χρήση ορισμένων μεμονωμένων ή συνδυασμένων σε πακέτα υπηρεσιών, μερικές από τις οποίες αγοράζονται από τουριστικές επιχειρήσεις, μερικές από μη τουριστικές επιχειρήσεις, ενώ υπάρχουν και μερικές που τους παρέχονται χωρίς να συνεπάγεται γι' αυτούς η απόκτηση τους οποιοδήποτε κόστος άμεσο ή έμμεσο. Με άλλα λόγια, τους παρέχονται αυτές εντελώς δωρεάν. Έτσι, λοιπόν, οι δαπάνες που πραγματοποιούν οι τουρίστες για την αγορά τουριστικών υπηρεσιών και όχι μόνο διοχετεύονται άμεσα σε ξενοδοχεία, εστιατόρια, κέντρα αναψυχής και διασκέδασης, καταστήματα λιανικού εμπορίου. Έμμεσα ωφελήματα που πηγάζουν από δαπάνες των τουριστών μπορεί να έχουν τη μορφή εσόδων από τοπικούς φόρους, βελτιώσεις της τουριστικής υποδομής και ανωδομής τουριστικών προορισμών, επέκτασης των παροχών της τοπικής αυτοδιοίκησης .

Η ζήτηση ειδικών προϊόντων από τους τουρίστες, όπως για παράδειγμα αναμνηστικών, τονώνουν χωρίς άλλο την τοπική επιχειρηματική δραστηριότητα και κατ' επέκταση την τοπική οικονομία, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται πρόσθετες θέσεις εργασίας και πρόσθετο εισόδημα σε τοπικό επίπεδο.

Ο τουρισμός είναι ένα άκρως ασταθές εξαγωγίμο προϊόν, το οποίο όμως υπόκειται συνήθως σε μεγάλες εποχικές διακυμάνσεις, καθώς επίσης σε έντονες και απρόβλεπτες εξωτερικές επιδράσεις, όπως για παράδειγμα οικονομικές και πολιτικές κρίσεις, πόλεμοι, επαναστάσεις. Επίσης, εμφανίζει υψηλή ελαστικότητα ως προς την τιμή και το εισόδημα. Από κοινού όλοι αυτοί οι παράγοντες συμβάλλουν στη δημιουργία ενός χαμηλού επιπέδου αφοσίωσης εκ μέρους των

τουριστών σε ό,τι αφορά τους τουριστικούς προορισμούς, τους τρόπους ταξιδιού, τις μονάδες παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας, τους ταξιδιωτικούς/τουριστικούς πράκτορες κ.λπ. Οι παράγοντες αυτοί εξετάζονται λεπτομερέστερα αμέσως πιο κάτω:

(α) Το γεγονός ότι το τουριστικό προϊόν έχει την ιδιότητα του φθαρτού, που σημαίνει ότι δεν μπορεί να αποθηκευτεί, και ότι η ζήτηση του είναι σε μεγάλο βαθμό εποχική, οδηγεί σε αξιοσημείωτες διακυμάνσεις των επιπέδων των παραγωγικών δραστηριοτήτων που αναπτύσσονται στην τουριστική βιομηχανία. Αυτό απλούστατα σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια της τουριστικής σεζόν πρέπει να πραγματοποιηθούν όσο το δυνατό περισσότερα έσοδα και κυρίως όταν αυτή βρίσκεται στην αιχμή της, ώστε τους υπόλοιπους μήνες του χρόνου να αντισταθμιστούν όσο το δυνατό περισσότερο γίνεται οι απώλειες εσόδων που φυσιολογικά παρατηρούνται λόγω περιορισμού ή ακόμα και παντελούς έλλειψης πελατείας. Η εποχικότητα της ζήτησης τουριστικών αγαθών και υπηρεσιών έχει καταφανώς επιπτώσεις τόσο στην απασχόληση στον τουρισμό όσο και στις επενδύσεις που πραγματοποιούνται σε αυτόν. Εδώ και αρκετά χρόνια παρατηρείται μια αυξανόμενη τάση των τουριστών που προέρχονται από αναπτυσσόμενες χώρες να πραγματοποιούν δύο και τρεις φορές το χρόνο διακοπές. Οι δεύτερες ή τρίτες διακοπές είναι όμως δευτερεύουσες και πραγματοποιούνται συνήθως σε εγχώριους τουριστικούς προορισμούς, δηλαδή σε προορισμούς που βρίσκονται εντός της χώρας στην οποία κατοικούν μόνιμα.

Όπως και να έχουν τα πράγματα, όμως, αυτό έχει συμβάλει σε κάποιο βαθμό στην άμβλυση των αρνητικών επιδράσεων της εποχικότητας σε ορισμένους τουριστικούς προορισμούς.

(β) Η τουριστική ζήτηση υπόκειται σε αλλαγές από απρόβλεπτες εξωτερικές επιδράσεις. Ταξίδια αναψυχής σε μακρινούς τουριστικούς προορισμούς, παρά τον "εκδημοκρατισμό" του τουρισμού μεταπολεμικά, εξακολουθούν να αποτελούν πολυτέλεια και να είναι για του; λίγους και όχι για τους πολλούς. Ασυνήθιστες κλιματολογικές συνθήκες, πολιτικές αναταραχές, μεταβολές στις

συναλλαγματικές ισοτιμίες, τρομοκρατικές ενέργειες, επιδημίες κ.λπ. σε τουριστικούς προορισμούς μπορούν να αλλάξουν τη ροή του διεθνούς τουριστικού ρεύματος προς άλλους τουριστικούς προορισμούς.

(γ) Τα κίνητρα των τουριστών που τους διεγείρουν την επιθυμία να επισκεφτούν έναν τουριστικό προορισμό είναι κατά κανόνα περίπλοκα, συχνά αντιφατικά και διαφέρουν σε μεγάλο βαθμό από τουρίστα σε τουρίστα. Αυτό έχει αναπόφευκτα σαν συνέπεια πολλοί τουρίστες σπάνια να ταξιδεύουν σε έναν μακρινό τουριστικό προορισμό περισσότερο από μια φορά. Οι τουριστικοί προορισμοί πρέπει να εκτιμήσουν ποια τμήματα της τουριστική αγοράς μπορούν να ικανοποιήσουν κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, με βάση πάντα τους τύπους και τις ποιότητες των τουριστικών προϊόντων -υλικών και αυλών- που έχουν τη δυνατότητα να παράγουν.

(δ) Ο τουρισμός είναι ελαστικός ως προς την τιμή και το εισόδημα, που σημαίνει ότι η λήψη αποφάσεων εκ μέρους των τουριστών θα επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από μικρές αλλαγές στις τιμές και το εισόδημα. Η ελαστικότητα της τιμής μπορεί να αναγνωριστεί ευκολότερα απ' ό,τι η εισοδηματική ελαστικότητα. Οι εισοδηματικές αλλαγές συνήθως είναι περισσότερο βαθμιαίες και οι επιδράσεις τους στη ζήτηση μπορεί να αναγνωριστούν μόνο μετά από κάποια χρόνια. Παρ' όλα αυτά όμως θα πρέπει να ειπωθεί ότι δίστανται οι απόψεις ως προς τη σημασία της ελαστικότητας της τιμής.

Τελειώνοντας, θα πρέπει να ειπωθεί ότι τα πιο πάνω οικονομικά χαρακτηριστικά του τουρισμού αποτελούν τουλάχιστον μια βάση για την καλύτερη κατανόηση της φύσης των τουριστικών επιδράσεων.

3.2. ΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ο Τουρισμός είτε διεθνής είτε τοπικός, δημιουργεί μία συγχώνευση ανθρώπων από διαφορετικές κοινωνικές και πολιτισμικές ρίζες, και μία σημαντική αναδιανομή εισοδήματος από κυρίως εύρωστες βιομηχανικά περιοχές προς περιοχές που δεν έχουν βιομηχανική βάση ή κάποιον άλλο παράγοντα δημιουργίας μεγάλης προστιθέμενης αξίας. Οι περισσότερες μελέτες για τις επιπτώσεις του τουρισμού πάνω σε διάφορους προορισμούς επικέντρωναν κυρίως σε οικονομικούς παράγοντες. Αυτό δεν ήταν μόνο επειδή αυτές οι επιπτώσεις ήταν πιο εύκολα μετρήσιμες αλλά επειδή επικρατούσε και ένα κλίμα αισιοδοξίας ότι τέτοιες μελέτες θα έδειχναν ότι ο Τουρισμός ήταν μεγάλου οικονομικού οφέλους για τους περισσότερους προορισμούς. Ωστόσο, αρκετές φορές, αποδείχθηκε ότι ο Τουρισμός έχει όχι μόνο θετικές οικονομικές συνέπειες, αλλά είναι και ο γενεσιουργός παράγοντας πολλών δυσμενών επιπτώσεων σε περιβαντολλογικό και κοινωνικό επίπεδο.

Οικονομικές επιπτώσεις (θετικές, αρνητικές)

Ο διεθνής Τουρισμός είναι μία αφανής εξαγωγή για το γεγονός ότι δημιουργεί μία εισροή ξένου συναλλάγματος στις χώρες που έχουν τουριστικούς προορισμούς και δέχονται διεθνείς τουρίστες. Έτσι, ο τουρισμός συμβάλλει κατευθείαν στην βελτίωση του ισοζυγίου μίας χώρας. Όπως και άλλες εξαγωγικές βιομηχανίες, αυτή η εισροή εισοδήματος δημιουργεί επιχειρησιακή δραστηριότητα, νέες θέσεις απασχόλησης και κυβερνητικό εισόδημα. Η διαδικασία της οικονομικής δραστηριότητας εξαιτίας του τουρισμού δεν σταματάει εδώ. Τα εισοδήματα των τοπικών επιχειρήσεων που ασχολούνται με τον τουρισμό ξοδεύονται μέσα στην τοπική κοινωνία επίσης του τουριστικού προορισμού και δημιουργούν νέους κύκλους οικονομικής δραστηριότητας. Αυτοί οι νέοι κύκλοι οικονομικής δραστηριότητας που δημιουργούνται από τα εισοδήματα του τουρισμού είναι τα δευτερεύοντα οικονομικά οφέλη που δημιουργούνται από τον τουρισμό¹².

---

¹² Theobald F. William: *“Global Tourism, The next Decade*

Ο τοπικός, εσωτερικός τουρισμός έχει παρόμοιες οικονομικές επιπτώσεις στις οικονομίες των τουριστικών προορισμών. Συμβάλλει και αυτός στην τόνωση των τοπικών οικονομιών δεν δημιουργεί όμως το πολυπόθητο για τις κυβερνήσεις πολλών χωρών συνάλλαγμα. Παρ' όλα αυτά όμως ο εσωτερικός τουρισμός είναι μία μορφή εξαγωγικής δραστηριότητας αφού λεφτά που δημιουργούνται σε μία άλλη γεωγραφική περιοχή μέσα στα όρια της ίδιας χώρας αναδιανέμονται σε κάποια άλλη περιοχή αυτής της χώρας. Άρα, ο Τουρισμός σ' αυτήν την περίπτωση αποτελεί έναν πολύ αποτελεσματικό τρόπο αναδιανομής του εισοδήματος που δημιουργείται μέσα σε μία χώρα, από τις πλουσιότερες προς τις φτωχότερες περιοχές.

Επίσης, ο Τουρισμός φαίνεται σε πολλές περιπτώσεις πιο αποτελεσματικός από άλλες βιομηχανίες στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας ειδικά στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές και σ' αυτές τις περιοχές που δεν υπάρχουν πολλές εναλλακτικές ευκαιρίες ανάπτυξης. Η ανάπτυξη του τουρισμού σε πολλές περιοχές απαιτεί την ανάπτυξη και ύπαρξη μίας ολοκληρωμένης υποδομής, όπως ξενοδοχειακών καταλυμάτων και άλλων εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τον Τουρισμό. Στα έργα υποδομής περιλαμβάνονται έργα για ανεπτυγμένο οδικό δίκτυο, αποχετευτικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης, παροχή ιατρικών υπηρεσιών, αεροδρόμια ή σταθμοί λεωφορείων ή τραίνων, λιμάνια κ.ά. Αυτά τα έργα εκτός από τις θετικές επιπτώσεις για την ανάπτυξη του Τουρισμού έχουν και θετικές επιπτώσεις στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του τοπικού πληθυσμού. Έτσι, σε πολλές χώρες και περιοχές η δημιουργία αυτοκινητοδρόμων, αεροδρομίων που κατασκευάζονται πρωτίστως για την εξυπηρέτηση της Τουριστικής Ανάπτυξης την ίδια στιγμή προσφέρουν πρόσβαση σε ευρύτερες αγορές για τα προϊόντα που παράγονται σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Δυστυχώς, σε πολλές περιπτώσεις, οι τοπικές κοινωνίες λαμβάνουν λίγα κατευθείαν οφέλη από αυτές τις εξελίξεις. Αυτό είναι πρόβλημα αναδιανομής των οικονομικών και φυσικών πόρων. Όσο ο Τουρισμός συνεχίζει να αυξάνεται σε μία περιοχή συνεχίζει να δημιουργεί αυξημένες απαιτήσεις πάνω στις φυσικές πηγές της περιοχής. Για παράδειγμα, οι απαιτήσεις σε γη αυξάνουν το κόστος της γης... Οι τοπικοί ιδιοκτήτες γης ενθαρρύνονται να πουλήσουν με αποτέλεσμα

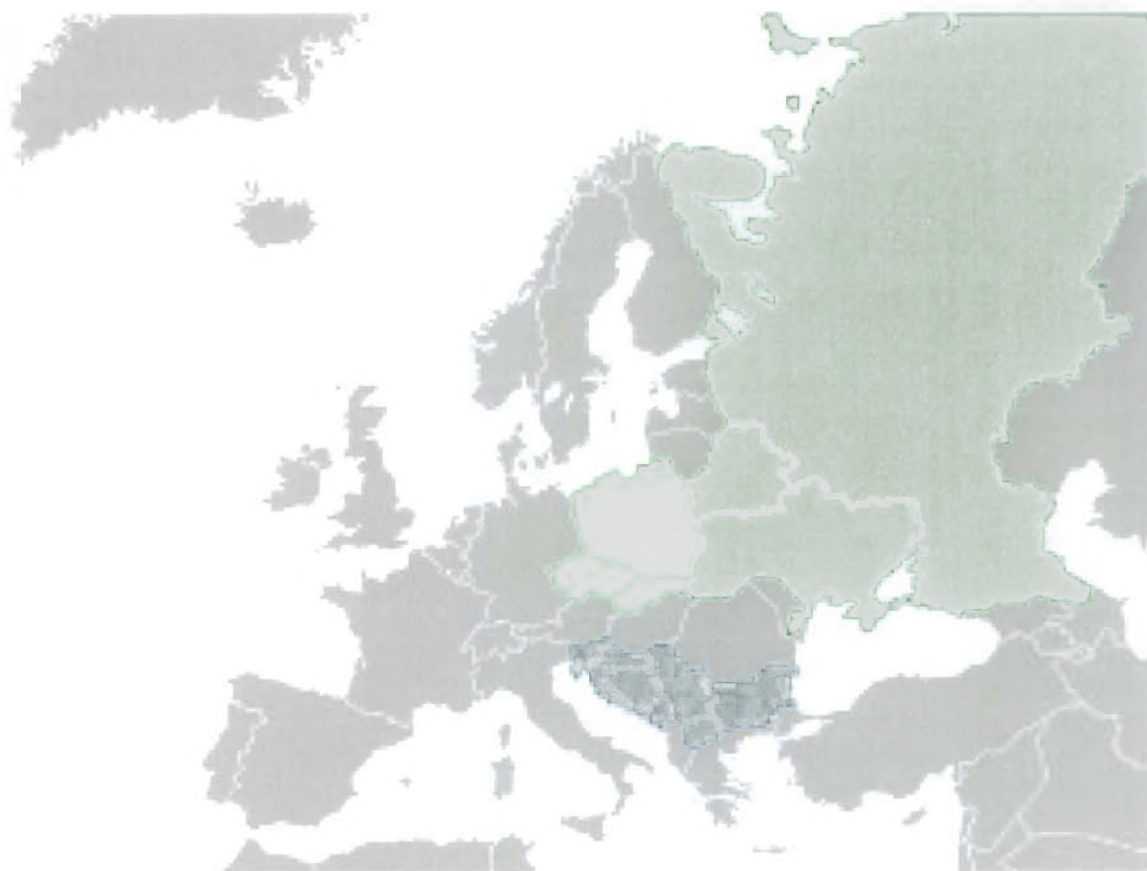
να αποκτούν βραχυπρόθεσμα οικονομικά οφέλη, αλλά και να αυξάνεται το κόστος της γης τόσο ώστε οι κάτοικοι της περιοχής να μην μπορούν να αποκτήσουν γη στον τόπο τους. Αυτά τα προβλήματα πολλές φορές μπορούν να λυθούν αν οι κυβερνήσεις παρεμβαίνουν αγοραστικά σε αγοραπωλησίες γης ή διαμορφώνουν καθεστώς ενοικίασης της γης και όχι εξαγοράς της. Τέτοιες ρυθμιστικές παρεμβάσεις απαιτούνται για πολλά θέματα αφού διαφορετικά τα οικονομικά οφέλη του Τουρισμού για ορισμένες περιοχές μπορεί να είναι πολύ μικρότερα από τις αντιοικονομικές που μπορούν να δημιουργηθούν σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο.

Πολλές φορές για την ανάπτυξη μιας υποδομής για τον τουρισμό δαπανώνται φυσικές πηγές και εργατοώρες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή ή ανάπτυξη άλλων παραγωγικών δραστηριοτήτων. Το θέμα είναι ότι αν αυτοί οι παραγωγικοί συντελεστές δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την ανάπτυξη παραγωγικών διαδικασιών πιο κερδοφόρων από τον Τουρισμό, τότε καλώς χρησιμοποιούνται στην ανάπτυξη του Τουρισμού. Αν όμως υπάρχει η κατάλληλη υποδομή, έτσι ώστε αυτοί οι συντελεστές να χρησιμοποιηθούν στην ανάπτυξη πιο κερδοφόρων και αποτελεσματικών παραγωγικών διαδικασιών, τότε το θέμα ανάπτυξης του Τουρισμού πρέπει να αντιμετωπίζεται με μεγαλύτερο σκεπτικισμό. Μην ξεχνάμε, ότι ο Τουρισμός είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο επηρεάζεται και από την εποχικότητα, αλλά και από τις αλλαγές στο στυλ ζωής του σύγχρονου ανθρώπου. Πολλές φορές διάφοροι προορισμοί που παρουσίαζαν αρκετά μεγάλη αίγλη, βρέθηκαν να έρχονται αρκετά πίσω στις προτιμήσεις των τουριστών λόγω των αλλαγών στο στυλ ζωής και αντιλήψεων των υποψηφίων τουριστών¹³.

---

¹³ Keneth G. William, "*International Travel and Tourism*", 2nd Edition

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4.0. ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ

Οι πόλεμοι στην Βοσνία, το Κοσσυφοπέδιο, την Τσετσενία και ήδη στην Γεωργία δεν είναι παρά παράπλευρες συνέπειες της διαλύσεως του πάλαι ποτέ πανισχύρου ανατολικού μπλόκ. Από την ώρα που διαλύθηκε το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, όλες οι χώρες που συμμετείχαν σε αυτό πέρασαν από δεινή κρίση. Η Ανατολική Ευρώπη εισήλθε σε περίοδο γεωπολιτικής ασταθείας, από την οποία δεν έχει ακόμη απεμπλακεί.

Η γειτονική μας πρώην Γιουγκοσλαβία, που ήταν μωσαϊκό εθνοτήτων, δημιούργημα του Τίτο, έχει ήδη διασπασθεί σε επτά διαφορετικά κράτη και κρατίδια: Σερβία, Σλοβενία, Κροατία, Βοσνία-Ερζεγοβίνη, ΠΓΔΜ, Μαυροβούνιο και ήδη το κηρύξαν την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπέδιο. Η Τσεχοσλοβακία χωρίσθηκε σε Τσεχία και Σλοβακία. Η δε Σοβιετική Ένωση διαλύθηκε. Στην θέση της υπάρχουν σήμερα 15 κράτη: Ρωσία, Λιθουανία, Εσθονία, Λεττονία, Λευκορωσία, Μολδαβία, Ουκρανία στην Ευρώπη και Κιργιζιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουζμπεκιστάν, Τατζικιστάν, Καζακιστάν, Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία και Αρμενία στην Ασία. Ενώ η Τσετσενία, η Βόρειος και η Νότιος Οσετία, καθώς και η Αμπχαζία μάχονται για την ανεξαρτησία τους. Τα μόνα κράτη που παρέμειναν ως είχαν μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλόκ είναι η Πολωνία, η Ουγγαρία, η Ρουμανία και η Βουλγαρία, όλα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η εν λόγω αστάθεια ανάγεται στην προσπάθεια των Ηνωμένων Πολιτειών και της Δύσεως να αυξήσουν την επιρροή τους στον χώρο της Ανατολικής Ευρώπης και στην αντίστοιχη προσπάθεια της Ρωσίας να ανακτήσει τον ηγετικό ρόλο της στην περιοχή. Η προσπάθεια των ΗΠΑ είναι να ελέγξουν οικονομικώς και πολιτικώς τις περισσότερες χώρες του πρώην σοβιετικού μπλόκ και να περιορίσουν στο ελάχιστο την επιρροή της Ρωσίας. Οι Ευρωπαίοι αντίθετα, είναι πτό προσεκτικοί διότι εξαρτώνται ενεργειακώς -και όχι μόνον- από την Ρωσία.

Η γεωπολιτική αστάθεια επεκτείνεται ακόμη και στην δυτική Ευρώπη. Το Βέλγιο -ο γεωγραφικός πυρήνας της Ευρωπαϊκής Ένωσης- είναι διχασμένο και δεν αποκλείεται να οδηγηθεί σε διάσπαση. Η Βαλλονία να ενσωματωθεί στην Γαλλία -όπου ανήκει εθνολογικά- το δε γερμανόφωνο τμήμα του να μετεξελιχθεί

σε Φλαμανδικό κράτος. Είναι τέτοιος ο διχασμός ώστε στο Βέλγιο επί μήνες δεν είχε σχηματισθεί Κυβέρνησις κοινής αποδοχής από τις δύο εθνικές οντότητες. Μάταια προσπάθησαν οι πλέον μετριοπαθείς να βρουν συμβιβαστικές λύσεις για να αποφευχθεί ο διχασμός.¹⁴

4.1. ΣΕΡΒΙΑ & ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙΟ

Η Σερβία και το Μαυροβούνιο ήταν ένα ομόσπονδο κράτος στο κέντρο της Βαλκανικής χερσονήσου αποτελούμενο από τις Δημοκρατίες της Σερβίας και του Μαυροβουνίου.¹⁵

Τα δύο μέρη αυτής της Ομόσπονδης Δημοκρατίας ακολουθούσαν διαφορετική πολιτική και οι διάφοροι οργανισμοί του κράτους ήταν χωρισμένοι, έτσι ώστε άλλοι βρίσκονταν στο Βελιγράδι και άλλοι στην Ποντγκόριτσα, οι οποίες ήταν η πρωτεύουσα της Σερβίας και του Μαυροβουνίου αντίστοιχα. Μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, ο συνασπισμός Σερβίας και Μαυροβουνίου που απέμεινε, επανασυστάθηκε το 1992 ως Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας. Λόγω των Γιουγκοσλαβικών πόλεμων και άλλων σημείων αντιπαράθεσης, δεν αναγνωρίστηκε ως συνέχεια της πρώην Γιουγκοσλαβίας, μέχρι το 2000. Το 2002 μια συμφωνία μεταξύ Σερβίας και Μαυροβουνίου χαλάρωσε τον δεσμό μεταξύ τους αλλά συνέχισε την συνεργασία τους και υποσχέθηκε την απαλλαγή του όρου «Γιουγκοσλαβία», κάτι που επικυρώθηκε στις 4 Φεβρουαρίου 2003 όταν το ομοσπονδιακό κοινοβούλιο της Γιουγκοσλαβίας δημιούργησε την κοινοπολιτεία Σερβίας και Μαυροβουνίου. Δημοψήφισμα που διεξήχθη στις 21 Μαΐου 2006 είχε σαν αποτέλεσμα με 55,4% την ανεξαρτητοποίηση του Μαυροβουνίου από την ομοσπονδία με την Σερβία,

---

¹⁴ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΣΤΙΑ (2008), ΧΩΡΕΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ, Ανακτήθηκε 13.08.2008 από <http://www.energia.gr>

¹⁵ Wikipedia (2009), Σερβία και Μαυροβούνιο, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B5%CF%81%CE%B2%CE%AF%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%9C%CE%B1%CF%85%CF%81%CE%BF%CE%B2%CE%BF%CF%8D%CE%BD%CE%B9%CE%BF

κάτι που αποδέχθηκε και η ίδια. Το κοινοβούλιο του Μαυροβουνίου διακήρυξε την ανεξαρτησία του κράτους στις 3 Ιουνίου και το ίδιο έκανε και το κοινοβούλιο της Σερβίας στις 5 Ιουνίου 2006. Ανακοινώθηκε ότι σε ένα διάστημα δύο-τριών μηνών από το δημοψήφισμα, θα έχουν ολοκληρωθεί οι ρυθμίσεις ώστε να ολοκληρωθεί ο διαχωρισμός των δύο κρατών.

4.2. ΣΛΟΒΕΝΙΑ

Μία από τις άλλοτε έξι δημοκρατίες της Γιουγκοσλαβίας, η σημερινή Σλοβενία έγινε ανεξάρτητη το 1991, μετά τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας. Συνορεύει με την Ιταλία, την Αυστρία, την Ουγγαρία και την Κροατία.¹⁶

Τέσσερις βασικές ευρωπαϊκές γεωγραφικές περιφέρειες συναντώνται στη Σλοβενία: οι Άλπεις, η Διναρική περιοχή, η Παννονιακή πεδιάδα και η Μεσόγειος. Η χώρα είναι ορεινή και, ως εκ τούτου, οι Σλοβένοι είναι δεινοί σκιέρ και πεζοπόροι. Η εθνική σημαία απεικονίζει το όρος Τρίγκλαβ με τις τρεις κορυφές, το οποίο είναι το υψηλότερο στη Σλοβενία (2.864 μέτρα).

Η χώρα αποτελούσε παλιά τμήμα της αυστρουουγγρικής αυτοκρατορίας. Η πρωτεύουσα, Λιουμπλιάνα, ιδρύθηκε κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους. Το πανεπιστήμιό της, στο οποίο φοιτούν πάνω από 50.000 φοιτητές, συμβάλλει στην πλούσια πολιτιστική ζωή της πόλης. Οι κυριότερες βιομηχανίες της χώρας είναι βιομηχανίες ανταλλακτικών αυτοκινήτων, χημικών προϊόντων, ηλεκτρονικών ειδών, ηλεκτρικών συσκευών, μεταλλικών ειδών, κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων και επίπλων.

Ένα από τα τουριστικά αξιοθέατα είναι και τα περίφημα σπήλαια της Ποστόϊνας με εκπληκτικό ντεκόρ από σταλακτίτες και σταλαγμίτες. Από τις επιγραφές στα τοιχώματα των σπηλαίων φαίνεται ότι οι πρώτοι τουρίστες επισκέφθηκαν τα σπήλαια αυτά το 1213.

---

¹⁶ Europa (2009), Σλοβενία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/slovenia/index_el.htm

Μεταξύ των γνωστότερων Σλοβένων συγκαταλέγονται ο φυσικός Jožef Stefan, ο γλωσσολόγος Franc Miklošič , ο μαθηματικός Jurij Vega και ο αρχιτέκτονας Jože Plečnik.

4.3. ΚΡΟΑΤΙΑ

Η Κροατία έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1991 μετά τη διάσπαση της πρώην Γιουγκοσλαβίας.¹⁷

Η περιοχή Ζαγκόριε, βορείως της πρωτεύουσας Ζάγκρεμπ, είναι λοφώδης, ενώ η εύφορη γεωργική πεδιάδα της Παννονίας οριοθετείται από τους ποταμούς Δράβα, Δούναβη και Σάβα προς ανατολάς. Περισσότερο από το ένα τρίτο της Κροατίας καλύπτεται από δάση.

Η Βουλή της Κροατίας (Sabor) αποτελείται από ένα μόνο νομοθετικό σώμα με 100-160 μέλη τα οποία εκλέγονται από τον λαό για τετραετή θητεία. Η οικονομία της Κροατίας βασίζεται κυρίως στην ελαφριά βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Ο τουρισμός αποτελεί σημαντική πηγή εισοδήματος. Οι τουρίστες γνωρίζουν την Κροατία κυρίως για τις Δαλματικές ακτές της με τα χιλιάδες νησιά τους, καθώς και για τις ιστορικές πόλεις Ντουμπρόβνικ, Σπλιτ και Ζαντάρ.

Έξι μνημεία παγκόσμιας κληρονομιάς και οκτώ εθνικά πάρκα μαρτυρούν την τεράστια πολιτιστική και φυσική κληρονομιά της Κροατίας. Ο πολιτιστικός πλούτος της Κροατίας προέρχεται από την ενίοτε παραχώδη ιστορία της, ως μέρους της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας αρχικά και στη συνέχεια ως μεθοριακής περιοχής στα σύνορα μεταξύ της Αυστροουγγρικής και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

---

¹⁷ Europa (2009), Κροατία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/candidate_countries/croatia/index_el.htm

4.4. ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Γεωγραφικά και ιστορικά η χώρα βρισκόταν σε επαφή με το μεσογειακό, βυζαντινό, οθωμανικό και δυτικοευρωπαϊκό πολιτισμό και δέχτηκε τις επιδράσεις τους. Αργότερα, όταν η χώρα αποτελούσε δημοκρατία της Ομοσπονδιακής Λαϊκής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας η πολιτιστική παραγωγή της εντασσόταν στα πλαίσια του ευρύτερου γιουγκοσλαβικού πολιτισμού. Το 1992 με τη διάλυση της Γιουγκοσλαβίας, η χώρα ανακήρυξε την αυτονομία της, και η πολιτιστική παραγωγή άρχισε σταδιακά να αναζητά και να βρίσκει την ιδιαίτερη ταυτότητά της.¹⁸

Ο γνωστότερος λογοτέχνης της χώρας είναι ο Σέρβος Ίβο Αντριτς, ο οποίος το 1961 κέρδισε το Νόμπελ Λογοτεχνίας. Άλλοι γνωστοί Βόσνιοι λογοτέχνες του 20ού αι. είναι ο Μέσα Σελίμοβιτς, ο ποιητής Αμπντουλάχ Σιντράν, ο Μακ Ντίζνταρ κ.ά. Ο Αντεμίρ Κένοβιτς και ο Εμίρ Κουστουρίτσα είναι οι γνωστότεροι κινηματογραφιστές που γεννημένοι στη Βοσνία κατάφεραν να γίνουν παγκοσμίως γνωστοί με τα έργα τους και να κερδίσουν πολλές διακρίσεις σε διεθνή κινηματογραφικά φεστιβάλ (Φεστιβάλ Βενετίας, Φεστιβάλ Κανών). Ο Ντάνις Τάνοβιτς με την ταινία του «No man's Land» κέρδισε το Όσκαρ Ξενόγλωσσης ταινίας.

Οι Βόσνιοι είναι η μεγαλύτερη εθνική ομάδα (48%), ενώ υπάρχουν και πληθυσμοί Σέρβων και Κροατών. Οι Βόσνιοι είναι στην πλειοψηφία τους μουσουλμάνοι, οι Σέρβοι ορθόδοξοι χριστιανοί και οι Κροάτες ρωμαιοκαθολικοί. Οι γλώσσες που ομιλούνται είναι η βοσνιακή, η σερβική και η κροατική, που όλες ανήκουν στην ίδια γλωσσική οικογένεια.

---

¹⁸ Wikipedia (2009), Βοσνία Ερζεγοβίνη, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%BF%CF%83%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%95%CF%81%CE%B6%CE%B5%CE%B3%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%BD%CE%B7#.CE.99.CF.83.CF.84.CE.BF.CF.81.CE.AF.CE.B1

Εκτός από την πρωτεύουσα Σαράγεβο, άλλες μεγάλες πόλεις της χώρας είναι η Ζένικα (96.027 κάτ.), η Τούζλα (83.770 κάτ.), η Μπάνια Λούκα (160.000 κάτ.), το Μόσταρ (25.000 κάτ.).

Σημαντικό ρόλο στην οικονομία της χώρας κατέχει η γεωργία. Στις κοιλάδες παράγονται σιτάρι, σίκαλη, κριθάρι, λινάρι, καπνός, τεύτλα και φρούτα, ενώ στις ορεινές περιοχές υπάρχουν πολλοί βοσκότοποι όπου εκτρέφονται βοοειδή, άλογα και πρόβατα. Τα πολλά δάση δίνουν μεγάλες ποσότητες ξυλείας.

Η περιοχή έχει πολλά ορυκτά, σιδηρομεταλλεύματα, γαιάνθρακες, αλάτι, μαγγάνιο, ασήμι, μόλυβδο, χαλκό, χρώμιο κ.ά. Στη χώρα υπάρχουν βιομηχανίες σιδηροβιομηχανίας, τροφίμων, καπνού και ειδών βυρσοδεψίας.

4.5. ΠΓΔΜ

Η πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Π.Γ.Δ.Μ.), έγινε ανεξάρτητο κράτος το 1991 κατόπιν του διαμελισμού της πρώην Σοσιαλιστικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας. Είναι ηπειρωτική χώρα των κεντρικών Βαλκανίων και βρίσκεται στην νοτιοανατολική Ευρώπη. Ευρισκόμενη μεταξύ Σερβίας, Αλβανίας, Ελλάδας και Βουλγαρίας, καταλαμβάνει συνολική έκταση 25.333 τετραγωνικών χιλιομέτρων (ξηρά: 24.856 τετραγωνικά χιλιόμετρα, ύδατα: 477 τετραγωνικά χιλιόμετρα), έχει συνολικό πληθυσμό 2.041.941 κατοίκους και το γνωστότερο τουριστικό αξιοθέατο της χώρας είναι η Λίμνη Οχρίδα στα δυτικά σύνορα με την Αλβανία.¹⁹

---

¹⁹ Wikipedia (2009), ΠΓΔΜ, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%8E%CE%B7%CE%BD_%CE%93%CE%B9%CE%BF%CF%85%CE%B3%CE%BA%CE%BF%CF%83%CE%BB%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82

Η χώρα αναφέρεται συχνά ως "Macedonia" (Μα-σε-ντό-νια), εκτός της Ελλάδας, δηλαδή ισοδύναμα στην Ελληνική ως «Μακεδονία», πράγμα που προκαλεί σύγχυση με το ελληνικό γεωγραφικό διαμέρισμα της Μακεδονίας ή την ευρύτερη περιοχή της λεγόμενης γεωγραφικής Μακεδονίας. Στην Ελλάδα αναφέρεται ενίοτε ως **Δημοκρατία των Σκοπίων, Σκόπια, κράτος των Σκοπίων, ΠΓΔΜ** ή με την αγγλική συντομογραφία **FYROM** δηλ. ΦΥΡΟΜ η οποία χρησιμοποιείται και από πολλά κράτη και όλους τους διεθνείς οργανισμούς, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, το ΝΑΤΟ, το Συμβούλιο της Ευρώπης και ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Ωστόσο πολλά κράτη την έχουν αναγνωρίσει και με το αμφισβητούμενο συνταγματικό της όνομα, όσον αφορά στις διμερείς τους σχέσεις επικοινωνίας, ενώ σε διεθνές επίπεδο συνεχίζουν να χρησιμοποιούν τη διεθνή ονομασία FYROM.

Η ΠΓΔΜ είναι από τον Δεκέμβριο του 2005, η πιο πρόσφατη χώρα που της δόθηκε επίσημη υποψηφιότητα προς ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Διπλωματικά ζητήματα της χώρας είναι η διαμάχη με την Ελλάδα σχετικά με τη χρήση του ονόματος Μακεδονία και οι ψυχρές σχέσεις με τη Βουλγαρία. Αν και συμμετείχε στη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βουκουρέστι στις 2 Απριλίου του 2008, η ΠΓΔΜ δεν έλαβε τελικά πρόσκληση για την ένταξη της στη συμμαχία λόγω της διαφωνίας με την Ελλάδα σχετικά με το όνομα.

4.6. ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ

Το Κοσσυφοπέδιο ή **Κόσοβο** είναι μια περιοχή των Βαλκανίων (πρώην επαρχία της Σερβίας), η οποία από το 1999 βρίσκεται υπό την προσωρινή διοίκηση του ΟΗΕ και την στρατιωτική προστασία του ΝΑΤΟ.²⁰

Την 17η Φεβρουαρίου 2008, η Βουλή του Κοσσυφοπεδίου ανακοίνωσε, μονομερώς, την ανεξαρτησία του από τη Σερβία, η οποία όμως δεν αποδέχθηκε την απόσχισή του και προσέφυγε στον ΟΗΕ. Το Κοσσυφοπέδιο αναγνωρίστηκε

---

²⁰ Wikipedia (2009), Κοσσυφοπέδιο, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%83%CF%83%CF%85%CF%86%CE%BF%CF%80%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF>

άμεσα από κάποιες χώρες, συμπεριλαμβανομένων των ΗΠΑ και των τεσσάρων μεγάλων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία, Γερμανία) μεταξύ άλλων, ενώ κάποιες άλλες όπως η Ρωσία και η Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας θεωρούν την απόσχισή του παράνομη. Σήμερα (2009) 55 χώρες- μέλη του ΟΗΕ αναγνωρίζουν την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου, και επίσης η Δημοκρατία της Κίνας (Ταϊβάν).

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ ενέκρινε στις 8 Οκτωβρίου του 2008 το αίτημα της Σερβίας να παραπέμψει στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης το ζήτημα της μονομερούς απόφασης του Κοσσυφοπεδίου να κηρύξει την ανεξαρτησία του

Το Κοσσυφοπέδιο έχει έκταση 10.887 τετραγωνικά χιλιόμετρα και συνορεύει με το Μαυροβούνιο, με την Αλβανία, τη Σερβία και με την ΠΓΔΜ. Ο πληθυσμός του μόλις ξεπερνά τα 2 εκατομμύρια των οποίων το 92% αποτελούν Αλβανόφωνοι, ενώ το υπόλοιπο 8% αποτελούν Σέρβοι, Τούρκοι, Ρομά και άλλοι. Πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη στο Κοσσυφοπέδιο είναι η Πρίστινα.

4.7. ΤΣΕΧΙΑ

Η Τσεχία, επίσημη ονομασία **Τσεχική Δημοκρατία**, είναι χώρα στην κεντρική Ευρώπη που συνορεύει προς τα βόρεια με την Πολωνία, με τη Γερμανία στα βορειοδυτικά και τα δυτικά, την Αυστρία στα νότια και τη Σλοβακία στα ανατολικά. Έχει έκταση 78.866 τετρ. χλμ. και σύμφωνα με εκτιμήσεις για το 2009, πληθυσμό 10.211.904.^[3] Η ιστορική Πράγα (τσέχικα: *Praha*), ένα σημαντικό τουριστικό αξιοθέατο, είναι η κύρια και μεγαλύτερη πόλη της. Άλλες μεγάλες πόλεις είναι το Μπρνο, η Οστράβα και το Πίλσεν. Η χώρα αποτελείται από δύο ιστορικές περιοχές, τη Βοημία και τη Μοραβία, τμήμα της Σιλεσίας και μικρά τμήματα που παλιότερα ανήκαν στη νότια Αυστρία.²¹

Μετά το τέλος του κομμουνιστικού καθεστώτος στην Τσεχοσλοβακία το 1989, κατά τη διάρκεια της ειρηνικής Βελούδινης Επανάστασης, ακολούθησε η διάλυση της Τσεχοσλοβακίας σε δύο κράτη το 1993. Σλοβακία και Τσεχία έχουν

²¹ Wikipedia (2009), Τσεχία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%83%CE%B5%CF%87%CE%AF%CE%B1>

παραμένει στενοί συνεργάτες, ενώ ανήκουν μαζί με άλλες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης στην ομάδα του Visegrad.

Η Τσεχία είναι Προεδρευόμενη Κοινοβουλευτική Δημοκρατία και κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την 1η Μαΐου 2004. Ασκή την προεδρία της Ένωσης από την 1η Ιανουαρίου του 2009. Ο πληθυσμός της Τσεχίας είναι 10.250.000 κάτοικοι. Η πλειοψηφία των κατοίκων της Τσεχίας είναι Τσέχοι (95%) και μιλά την τσεχική γλώσσα. Μεταξύ των μειονοτήτων είναι Σλοβάκοι, Ρομά, Πολωνοί και διάφοροι άλλοι. Οι Σλοβάκοι στην Τσεχία είναι 2% του πληθυσμού. Το νόμισμα της Τσεχίας, παρ'ότι είναι στην ΕΕ, παραμένει η τσεχική κορόνα.

Η τσεχική οικονομία έχει ένα ουσιαστικό εισόδημα από τον τουρισμό: το 2001, οι συνολικές αποδοχές από τον τουρισμό έφθασαν σε 118.13 δισεκατομμύρια CZK, αποτελώντας 5,5% του ΑΕΠ και 9,3% των γενικών αποδοχών εξαγωγής. Η βιομηχανία απασχολεί περισσότερα από 110.000 άτομα - πάνω από 2% του πληθυσμού.

4.8. ΣΛΟΒΑΚΙΑ

Η Σλοβακία έγινε ανεξάρτητο κράτος τον Ιανουάριο του 1993 μετά τη διάσπαση της Τσεχοσλοβακίας σε δύο.²²

Η Σλοβακία βρίσκεται στην καρδιά της Κεντρικής Ευρώπης και συνδέεται με τις γειτονικές χώρες μέσω του ποταμού Δούναβη. Τα Καρπάθια όρη εκτείνονται κατά μήκος του βόρειου τμήματος της χώρας και περιλαμβάνουν τα όρη Τάτρα, που αποτελούν δημοφιλή τόπο χειμερινών σπορ και όπου βρίσκεται η υψηλότερη κορυφή (Gerlachovsky) στα 2.655 μέτρα. Η πεδιάδα του Δούναβη είναι εύφορη και προσφέρεται για γεωργικές καλλιέργειες. Βασικά προϊόντα είναι

---

²² Europa (2009), Σλοβακία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/slovakia/index_el.htm

το σιτάρι, το κριθάρι, οι πατάτες, τα ζαχαρότευτλα, τα φρούτα, ο καπνός και τα σταφύλια.

Ο πρόεδρος, ο οποίος εκλέγεται με άμεση καθολική ψηφοφορία για πέντε έτη, έχει περιορισμένες εξουσίες. Το κοινοβούλιο της χώρας έχει ένα μόνο σώμα, του οποίου τα 150 μέλη εκλέγονται για μέγιστη περίοδο τεσσάρων ετών.

Όσον αφορά την εθνική σύνθεση, ο πληθυσμός αποτελείται κατά 86% από Σλοβάκους. Οι Ούγγροι αποτελούν την πολυπληθέστερη μειονότητα.

Στις κορυφές πολυάριθμων λόφων υπάρχουν οχυρώσεις που μαρτυρούν τις πολυάριθμες εισβολές που υπέστη η Σλοβακία διαμέσου των αιώνων. Η Μπρατισλάβα, που υπήρξε κατά το παρελθόν η πόλη στέψης των Ούγγρων βασιλέων, διαθέτει πλούσια κληρονομιά μεσαιωνικής αρχιτεκτονικής και αρχιτεκτονικής μπαρόκ. Μεταξύ των επιφανέστερων Σλοβάκων είναι ο Στέφαν Μπάνιτς, που εφηύρε το αλεξίπτωτο το 1913, και ο καλλιτέχνης της ποπ-αρτ Αντου Ουόρχολ, που γεννήθηκε στην Αμερική από Σλοβάκους γονείς.

4.9. ΡΩΣΙΑ

Η Ρωσική Ομοσπονδία, η Ρωσία είναι το μεγαλύτερο σε έκταση κράτος της Γης, με έκταση 17.075.200 χλμ². Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 144.526.378 κατοίκους. Πρωτεύουσα της χώρας είναι η Μόσχα. Η επίσημη γλώσσα είναι τα ρωσικά και νόμισμα το ρούβλι. Διοικητικά διαιρείται σε 83 ομοσπονδιακά υποκείμενα, τα οποία είναι ομαδοποιημένα σε επτά διαμερίσματα.²³

Η Ρωσική Ομοσπονδία δημιουργήθηκε το 1991 και προήλθε από την αποδόμηση της Ε.Σ.Σ.Δ. Έκτοτε, το πολίτευμά της είναι Προεδρική Ομοσπονδιακή Δημοκρατία κατά το πρότυπο του δυτικού φιλελεύθερου μοντέλου.

---

²³ Wikipedia (2009), Ρωσία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A1%CF%89%CF%83%CE%AF%CE%B1>

Σύμφωνα με την απογραφή του 2002 η Ρωσία είχε συνολικό πληθυσμό 145.166.731 κατοίκων, από τους οποίους 106.003.702 στις τέσσερις ευρωπαϊκές ομοσπονδιακές περιοχές και 39.129.729 στις τρεις ασιατικές ομοσπονδιακές περιοχές. Την 1 Ιανουαρίου 2008 ο πληθυσμός της Ρωσίας μειώθηκε σε 142.008.838, σύμφωνα με τη ρωσική Στατιστική Υπηρεσία. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Ιουλίου του 2008 ο πληθυσμός ήταν 140.702.096 κάτοικοι. Οι περισσότεροι Ρώσοι προέρχονται από την Ανατολική Σλαβική οικογένεια λαών, για την προέλευση των οποίων λίγα στοιχεία είναι γνωστά.

4.10. ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Η Λιθουανία είναι το μεγαλύτερο και πολυπληθέστερο από τα τρία βαλτικά κράτη και βρίσκεται στο νοτιότερο τμήμα της περιοχής. Η Λιθουανία ήταν η πρώτη πρώην σοβιετική δημοκρατία που απηλλάγη από τον σοβιετικό ζυγό και επανέκτησε την ανεξαρτησία της στις 11 Μαρτίου 1990.²⁴

Το λιθουανικό τοπίο είναι κυρίως πεδινό, εκτός από μερικούς χαμηλούς λόφους στη δυτική ορεινή περιοχή και στα ανατολικά υψίπεδα. Το υψηλότερο σημείο είναι το Aukštasis, ύψους 294 μέτρων. Η Λιθουανία έχει 758 ποταμούς, πάνω από 2.800 λίμνες και 99 χλμ. στη Βαλτική, που χρησιμεύουν κυρίως ως τόποι αναψυχής και διατήρησης του περιβάλλοντος. Το 30% περίπου της έκτασης της χώρας καλύπτεται από δάση.

Περίπου το 84% του πληθυσμού έχει λιθουανική υπηκοότητα. Οι δύο μεγαλύτερες μειονότητες είναι οι Πολωνοί, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 6% του πληθυσμού, και οι Ρώσοι, που αντιπροσωπεύουν περίπου το 5%. Τα λιθουανικά ανήκουν στην οικογένεια των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών.

Η πρωτεύουσα, το Βίλνιους, είναι μια γραφική πόλη στις όχθες των ποταμών Νέρις και Βίλνια, η δε αρχιτεκτονική στην παλιά πόλη είναι από τις ωραιότερες της Ανατολικής Ευρώπης. Το πανεπιστήμιό της, που ιδρύθηκε το

---

²⁴ Europa (2009), Λιθουανία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/lithuania/index_el.htm

1579, είναι ένα συγκρότημα αναγεννησιακής τεχνοτροπίας με αμέτρητα εσωτερικά προαύλια και αποτελεί πόλη μέσα στην πόλη.

Ο πρόεδρος της Λιθουανίας, ο οποίος εκλέγεται απευθείας από το εκλογικό σώμα για πέντε χρόνια, είναι κυρίως αρμόδιος για την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας. Το λιθουανικό κοινοβούλιο (Seima), που αποτελείται από ένα σώμα, έχει 141 μέλη.

4.11. ΕΣΘΟΝΙΑ

Η Εσθονία, η βορειότερη από τις χώρες της Βαλτικής, ανέκτησε την ανεξαρτησία της από τη Σοβιετική Ένωση το 1991. Το έδαφός της είναι κυρίως πεδινό στις ανατολικές ακτές της Βαλτικής και έχει πολλές λίμνες και νησιά. Το μεγαλύτερο τμήμα της είτε καλλιεργείται είτε καλύπτεται από δάση.²⁵

Η εσθονική γλώσσα έχει μεγάλη συγγένεια με τη φινλανδική, αλλά δεν μοιάζει καθόλου με τις γλώσσες των υπόλοιπων βαλτικών χωρών, δηλαδή της Λετονίας και της Λιθουανίας, ούτε με τα ρωσικά. Το ένα τέταρτο περίπου του πληθυσμού είναι ρωσικής καταγωγής.

Η πρωτεύουσα, το Τάλιν, είναι μία από τις πλέον καλοδιατηρημένες μεσαιωνικές πόλεις της Ευρώπης και ο τουρισμός αντιπροσωπεύει το 15% του εσθονικού ΑΕΠ. Οι κυριότεροι τομείς της οικονομίας είναι η μηχανουργία, η παραγωγή ειδών διατροφής, η μεταλλουργία, η χημική βιομηχανία και η παραγωγή προϊόντων από ξύλο.

Η εσθονική κουζίνα δέχθηκε πολλές επιρροές από λαούς που κατέκτησαν την περιοχή (Δανούς, Γερμανούς, Σουηδούς, Πολωνούς και Ρώσους) σ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας της χώρας.

Διάσημοι Εσθονοί είναι ο συγγραφέας Jaan Kross, του οποίου το έργο έχει μεταφραστεί σε 20 τουλάχιστον γλώσσες, ο συγγραφέας του εθνικού έπους

---

²⁵ Europa (2009), Εσθονία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/estonia/index_el.htm

Friedrich Reinhold Kreutzwald και ο συγγραφέας, κινηματογραφικός παραγωγός, διπλωμάτης και πολιτικός Lennart Meri.

4.12. ΛΕΤΤΟΝΙΑ

Η Λεττονία επανέκτησε την ανεξαρτησία της από τη Σοβιετική Ένωση το 1991. Βρίσκεται στις ακτές της Βαλτικής σε χαμηλό υψόμετρο και καλύπτεται από μεγάλα δάση που τροφοδοτούν με ξυλεία τις κατασκευαστικές βιομηχανίες και τη χαρτοποιία. Το περιβάλλον είναι πλούσιο σε άγρια πανίδα και χλωρίδα. Η Λεττονία παράγει επίσης καταναλωτικά αγαθά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και εργαλειομηχανές. Η χώρα προσελκύει τουρίστες από όλη την Ευρώπη.²⁶

Όσον αφορά την εθνική σύνθεση, το 59% του πληθυσμού αποτελείται από Λεττονούς και το 29% από Ρώσους. Πάνω από το ένα τρίτο του πληθυσμού ζει στην πρωτεύουσα, τη Ρίγα. Η Ρίγα, που ιδρύθηκε το 1201, είναι η μεγαλύτερη πόλη των βαλτικών κρατών με πληθυσμό 730.000 κατοίκους. Το Άγαλμα της Ελευθερίας είναι ένα από τα υψηλότερα μνημεία στην Ευρώπη και φτάνει τα 43 μέτρα.

Το λεττονικό Κοινοβούλιο (Saeima), που έχει ένα νομοθετικό σώμα και 100 έδρες, εκλέγεται απευθείας από το λαό κάθε τέσσερα χρόνια. Ο Πρόεδρος εκλέγεται από το Κοινοβούλιο, επίσης κάθε τέσσερα χρόνια.

Ανάμεσα στους επιφανείς Λεττονούς συγκαταλέγονται ο εξπρεσιονιστής ζωγράφος Mark Rothko και ο σύγχρονος συνθέτης Peteris Vasks.

Χαρακτηριστικές σπεσιαλιτέ της λεττονικής κουζίνας είναι τα πιροσκή με μπέικον (sreķa pīrādziņi) και μια δροσιστική σούπα με κρέμα γάλακτος.

---

²⁶ Europa (2009), Λεττονία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/latvia/index_el.htm

4.13. ΛΕΥΚΟΡΩΣΙΑ

Η **Λευκορωσία** είναι χώρα της Ανατολικής Ευρώπης με πρωτεύουσα το Μινσκ. Συνορεύει με τη Πολωνία στα δυτικά, τη Λιθουανία στα βορειοδυτικά, τη Λετονία στο βορρά, τη Ρωσία στα ανατολικά και την Ουκρανία στα νότια. Επίσημα ονομάζεται *Δημοκρατία της Λευκορωσίας*.²⁷

Οι Σλαβικοί πληθυσμοί της Λευκορωσίας εγκαταστάθηκαν στην περιοχή ανάμεσα στον 6ο και τον 8ο αιώνα μ.Χ.. Οι πρώτοι αυτοί πληθυσμοί ήρθαν σε επαφή με τους Βαράγγους και οργανώθηκαν από τους Ρως στο πριγκιπάτο του Πολάτσκ.

Τον 13ο αιώνα το κράτος των Ρως δέχτηκε εισβολή των Μογγόλων. Τα εδάφη της σημερινής Λευκορωσίας αποτέλεσαν τον πυρήνα του νεοϊδρυθέντος Μεγάλου Δουκάτου της Λιθουανίας. Η πόλη Ναβαχραντάκ, στη δυτική Λευκορωσία, ήταν η πρωτεύουσα αυτού του κράτους. Η επικράτεια του Μεγάλου Δουκάτου επεκτάθηκε μέχρι το 15ο αιώνα σε μεγάλο μέρος της Ανατολικής Ευρώπης, από τη Βαλτική στη Μαύρη Θάλασσα. Το 1569 το κράτος αυτό ενώθηκε με την Πολωνία και αποτέλεσαν μαζί την Πολωνολιθουανική Κοινοπολιτεία, μέχρι το 1791 που καταργήθηκαν οι διοικητικές υποδιαιρέσεις και η ένωση ονομάστηκε πλέον *Βασίλειο της Πολωνίας*. Ωστόσο, το βασίλειο της Πολωνίας δεν κράτησε πολύ, αφού το 1795 τα εδάφη του μοιράστηκαν ανάμεσα στην Ρωσία, την Αυστροουγγαρία και την Πρωσία.

Μετά τη Ρωσική Επανάσταση το 1917 και το τέλος της Γερμανικής κατοχής κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, η Λευκορωσία κήρυξε την ανεξαρτησία της στις 25 Μαρτίου του 1918. Η Εθνική Δημοκρατία της Λευκορωσίας που ιδρύθηκε είχε μικρή διάρκεια. Η ημερομηνία αυτή δεν θεωρείται σήμερα η επίσημη ημερομηνία ανεξαρτησίας της χώρας αν και από πολλούς γιορτάζεται ως τέτοια. Το 1919 ιδρύθηκε το Κομμουνιστικό Κόμμα Λευκορωσίας, παράλληλα με την ίδρυση της Σοβιετικής Δημοκρατίας της

---

²⁷ Wikipedia (2009), Λευκορωσία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

<http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%B5%CF%85%CE%BA%CE%BF%CF%81%CF%89%CF%83%CE%AF%CE%B1>

Λευκορωσίας, που το 1922 αποτέλεσε ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Σοβιετικής Ένωσης. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου η χώρα βρέθηκε υπό Γερμανική κατοχή το διάστημα 1941 – 1944.

Το 1986 συνέβη στη γειτονική Ουκρανία το Ατύχημα του Τσερνομπίλ, οι οικολογικές συνέπειες του οποίου ακόμα βασανίζουν τη Λευκορωσία, καθώς το ένα πέμπτο της έκτασής της δέχτηκε ραδιενεργά κατάλοιπα από την έκρηξη στο Τσερνομπίλ.

Η Λευκορωσία κήρυξε ανεξαρτησία από τη Σοβιετική Ένωση στις 3 Ιουλίου του 1990. Στις 8 Δεκεμβρίου του 1991 οι ηγέτες της Ρωσίας, της Λευκορωσίας και της Ουκρανίας συναντήθηκαν στη Λευκορωσία και υπέγραψαν επίσημη δήλωση με την οποία η ΕΣΣΔ διαλύθηκε και αντικαταστάθηκε από την Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών.

4.14. ΜΟΛΔΑΒΙΑ

Η **Δημοκρατία του Μόλδοβα**, ή Μολδαβία όπως είναι επίσης γνωστή, είναι μια χώρα που βρίσκεται ανάμεσα στη Ρουμανία από τα δυτικά και την Ουκρανία από τα ανατολικά. Τα σύνορά της με τη Ρουμανία οριοθετούνται από το ρου των ποταμών Προυτ και κάτω Δούναβη. Υπήρξε μέλος της Σοβιετικής Ένωσης από το 1945 ως το 1991 ως Μολδαβική Σοσιαλιστική Σοβιετική Δημοκρατία. Κήρυξε την ανεξαρτησία της στις 27 Αυγούστου του 1991 Η συνολική της έκταση είναι 33.843 τετρ. χλμ. και ο πληθυσμός της, με βάση εκτιμήσεις του 2009, είναι 4.320.748 κάτοικοι.²⁸

Στην αρχαιότητα η περιοχή της Μολδαβίας κατοικείται από την φυλή των Δάκων. Εξαιτίας της στρατηγικής της θέσης ως σταυροδρόμι μεταξύ Ασίας και Ευρώπης, η Μολδαβία γνώρισε πολλούς εισβολείς, μεταξύ των οποίων τους Ρως του Κιέβου και τους Μογγόλους. Οι επιδρομές από Τατάρους συνεχίστηκαν και μετά την ίδρυση του πριγκιπάτου.

---

²⁸ Wikipedia (2009), Μολδαβία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CE%BB%CE%B4%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%B1>

Στον Μεσαίωνα το μεγαλύτερο μέρος της σημερινής Δημοκρατίας της Μολδαβίας αποτελούσε το πριγκηπάτο της Μολδαβίας, που ιδρύθηκε το 1359. Το πριγκηπάτο έγινε υποτελές της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας το 16ο αιώνα. Με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου, το 1812, προσαρτήθηκε στη Ρωσία ως Βεσσαραβία. Το δυτικό μέρος της Μολδαβίας παρέμεινε αυτόνομο πριγκηπάτο και ενώθηκε με τη Βαλαχία για να δημιουργήσει το 1859 το Βασίλειο της Ρουμανίας.

Στα τέλη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, η Βεσσαραβία κήρυξε την ανεξαρτησία της από τη Ρωσία το 1918 και ενώθηκε την ίδια χρονιά με το Βασίλειο της Ρουμανίας. Με τη συμφωνία Μολότοφ-Ρίμπεντροπ μεταξύ Ρωσίας και Γερμανίας, οι Ρώσοι κατέλαβαν τη Βεσσαραβία τον Ιούνιο του 1940, διώχτηκαν ξανά το 1941 μέχρι τον Αύγουστο του 1944 οπότε η περιοχή ανακαταλήφθηκε από τα σοβιετικά στρατεύματα. Η χώρα μετονομάστηκε σε Μολδαβική Σοβιετική Σοσιαλιστική Δημοκρατία. Την περίοδο του Στάλιν αρκετοί Ρώσοι μεταφέρθηκαν στη χώρα κυρίως σε αστικές περιοχές, ενώ πολλοί Ρουμάνοι εξορίστηκαν στη Σιβηρία και το Καζακστάν.

Με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης τον Αύγουστο του 1991, η Μολδαβία κήρυξε την ανεξαρτησία της και έγινε μέρος της μετα-Σοβιετικής Κοινοπολιτείας των Ανεξάρτητων Χωρών. Το πρώτο διάστημα της ανεξαρτησίας αναπτύχθηκε κινητικότητα για την επανένωση με τη Ρουμανία, αλλά το δημοψήφισμα που διενεργήθηκε τον Μάρτιο του 1994 έδειξε πως η συντριπτική πλειονότητα των ψηφοφόρων επιθυμούσαν τη συνέχιση της ανεξαρτησίας. Στις εκλογές του 2001 το Κομμουνιστικό κόμμα κέρδισε την πλειοψηφία στο Κοινοβούλιο και διόρισε τον Κομμουνιστή πρόεδρο Βλαντιμίρ Βορόνιν. Στις εκλογές του 2005 ο Βορόνιν ανανέωσε τη θητεία του μετά τη δεύτερη νίκη του κόμματός του. Κατά τη διάρκεια των εκλογών αυτών η Ρωσία διεκδίκησε την παρουσία Ρώσων που θα επέβλεπαν τη διενέργεια των εκλογών αλλά η είσοδός τους στη χώρα δεν επιτράπη. Στην πραγματικότητα οι σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών έχουν κατά πολύ εξασθενήσει και το έθνος της Μολδαβίας χωρίζεται ανάμεσα σε όσους θέλουν μεγαλύτερους δεσμούς με τη Ρουμανία και αυτούς που επιθυμούν σύσφιγξη σχέσεων με τη Ρωσία.

4.15. ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Η Ουκρανία είναι χώρα στην ανατολική Ευρώπη. Συνορεύει με τη Ρωσία, τη Λευκορωσία, την Πολωνία, τη Σλοβακία, την Ουγγαρία, τη Ρουμανία και τη Μολδαβία. Η έκταση της χώρας είναι 603.628 χλμ². Πρωτεύουσα της Ουκρανίας είναι το Κίεβο. Η επίσημη γλώσσα είναι τα ουκρανικά και το νόμισμα της χώρας είναι η γρίβνα.²⁹

Η Ουκρανία είναι Κοινοβουλευτική Δημοκρατία, αλλά με αυξημένες αρμοδιότητες για τον Πρόεδρο. Την Εκτελεστική εξουσία ασκεί το Υπουργικό Συμβούλιο. Τη Νομοθετική Εξουσία ασκεί η Ανώτατη Ράντα ή Συμβούλιο, που αποτελείται από 450 βουλευτές. Τη παρούσα περίοδο στην Ουκρανία γίνονται μια σειρά από μεταρρυθμίσεις με στόχο την μεταφορά των προεδρικών αρμοδιοτήτων στο Πρωθυπουργό.

Το μεγαλύτερο τμήμα της χώρας (περίπου 54%) είναι πεδινό και καλλιεργήσιμο. Όρη υπάρχουν μόνο στην περιοχή των συνόρων με την Ρουμανία (Καρπάθια Όρη) και στην χερσόνησο της Κριμαίας. Καλλιεργούνται δημητριακά, ζαχαρότευτλα, ηλιάνθοι (απ' όπου παράγεται ηλιέλαιο) ενώ ανεπτυγμένη είναι επίσης η εκτροφή βοοειδών και η παραγωγή γάλακτος.

Από πλευράς ορυκτού πλούτου η χώρα διαθέτει σιδηρομέταλλευμα, άνθρακες, μαγγάνιο, φυσικό αέριο και πετρέλαιο, ορυκτό άλας, θείο, γραφίτη, τιτάνιο, νικέλιο, υδράργυρο και μαγνήσιο. Οι ουκρανικές βιομηχανίες ήταν από τις πλέον αναπτυγμένες στην πρώην Σοβιετική Ένωση και παράγουν (και σήμερα) μηχανήματα και προϊόντα σιδήρου, μέταλλα, εξοπλισμό μεταφορικών μέσων, χημικά προϊόντα ενώ δεσπόζουσα θέση κατέχουν οι βιομηχανίες μεταποίησης τροφίμων (και ιδιαίτερα παραγωγής ζάχαρης).

Οι Ουκρανοί στην συντριπτική τους πλειοψηφία είναι Ορθόδοξοι. Η Ορθοδοξία είναι ο βασικός πυλώνας για τη λαϊκή παράδοση των Ουκρανών. Όλες οι γιορτές είναι συνδεδεμένες με αυτήν. Παράλληλα όμως οι Ουκρανοί

²⁹ Wikipedia (2009), Ουκρανία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%85%CE%BA%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1>

διατηρούν πολλές γιορτές που έχουν τις ρίζες στο ειδωλολατρικό τους παρελθόν (το κοινό ανατολικό - σλαβικό) που όμως έχουν ενταχθεί και εναρμονιστεί πλήρως με τις επιταγές της χριστιανικής πίστης.

4.16. ΚΙΡΓΙΖΙΣΤΑΝ

Η Δημοκρατία της Κιργιζίας (ή Κιργιστάν) είναι ένα κράτος της κεντρικής Ασίας. Περικλείεται από την Κίνα, το Καζακστάν, το Τατζικιστάν και το Ουζμπεκιστάν. Πρωτεύουσά της είναι το Μπισκέκ. Προηγουμένως ήταν δημοκρατία της Σοβιετικής Ένωσης και είναι ανεξάρτητη από το 1991. Έχει έκταση 198.500 τετρ. χλμ. και πληθυσμό 5.431.747 κατοίκους, με βάση εκτιμήσεις του 2009. Επίσημες γλώσσες της χώρας είναι η κιργιζική (μια τουρκική γλώσσα) και η ρωσική.³⁰

Αρχηγός Κράτους στη χώρα είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κοινοβούλιο.

Στις 16 Δεκεμβρίου του 2007 διεξήχθησαν πρόωρες βουλευτικές εκλογές στη χώρα. Τις εκλογές προκήρυξε ο Πρόεδρος έπειτα από συνταγματικό δημοψήφισμα, που διεξήχθη στις 21 Οκτωβρίου 2007 και ενέκρινε έναν νέο εκλογικό νόμο, όπως επίσης και τροποποιήσεις στο Σύνταγμα. Βάσει αυτών, η δύναμη του Κοινοβουλίου αυξήθηκε κατά 90 βουλευτές και εισήχθη η ψηφοφορία διά της λίστας κομμάτων.

---

³⁰ Wikipedia (2009), Κιργιζιστάν, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B9%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B6%CE%AF%CE%B1>

4.17. ΤΟΥΡΚΜΕΝΙΣΤΑΝ

Το Τουρκμενιστάν (στα τουρκμενικά Türkmenistan γνωστό επίσης και ως Τουρκμενία), είναι μια χώρα της Κεντρικής Ασίας με έκταση 488.100 km² και πληθυσμό (112η στον κόσμο) 5.179.571. Το όνομα της χώρας σημαίνει "γη των Τουρκομάνων". Το όνομα της πρωτεύουσας, Ασγκαμπάτ, σε ελεύθερη μετάφραση σημαίνει "πόλη της αγάπης" ή "η πόλη όπου οικοδομήθηκε η αγάπη", που ετυμολογείται από το αραβικό *ishq* που σημαίνει "αγάπη" με την περσική κατάληξη *abad* που σημαίνει "κατοίκησε" ή "οικοδομήθηκε".³¹

Ως το 1991 αποτελούσε σοβιετική σοσιαλιστική δημοκρατία. Στα νοτιοανατολικά συνορεύει με το Αφγανιστάν, με το Ιράν στα νοτιοδυτικά, με το Ουζμπεκιστάν στα βορειοανατολικά, με το Καζαχστάν στα βορειοδυτικά και με την Κασπία Θάλασσα στα δυτικά. Επίσημη γλώσσα της χώρας είναι η τουρκμενική (μια τουρκική γλώσσα).

Στις εκλογές για την ανάδειξη των μελών του Συμβουλίου του Λαού (*Halk Maslahaty*), που διεξήχθησαν στις 9 Δεκεμβρίου 2007 όλοι οι υποψήφιοι που εξελέγησαν (2.507) ήταν από το κυβερνών κόμμα.

Στις 26 Σεπτεμβρίου του 2008 ψηφίστηκε ομόφωνα ένα νέο Σύνταγμα, που καθιέρωσε τον πολυκομματισμό.

---

³¹ Wikipedia (2009), Τουρκμενιστάν, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>

4.18. ΟΥΖΜΠΕΚΙΣΤΑΝ

Το Ουζμπεκιστάν είναι μια χώρα της Κεντρικής Ασίας με έκταση 447,400 km² και πληθυσμό (Κατατάσσεται 44η) 27.345.026. Πρωτεύουσα είναι η Τασκένδη (1.967.879 κάτοικοι). Άλλες μεγάλες πόλεις είναι η Σαμαρκάνδη (412.300 κ.) και Μπουχάρα (237.900 κ.). **Επίσημη γλώσσα** της χώρας είναι η **ουζμπεκική** (μια τουρκική γλώσσα).

Το 70% του πληθυσμού είναι Ουζμπέκοι (Τουρκόφωνοι) και 9% Ρώσοι. Υπάρχουν και άλλες εθνότητες με ποσοστά κάτω από 5%.

Έχει κλίμα ψυχρό το χειμώνα και θερμό το καλοκαίρι που συχνά γίνεται υπερβολικά ζεστό και ξερό. Το έδαφός της παρουσιάζει μεγάλη ανομοιομορφία. Αποτελείται από ερήμους, απ' τις ορεινές περιοχές προεκτάσεις του όρους Παμίρ κι οάσεις που σήμερα, με τα τεχνικά μέσα που υπάρχουν, έχουν κατά πολύ διευρυνθεί. Ποτίζεται από δύο μεγάλα ποτάμια, τον Αμού Νταριά και το Σιρ Νταριά, που οι παραπόταμοί τους και τα κανάλια ποτίζουν ολόκληρη την πεδιάδα του Ουζμπεκιστάν. Το αρδευτικό σύστημα του Ουζμπεκιστάν έχει μεγάλη αξία ιδιαίτερα για την καλλιέργεια του βαμβακιού.³²

Γεωργικά είναι αναπτυγμένη χώρα. Βασικές καλλιέργειες είναι: το βαμβάκι (67% όλης της παραγωγής) και το ρύζι (το 50%.) Παράγονται πολλά λαχανικά και φρούτα. Πλούσιο σε πολύτιμα ορυκτά είναι και το υπέδαφος της Δημοκρατίας. Βγάζει πετρέλαιο, ουράνιο, χαλκό κ.α.

Στις 31 Αυγούστου 1991 το Ουζμπεκιστάν κήρυξε την ανεξαρτησία του. Αργότερα στις 13 Δεκεμβρίου ανακοίνωσε την επιθυμία μαζί με άλλα ιδρυτικά μέλη της Κοινοπολιτείας, το Καζακστάν, την Κιργιζία, το Τατζικιστάν, το Τουρκμενιστάν και την Αρμενία, να αποτελέσουν τις 5 δημοκρατίες της Κεντρικής Ασίας.

---

³² Wikipedia (2009), Ουζμπεκιστάν, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%85%CE%B6%CE%BC%CF%80%CE%B5%CE%BA%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>

4.19. ΤΑΤΖΙΚΙΣΤΑΝ

Η Δημοκρατία του Τατζικιστάν είναι κράτος στην Κεντρική Ασία. Συνορεύει με το Αφγανιστάν, την Κίνα, το Κιργιστάν και το Ουζμπεκιστάν. Το Τατζικιστάν ήταν μέρος της Σοβιετικής Ένωσης από το 1917 έως το 1991. Το Τατζικιστάν είναι περιοχή κυρίως ορεινή (το 93% είναι βουνά) κι οι κορυφές της είναι από τις ψηλότερες ολόκληρης της περιοχής (κορυφή του Κομμουνισμού 7.495 μ.).

Οι κάτοικοι λέγονται Ταζίκ και είναι Ιρανική φυλή και έχουν θρήσκευμα Ισλαμισμό (σούνιτες) και αποτελούν το 60% του πληθυσμού. 8% του πληθυσμού είναι Ρώσοι και οι άλλες μειονότητες είναι Ουκρανοί, Γερμανοί, Κιργίζιοι, Τουρκμένοι κλπ. Αριθμεί συνολικά 7.211.884 κατοίκους, με βάση εκτιμήσεις του 2008.

Το κλίμα είναι ηπειρωτικό με θερμοκρασίες +45°C και -63°C. Οι δύο μεγαλύτεροι ποταμοί που διασχίζουν το Τατζικιστάν είναι ο Συρ Νταριά κι ο Αμού Νταριά. Οι βροχές είναι ελάχιστες και το κλίμα ηπειρωτικό.³³

---

³³ Wikipedia (2009), Τατζικιστάν, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B1%CF%84%CE%B6%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>

4.20. ΚΑΖΑΚΣΤΑΝ

Το Καζακστάν ή Καζαχστάν είναι η ένατη μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο με έκταση 2.717.300 χλμ², αλλά μόλις 62η στον πληθυσμό με περίπου 6 άτομα ανά χλμ². Ο πληθυσμός υπολογίζεται στα 15.399.437, με βάση τις εκτιμήσεις του 2009, από 16.464.464 το 1989 λόγω την αποδημίας των Ρώσων και των Γερμανών της περιοχής του Βόλγα. Ένα μεγάλο μέρος του εδάφους της χώρας αποτελείται από στέπες. Πρωτεύουσα της χώρας είναι η Ασάνα. Πρόεδρος της χώρας είναι ο Νουρσουλτάν Ναζαρμπάγιεφ και Πρωθυπουργός ο Καρίμ Μαζίμοφ. Επίσημες γλώσσες της χώρας είναι η καζακική (μια τουρκική γλώσσα) και η ρωσική.³⁴

Βρίσκεται στα νότια της Σιβηρικής πεδιάδας και στα ανατολικά (στα σύνορα με την Κίνα) υπάρχει η οροσειρά Αλτάι. Στα δυτικά βρέχεται από την Κασπία και στα νότια απλώνεται η έρημος Κυζύλ Κυμ και η περιοχή του Τουρκεστάν.

Ο πληθυσμός είναι Καζάκοι 39% (μειονότητα μέσα στην ίδια τους τη χώρα μια και είναι λιγότεροι του 50% του πληθυσμού) και οι Ρώσοι 38%. Υπάρχουν ακόμη 6% Ουκρανοί και 5% Γερμανοί.

Στο νότιο τμήμα της χώρας εκτείνεται η έρημος Κυζύλ Κυμ. Με μεγάλα αρδευτικά έργα αξιοποιήθηκαν μεγάλες εκτάσεις. Καλλιεργούνται δημητριακά, παντζάρια, βαμβάκι και ηλίανθοι.

Σε υψηλό βαθμό αναπτυγμένη είναι η βιομηχανία καθώς και η εκμετάλλευση του υπεδάφους, που είναι πλούσιο σε πετρέλαιο, κάρβουνο, χρυσό, χαλκό, μόλυβδο, νικέλιο, χρώμιο κ.ά. Σημαντικό ρόλο επίσης στην οικονομία της χώρας διαδραματίζουν η κτηνοτροφία και η αλιεία.

---

³⁴ Wikipedia (2009), Καζακστάν, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B6%CE%B1%CE%BA%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>

4.21. ΑΖΕΡΜΠΑΪΤΖΑΝ

Το Αζερμπαϊτζάν είναι μια χώρα στην περιοχή του Καυκάσου με έκταση 86.600 km² και πληθυσμό 8.238.672 (εκτ. 2009). Πρωτεύουσα είναι το Μπακού. Πρόεδρος της χώρας είναι ο Ιλχάμ Αλίγιεφ και Πρωθυπουργός ο Αρτούρ Ρασιζάντε. Επίσημη γλώσσα της χώρας είναι η αζερική ή αζερμπαϊτζανική (μια τουρκική γλώσσα).³⁵

Μετά την διάλυση της Σοβιετικής ένωσης το Αζερμπαϊτζάν έγινε ανεξάρτητη δημοκρατία με πρόεδρο το πρώην ισχυρό ηγετικό στέλεχος του ΚΚ Αγιάζ Μουταλίμποφ και προσχώρησε στην Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών. Ο πόλεμος μεταξύ Αρμενίων και Αζερμπαϊτζανών συνεχίσθηκε στο Ναγκόρνο Καραμπάχ με νικητές τους Αρμενίους και ο Μουταλίμποφ κατηγορήθηκε ως υπαίτιος με αποτέλεσμα να τον διαδεχθεί ο Γιαγκούμπ Μαμέντοφ πρώην Κομμουνιστής που διώχθηκε όταν οι Αρμένιοι κατέλαβαν την σημαντική πολιτισμική για το Αζερμπαϊτζάν πόλη Σουσά. Επανήλθε για λίγο ο Μουταλίμποφ αλλά μετά απο μεγάλες διαδηλώσεις εκδιώχθηκε.

Τον Ιούνιο του 1992 ανέλαβε προσωρινός πρόεδρος ο Ισα Γκαμπάροφ στέλεχος του λαϊκού μετώπου. Στις εκλογές που ακολούθησαν εξελέγη ο ηγέτης του λαϊκού μετώπου Αμπουλφέζ Ελτσιμπει. Η απειρία των στελεχών του , η διαφθορά ορισμένων από αυτούς , η αποτυχία της αντιμετώπισης των προβλημάτων του λαού και οι στρατιωτικές επιτυχίες των Αρμενίων στο Ναγκόρνο Καραμπάχ καθώς και η στάση των στρατιωτικών υπό τον στρατηγό Χουσείνοφ οδήγησαν τον Ελτσιμπει σε φυγή.

Ο πρόεδρος της βουλής της περιοχής του Ναχιτσεβάν Χεϊντάρ Αλίγιεφ έγινε προσωρινός πρόεδρος της δημοκρατίας και αργότερα με δημοψήφισμα εξελέγη παίρνοντας το 99% των ψήφων ο δε Χουσείνοφ χρίστηκε πρωθυπουργός. Το συμβούλιο ασφαλείας του ΟΗΕ εξέδωσε ψήφισμα καλώντας τους Αρμένιους να αποχωρήσουν απο τα εδάφη που είχαν καταλαβει ενω

---

³⁵ Wikipedia (2009), Αζερμπαϊτζαν, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B6%CE%B5%CF%81%CE%BC%CF%80%CE%B1%CF%8A%CF%84%CE%B6%CE%AC%CE%BD>

άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για αποστρατιωτικοποίηση της περιοχής. Ο Αλίγιεφ άρχισε συνομιλίες με τους Αρμένιους του Ναγκόρνο Καραμπάχ και κατέληξε σε συμφωνία για κατάπαυση του πυρός στα τέλη Ιουλίου 1993.

Όμως τον Αύγουστο γίνεται νέα επίθεση των Αρμενίων στο νότο και το Ιράν έστειλε στρατό για να παρεμποδίσει την είσοδο των χιλιάδων προσφύγων στα εδάφη του. Ο πρόεδρος της βουλής του Ναγκόρνο Καραμπάχ δέχθηκε την αποχώρηση των στρατευμάτων από τις περιοχές του Αζερμπαϊτζάν με τον όρο την αναγνώριση της ανεξαρτησίας της περιοχής του

Η όλη κατάσταση αυτή και η πολιτική αστάθεια έφερε τεράστια οικονομικά προβλήματα στο Αζερμπαϊτζάν και ο Αλίγιεφ προσπάθησε την προσέγγιση της χώρας με την Ρωσία και το Ιράν σε θέματα πολιτικής και οικονομικής συνεργασίας. Τον Οκτώβριο του 1994 υποστηρικτές του πρωθυπουργού Χουσεϊνοφ προσπάθησαν να καταλάβουν την εξουσία καθώς και το Μάρτιο του 1995 μία ομάδα των δυνάμεων ασφαλείας. Και οι δύο απόπειρες απέτυχαν, ο Χουσεϊνοφ διέφυγε στην Ρωσία ενώ ανώτατοι στρατιωτικοί και μέλη της αντιπολίτευσης καταδικάστηκαν.

Τον Νοέμβριο του 1995 μετά απο απαγόρευση καθόδου στις εκλογές των Κομμουνιστών και Ισλαμιστών ο Χειντάρ Αλίγιεφ κέρδισε με συντριπτική πλειοψηφία την εξουσία. Η κατάσταση στο Ναγκόρνο Καραμπάχ είναι ακόμη και σήμερα μπερδεμένη , η περιοχή είναι αυτόνομη δεν αναγνωρίζεται ως κράτος και έχει δικό της πρόεδρο. Ο Χειντάρ Αλίγιεφ κέρδισε και τις εκλογές του 1998 και μετά απο προβλήματα υγείας παρέδωσε την εξουσία στον γιό του Ιλχάμ το 2003.

4.22. ΓΕΩΡΓΙΑ

Η Γεωργία είναι ανεξάρτητο κράτος που βρίσκεται στον Καύκασο και βρέχεται από τη Μαύρη Θάλασσα. Γεωγραφικά το μεγαλύτερο μέρος της ανήκει στην Ευρώπη (Βόρεια του Καυκάσου) και ένα μικρότερο μέρος στην Ασία (νότια του Καυκάσου) , αλλά συχνά για πολιτισμικούς λόγους εντάσσεται στην Ευρώπη. Συνορεύει με τη Ρωσία και με τη Τουρκία, την Αρμενία και το Αζερμπαϊτζάν.³⁶

Πρωτεύουσα της Γεωργίας είναι η Τιφλίδα, η οποία στα γεωργιανά λέγεται Τμπιλίσι (Tbilisi), που σημαίνει "ζεστή πηγή". Αυτή την ονομασία την έδωσε ο βασιλιάς Βαχτάνγκ Γκοργκασάλι. Άλλες σημαντικές πόλεις είναι το Σουχούμι, το Μπατούμι το Κουταΐσι και το Γκόρι. Ο συνολικός πληθυσμός της χώρας ανέρχεται σε 5.476.000 κατοίκους. Στο παρελθόν η χώρα αποτελούσε μία από τις δημοκρατίες που συναπάρτιζαν τη Σοβιετική Ένωση.

Στη συντριπτική τους πλειοψηφία, οι Γεωργιανοί (σήμερα 82%) είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι. Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους το 1453 μ.Χ. απομόνωσε τη Γεωργία από τον χριστιανικό κόσμο. Το 1510 μ.Χ. οι Τούρκοι εισέβαλαν στη χώρα και λεηλάτησαν την τότε πρωτεύουσα Κουταΐσι.

Η βιομηχανία της Γεωργίας είναι ανεπτυγμένη. Υπάρχουν κοιτάσματα άνθρακα, πετρελαίου, μαγγανίου και μη μεταλλικών ορυκτών. Το εκπαιδευτικό επίπεδο του λαού είναι ιδιαίτερα υψηλό. Το πανεπιστήμιο της Τιφλίδας έχει 16.300 σπουδαστές. Χαρακτηριστικό είναι ότι στους 1.000 εργαζόμενους, οι 711 έχουν φοιτήσει σε δευτεροβάθμια σχολεία ή σε ανώτερα ιδρύματα.

Κατά την Μογγολική εισβολή, δέχθηκε κύματα από πρόσφυγες από τη γειτονική Σαρματία. Όμως, το κράτος παρέμεινε ανεξάρτητο μέχρι τον 16ο αιώνα, οπότε και κατακλύστηκε από τους Οθωμανούς. Κατελήφθη από τους Ρώσους κατά τον 17ο αιώνα, στην εισβολή του Καυκάσου. Το 1918, κατά τη Ρωσική επανάσταση, απέκτησε ξανά την ανεξαρτησία της, αλλά αποδυναμώθηκε μετά από ένα πόλεμο με τους Αρμένιους, κάτι που οδήγησε σε εμπλοκή της Αγγλίας. Το 1921 κατελήφθη από τους Ρώσους ξανά, οι οποίοι, αφού απέσπασαν την

³⁶ Wikipedia (2009), Γεωργία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1>

Αζαρία απο τους Οθωμανούς, ενέταξαν τη χώρα στην Υπερκαυκασία, μαζί με τις όμορες χώρες της Αρμενίας και του Αζερμπαϊτζάν. Στο Γκόρι της Γεωργίας γεννήθηκε το 1878 ο μετέπειτα ηγέτης της ΕΣΣΔ Ιωσήφ Στάλιν.

Το 1991 η Γεωργία αποσχίσθηκε από την ΕΣΣΔ. Αμέσως ενεπλάκη σε πολέμους με τις περιοχές της Νότιας Οσετίας, της Αμπχαζίας και της Αζαρίας οι οποίες, αν και διοικητικά εντός τους Γεωργιανού Κράτους, δεν επιθυμούσαν να παραμείνουν εντός αυτού. Οι πόλεμοι αυτοί πάγωσαν, με τις τρεις περιοχές να ανακηρύσσονται αυτόνομες. Από τις περιοχές αυτές έφυγαν χιλιάδες πρόσφυγες. Το 2003 η χώρα μπαίνει σε φιλοδυτική τροχιά, με την εκλογή του Προέδρου Μιχαήλ Σαακασβίλι. Η Μόσχα όμως, αμφισβήτησε το αποτέλεσμα των εκλογών. Ακολουθεί περίοδος οικονομικής άνθησης. Το επόμενο έτος, με πραξικόπημα οργανωμένο από τον Γεωργιανό Πρόεδρο, η Αζαρία γυρνά στην Γεωργία με τη μορφή αυτόνομης περιοχής. Το 2007 ξεσπά κρίση στη Νότια Οσετία, η οποία οδηγεί στην επανάκτηση από τους Γεωργιανούς αρκετών Οσετικών Χωριών. Το 2008 στη σύνοδο του NATO στο Βουκουρέστι οι Γεωργιανοί ζητούν ένταξη στον οργανισμό μαζί με την Ουκρανία, κάτι που απορρίπτεται από τα Κράτη της Παλαιάς Ευρώπης.

Τη 8η Αυγούστου του 2008 γεωργιανά στρατεύματα εισέβαλαν στη Νότια Οσετία, με σκοπό την ανατροπή της *de facto* κυβέρνησης και επανένταξη της περιοχής στην Γεωργία. Με πρόφαση την δολοφονία στρατιωτών της ρωσικής ειρηνευτικής δύναμης που σταθμεύει στην περιοχή, η Μόσχα κατηγόρησε τη Γεωργία για γενοκτονία και στη συνέχεια εισέβαλε στη Νότια Οσετία και κατόπιν και σε τμήμα των εδαφών της υπόλοιπης Γεωργίας. Οι συγκρούσεις που ακολούθησαν, και οι βομβαρδισμοί από πλευράς Ρώσων, οδήγησε στην καταστροφή του γεωργιανού στρατού και τον εξαναγκασμό της Κυβέρνησης σε παράδοση. Ακολούθησε ανασύνταξη των Ρώσων στις θέσεις που κατείχαν πριν το 1999.

Η επέμβαση στη Γεωργία έγινε αφορμή για κλιμάκωση στις σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και ΗΠΑ και διχασμό στους κόλπους του NATO.

Η Γεωργία έχει ενισχυμένη γεωπολιτική θέση, λόγω της διέλευσης από το έδαφος της σημαντικών αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου, με μεγαλύτερο τον αγωγό "Μπακού-Τιφλίδα-Τσεϊχάν", τον δεύτερο μεγαλύτερο σε μήκος παγκοσμίως.

4.23. ARMENIA

Η **Αρμενία**, επίσημα **Δημοκρατία της Αρμενίας**, είναι μια χώρα της Ευρασίας ανάμεσα στη Μαύρη Θάλασσα και την Κασπία Θάλασσα στο Νότιο Καύκασο. Συνορεύει στα δυτικά με την Τουρκία, στα βόρεια με τη Γεωργία, ανατολικά με το Αζερμπαϊτζάν και το Ιράν στα νότια. Βρίσκεται στο σταυροδρόμι ανάμεσα στην Ανατολική Ευρώπη και τη Δυτική Ασία, ενώ είχε και έχει εκτεταμένους κοινωνικοπολιτικούς και οικονομικούς δεσμούς με την Ευρώπη.³⁷

Πρώην Σοβιετική Δημοκρατία και τμήμα της Σοβιετικής Ένωσης, η Αρμενία είναι σήμερα μια πολυκομματική δημοκρατία, με αρχαία και ιστορική πολιτιστική κληρονομιά. Το Βασίλειο της Αρμενίας ήταν το πρώτο κράτος που υιοθέτησε το Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία στις αρχές του 4ου αιώνα (η παράδοση αναφέρει ως ημερομηνία το έτος 301). Η σύγχρονη Δημοκρατία της Αρμενίας είναι κατά το σύνταγμά της κοσμικό κράτος, αν και η χριστιανική πίστη παίζει σημαντικό ρόλο στην ιστορία και την αυτοσυνείδηση του αρμενικού λαού.

Η Αρμενία είναι μέλος σε πάνω από 40 διεθνείς οργανισμούς, μεταξύ άλλων στα Ηνωμένα Έθνη, το Συμβούλιο της Ευρώπης, την Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης, την Κοινοπολιτεία Ανεξαρτήτων Κρατών, τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και τον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία στη Μαύρη Θάλασσα. Συμμετέχει επίσης στο πρόγραμμα του NATO "Συνεργασία για την ειρήνη" (PfP) και στον Οργανισμό Συνθήκης Συλλογικής Ασφάλειας. Είναι επίσης μέλος-παρατηρητής στην Ευρασιατική Οικονομική Κοινότητα και το Κίνημα των Αδεσμεύτων. Η χώρα, εξαιτίας της στρατηγικής της θέσης, βρίσκεται ανάμεσα στις σφαίρες επιρροής της Ρωσίας και της Δύσης.

---

³⁷ Wikipedia (2009), Αρμενία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B1>

Οι Αρμένιοι χρησιμοποιούν το δικό τους αλφάβητο και γλώσσα. Το αρμενικό αλφάβητο επινοήθηκε το 405 μ.Χ. από τον Άγιο Μεσρόπ Μαστότς και αποτελείται από τριάντα οκτώ γράμματα, από τα οποία δυο προστέθηκαν κατά την περίοδο της παραμονής των Αρμενίων στην Κιλικία. Το 96% του πληθυσμού μιλά Αρμενικά, ενώ ένα 75,8% μιλά Ρωσικά σαν δεύτερη γλώσσα, αν και τα Αγγλικά γίνονται όλο και πιο δημοφιλή

4.24. ΠΟΛΩΝΙΑ

Το βόρειο τμήμα της Πολωνίας, το οποίο εκτείνεται μέχρι τη Βαλτική Θάλασσα, αποτελείται σχεδόν εξ ολοκλήρου από πεδιάδες, ενώ τα Καρπάθια Όρη (καθώς και τα όρη Τάτρα) αποτελούν τα νότια σύνορα της χώρας. Η Μαζουρία είναι η μεγαλύτερη περιοχή λιμνών της Πολωνίας και συγκεντρώνει τους περισσότερους επισκέπτες.³⁸

Το πολωνικό κράτος έχει ιστορία άνω των χιλίων ετών. Τον 16ο αιώνα η Πολωνία υπήρξε μια από τις ισχυρότερες χώρες της Ευρώπης. Το 1683 ο βασιλιάς της Πολωνίας Ιωάννης Γ' Σομπιέσκι νίκησε τους Οθωμανούς στη μάχη της Βιέννης και μπόρεσε να λύσει την πολιορκία της Βιέννης, εξουδετερώνοντας με τον τρόπο αυτό τον κίνδυνο να κατακτηθεί η Δυτική Ευρώπη από τους Οθωμανούς.

Η Πολωνία είναι πλούσια σε φυσικό ορυκτό πλούτο, όπως σίδηρο, ψευδάργυρο, χαλκό και ορυκτό αλάτι. Το αλατωρυχείο της Βιελίτσκα, που κατασκευάστηκε τον 13^ο αιώνα, περιλαμβάνει ολόκληρη πόλη κάτω από το έδαφος, με αναρρωτήριο, χώρους θεατρικών παραστάσεων, παρεκκλήσι και καφενείο. Όλα είναι φτιαγμένα από αλάτι, από τις σκάλες μέχρι τους πολυελαίους.

Το σημερινό Σύνταγμα της Πολωνίας χρονολογείται από το 1997. Ο Πρόεδρος εκλέγεται από τον λαό για πέντε χρόνια. Τα 460 μέλη της Κάτω

---

³⁸ Europa (2009), Πολωνία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/poland/index_el.htm

Βουλής του Κοινοβουλίου (Sejm) και τα 100 μέλη της Γερουσίας εκλέγονται απευθείας για τέσσερα χρόνια με το σύστημα της αναλογικής εκπροσώπησης.

Επιφανείς Πολωνοί είναι ο αστρονόμος Κοπέρνικος, ο συνθέτης Σοπέν, η επιστήμων Μαρία Κιουρί, οι σκηνοθέτες Ρομάν Πολάνσκι και Κριστόφ Κισλόφσκι, και ο Πάπας Ιωάννης Παύλος ο Β'.

4.25. ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Η Ουγγαρία είναι μια ηπειρωτική χώρα που έχει κοινά σύνορα με πολλά κράτη: τη Σλοβακία, την Ουκρανία, τη Ρουμανία, τη Σερβία, την Κροατία, τη Σλοβενία και την Αυστρία. Είναι ως επί το πλείστον πεδινή με χαμηλά βουνά στο βόρειο τμήμα της. Η λίμνη Μπάλατον, φημισμένο τουριστικό θέρετρο, είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Κεντρικής Ευρώπης.³⁹

Πρόγονοι των Ούγγρων ήταν φυλές των Μαγιάρων που μετακινήθηκαν προς την κοιλάδα των Καρπαθίων το 896. Η Ουγγαρία έγινε χριστιανικό βασίλειο το έτος 1000 υπό βασιλεία Αγίου Στεφάνου.

Η πρωτεύουσα Βουδαπέστη ήταν αρχικά δύο ξεχωριστές πόλεις: η Βούδα και η Πέστη. Είναι κτισμένη κατά μήκος του ποταμού Δούναβη, έχει πλούσια ιστορία και πολιτισμό, ενώ φημίζεται για τις ιαματικές της πηγές. Η Εθνοσυνέλευση της Ουγγαρίας αποτελείται από σώμα 386 μελών τα οποία εκλέγονται από τους ψηφοφόρους ανά τετραετία.

Η Ουγγαρία διαθέτει λίγους φυσικούς πόρους (βωξίτη, άνθρακα και φυσικό αέριο), εύφορα εδάφη και καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Τα ουγγρικά κρασιά είναι φημισμένα σε όλη την Ευρώπη. Τα κυριότερα προϊόντα που εξάγει η χώρα είναι είδη ηλεκτρικού, ηλεκτρονικού και μηχανολογικού εξοπλισμού, είδη διατροφής και χημικά προϊόντα.

Η Ουγγαρία είναι χώρα με μεγάλη μουσική παράδοση, η δε παραδοσιακή της μουσική ενέπνευσε μεγάλους συνθέτες, όπως τον Λιστ, τον Μπάρτοκ και τον

---

³⁹ Europa (2009), Ουγγαρία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/hungary/index_el.htm

Κόνταλυ. Άλλοι διάσημοι Ούγγροι είναι ο Άλμπερτ Ζεντ Γκιόργκι, που ανακάλυψε την ύπαρξη της βιταμίνης C, ο νομπελίστας συγγραφέας Ίμρε Κερτέζ και ο βραβευμένος με Όσκαρ σκηνοθέτης Ίστβαν Σάμπο.

4.26. ΡΟΥΜΑΝΙΑ

Η Ρουμανία βρίσκεται στη νοτιοανατολική Ευρώπη. Το βόρειο τμήμα της είναι ορεινό, ενώ στο νότο δεσπόζει η απέραντη κοιλάδα του Δούναβη. Το δέλτα του ποταμού κοντά στις εκβολές του στη Μαύρη Θάλασσα αποτελεί φυσικό καταφύγιο για αμέτρητα ενδημικά και αποδημητικά πτηνά.⁴⁰

Το Κοινοβούλιο της Ρουμανίας αποτελείται από δύο νομοθετικά σώματα, τη Γερουσία (Senat) και τη Βουλή των Αντιπροσώπων (Camera Deputaţilor). Τα μέλη των δύο σωμάτων εκλέγονται κατά τις εκλογές που διεξάγονται κάθε τέσσερα έτη.

Όσον αφορά τις εθνότητες, το 90% του πληθυσμού είναι Ρουμάνοι και το 7% Ούγγροι. Η ρουμανική γλώσσα, όπως και πολλές άλλες της Νότιας Ευρώπης, προέρχεται από τα λατινικά, παρόλο που μεταξύ της Ρουμανίας και των άλλων ρομανόφωνων χωρών παρεμβάλλονται σλαβόφωνες χώρες. Η Ρουμανία έχει σημαντικούς φυσικούς πόρους – πετρέλαιο, φυσικό αέριο, άνθρακα, σίδηρο, χαλκό και βωξίτη. Οι κυριότερες βιομηχανίες της είναι η μεταλλουργία, τα πετροχημικά και τα προϊόντα μηχανολογικού εξοπλισμού.

Ο ανατριχιαστικός θρύλος του Δράκουλα ανάγεται στον Ρουμάνο Κόμη Βλαντ Ντρακούλ που έζησε τον 15ο αιώνα· ο γιος του είχε τη φήμη ότι στον πόλεμο σκότωνε με ανασκολοπισμό τους εχθρούς που αιχμαλώτιζε . Ανάμεσα στους διάσημους Ρουμάνους είναι ο συγγραφέας Ευγένιος Ιονέσκο, η αθλήτρια Νάντια Κομανέτσι και ο μουσουργός Ζωρζ Ενέσκου.

---

⁴⁰ Europa (2009), Ρουμανία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/romania/index_el.htm

4.27. ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ

Η Βουλγαρία, χώρα που βρίσκεται στην καρδιά των Βαλκανίων, εμφανίζει ποικίλη μορφολογία εδάφους: στο βορρά εκτείνονται οι απέραντες πεδιάδες του Δούναβη, ενώ στο νότο υπάρχουν ορεινές εκτάσεις και οροπέδια. Η Μαύρη Θάλασσα, στα ανατολικά, προσελκύει τουρίστες όλες τις εποχές του χρόνου.⁴¹

Η Βουλγαρία ιδρύθηκε το 681 και είναι ένα από τα αρχαιότερα κράτη της Ευρώπης. Η θέση της, κοντά στα σύνορα της Ευρώπης με την Ασία, έχει επηρεάσει την ιστορία της. Περίπου 85% του πληθυσμού της είναι χριστιανοί ορθόδοξοι και 13% μουσουλμάνοι. Επίσης, το 10% περίπου του πληθυσμού είναι τουρκικής καταγωγής και το 3% Τσιγγάνοι (Ρομ).

Η βουλγαρική Εθνοσυνέλευση (με ένα μόνο σώμα) έχει 240 μέλη που εκλέγονται για τετραετή θητεία.

Η Βουλγαρία εξάγει κυρίως προϊόντα ελαφράς βιομηχανίας, τρόφιμα και κρασιά που ανταγωνίζονται επιτυχώς τα προϊόντα άλλων ευρωπαϊκών αγορών.

Οι λάτρεις της παραδοσιακής μουσικής σίγουρα γνωρίζουν αρκετούς Βούλγαρους μουσικούς. Στο χρυσό δίσκο που έστειλε στο διάστημα η NASA με το διαστημόπλοιο Voyager υπάρχει ένα παραδοσιακό τραγούδι της Βουλγαρίας. Διάσημοι Βούλγαροι είναι η φιλόσοφος Τζούλια Κρίστεβα, ο Ελίας Κανέτι, που έλαβε το βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας το 1981, και ο Κρίστο Γιαβάτσεφ (γνωστός ως «Κρίστο»), δημιουργός πολλών ανορθόδοξων υπαίθριων καλλιτεχνικών έργων.

---

⁴¹ Europa (2009), Βουλγαρία, ανακτήθηκε 10.04.2009 από

http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/bulgaria/index_el.htm

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

5.0.Η ΑΝΘΗΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ

Οι νέες πρωτεύουσες της Ανατολικής Ευρώπης μπαίνουν δυναμικά στην ταξιδιωτική ατζέντα της Δύσης, κερδίζοντας όσους αναζητούν νέες εμπειρίες - ακόμη κι όταν αυτές ανατρέπουν τα «δεδομένα» του ταξιδιού Βαλκανικές πόλεις που έχουν συνδεθεί συνειρμικά στο μυαλό μας με πολεμικές ανταποκρίσεις κάνουν την εμφάνισή τους στις λίστες με τις hot πόλεις του διεθνούς ταξιδιωτικού Τύπου.

Την ίδια στιγμή, όλο και περισσότερες αεροπορικές εταιρείες χαμηλού κόστους συνδέουν τις μεγάλες ευρωπαϊκές μητροπόλεις με τις πρωτεύουσες των νέων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσφέροντας εναλλακτικές προτάσεις για οικονομικά city breaks.

Φυσικά, όσο πλασματικός ακούγεται πλέον ο όρος «Ανατολική Ευρώπη», άλλο τόσο διαφέρει η εμπειρία του ταξιδιού από πόλη σε πόλη. Από τις μπαρόκ περιοχές της Δύσης, όπως η Μπρατισλάβα ή η Λιουμπλιάνα, ως τις ανατολίτισσες των Βαλκανίων Σεράγεβο και Πρίστινα, που φέρουν ακόμη έντονα τα τραύματα του πολέμου, οι πόλεις της Ανατολικής Ευρώπης έχουν πολλές διαφορετικές όψεις.

Όπως και να 'χει πάντως, το άνοιγμα των προορισμών αυτών συνεπάγεται σε ένα βαθμό και ένα νέου τύπου ταξίδι, όπου ακόμη και η έννοια του «αξιοθέατου» είναι διαφορετική. Γιγάντιες εργατικές πολυκατοικίες, ουρανοξύστες και πύργοι της τηλεόρασης, βομβαρδισμένα κτίρια, μνημεία κομμουνιστικού κιτς αλλά και πολεμικών γεγονότων, decadent ξενοδοχεία που είχαν υπάρξει σημεία αναφοράς του μοντέρνου design στα '60s-'70s είναι μερικά από τα «νέου τύπου» αξιοθέατα που κάνουν τους επισκέπτες να βγάζουν απ' την τσέπη τις φωτογραφικές τους μηχανές.

Ακόμη κι αν οι δημοτικές αρχές των πόλεων κάνουν ό,τι μπορούν να χτίσουν ένα νέο τουριστικό προφίλ σύμφωνα με τα πρότυπα των κλασικών πόλεων της Δυτικής Ευρώπης, τονίζοντας τα προ-κομμουνισμού κτίρια και μνημεία τους, η

μεγαλύτερη γοητεία για τον επισκέπτη είναι η αίσθηση μιας πόλης σε μετάβαση. Ένας από τους βασικότερους λόγους για να επισκεφτείς τις πόλεις αυτές δεν είναι τόσο γιατί προσφέρουν ένα αξιοπρεπές city break σε τιμή ευκαιρίας, αλλά και γιατί σου δίνουν την αφορμή να ικανοποιήσεις μια κοινωνιολογική περιέργεια - αντίστοιχη με του παλιού περιηγητή που αναζητούσε «εξωτικούς» προορισμούς.

Μπορεί βέβαια οι χώρες του πρώην ανατολικού μπλοκ να αποτελούν μία από τις πιο δυνατές τάσεις στην ταξιδιωτική ατζέντα της Ευρώπης, δεν είναι σίγουρα όμως μια επιλογή για τους πολλούς - κυρίως τα Βαλκάνια. Το ταξίδι εδώ θα αποζημιώσει ιδιαίτερα εκείνους που θέλουν να ζήσουν πρώτοι αυτό που σε λίγα χρόνια θα έχει γίνει mainstream, τους κυνηγούς του «αυθεντικού» αλλά και τους backpackers, τους περίεργους και υποψιασμένους επισκέπτες που βλέπουν το ταξίδι με μια κοινωνιολογική ματιά πέραν του κλασικού ορισμού της ταξιδιωτικής απόλαυσης. Τέλος, αν και πολλές από τις πόλεις της πρώην Ανατολικής Ευρώπης είναι αρκετά κοντά στην Ελλάδα, οι αεροπορικές συνδέσεις δεν είναι τόσο βολικές. Συχνά, χρειάζεται να ανέβεις ως τη Βιέννη για να επισκεφτείς μια βαλκανική πόλη αεροπορικώς. Η Αυστρία είναι ένας από τους βασικότερους κόμβους για ταξίδια στην Ανατολική Ευρώπη, αφού η Austrian Airlines με το σύνθημα «Σας πετάμε στην Ανατολή» συνδέει τις περισσότερες πόλεις αεροπορικά με τη Βιέννη, ενώ εκτός από τις μεγάλες ευρωπαϊκές εταιρείες όλο και περισσότερες low-cost αεροπορικές προσθέτουν πτήσεις σε πόλεις της Ανατολικής Ευρώπης. Τα νέα δρομολόγια της Aegean Airlines, που πρόσθεσε πρόσφατα πτήσεις για Σόφια και Βουκουρέστι, αλλά και οι πτήσεις της Tarom και της Carpatair, που μας συνδέουν απευθείας με τη Ρουμανία, μας κάνουν να ελπίζουμε σε ακόμη πιο πολλές επιλογές στο άμεσο μέλλον. Άλλωστε, σύμφωνα με τα στοιχεία που εξέδωσε ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών για το 2006, η κίνηση προς την Ανατολική Ευρώπη παρουσίασε την περασμένη χρονιά διψήφια αύξηση (+10,1%), η οποία αποδίδεται στην προσθήκη νέων δρομολογίων από τις αεροπορικές εταιρείες που πετούν στην περιοχή, καθώς και στην είσοδο της Aegean και της Norwegian στη συγκεκριμένη αγορά.

5.1. Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΜΠΛΟΚ ΣΤΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Οι χώρες του ανατολικού μπλοκ όμως δεν χαρακτηρίζονται μόνο ως τουριστικοί προορισμοί, αλλά και ως εκκολαπτόμενες εν δύναμη τουριστικές αγορές. Καταλυτικό ρόλο σ' αυτό επαιξε και η είσοδός τους στην Ε.Ε.

Η Ρουμανία, η Βουλγαρία, η Σλοβενία, η Σλοβακία, η Τσεχία και Πολωνία ως νέα κράτη μέλη αποτελούν το νέο πελατολόγιο της Δύσης και κυρίως της Ελλάδας. Η οποία διεκδικεί το μεγαλύτερο μερίδιο αυτής της νέας αγοράς. Καθόλου τυχαία αν αναλογιστούμε τα κοινά που έχουμε με τα ανατολικό μπλοκ.

Το γεγονός ότι είμαστε ομόδοξη με τους Ρουμάνους, τους Βούλγαρους, τους Ρώσους καθώς και με το Μαυροβούνιο μας κατατάσσει εύκολα στην πρώτη τους επιλογή. Κυρίως την Β' Ελλάδα όπου το Άγιο Όρος και τα μετέωρα δεσπάζουν στην τουριστική τους ατζέντα.

Ένας άλλος λόγος επισκεψιμότητας είναι και η ιστορική μας δεσμοί, οι οποίοι υπάρχουν ακόμη από τα χρόνια του Βυζαντίου.

Η γεωγραφική θέση της Ελλάδος καθώς και η μορφολογική της διάταξη δικαιώνουν της επιλογή τους. Ικανοποιώντας ακόμη και τον πιο εκλεκτισμένο ταξιδιώτη. Ο αρμονικός συνδυασμός του βουνού και της θάλασσας καθώς και τα υπέροχα νησιά τα οποία διατηρούν το ιδιαίτερο χρώμα τους δικαιώνει την επιλογή τους.

Αναμφισβήτητα τα τουριστικά γραφεία εκμεταλεύτηκαν αυτή την έως τότε παρθένα (νέα) αγορά. Απλοποιώντας τον τρόπο μεταφοράς με charter δρομολόγια, και παρέχοντας ολοκληρωμένα πακέτα σε προσιτές «δελεαστικές» τιμές, δημιούργησαν αυτό το νέο τουριστικό κίνημα. Εξαλείφοντας το φόβο για το άγνωστο, και κάνοντας ορθή χρήση της διαφήμισης έγιναν η κεντρομόλος δύναμη.

Ένας άλλος παράγοντας είναι και η κοινή μας ιδιοσυγκρασία με αυτούς τους λαούς. Η πίστη στην οικογένεια καθώς και κοινές μας μνήμες.

5.2. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το φτηνό δολάριο έχει τονώσει την τουριστική κίνηση σε Τουρκία, Αίγυπτο και Τυνησία. Αντίθετα οι τουριστικές χώρες της ευρωζώνης όπως η Ελλάδα, η Ισπανία και η Πορτογαλία χάνουν συνεχώς έδαφος από το ακριβό ευρώ. Σύμφωνα με την έρευνα του τουριστικού οργανισμού Lonely Planet την πρώτη θέση στην τουριστική κίνηση καταλαμβάνουν οι ΗΠΑ λόγω της συναλλαγματικής

αξίας του δολαρίου. Η τουριστική κίνηση των περασμένων μηνών μειώθηκε κατά 5%, ποσοστό που δεν αποκλείεται να διπλασιαστεί μόλις δημοσιοποιηθούν τα στοιχεία του Αυγούστου. Η μείωση των τουριστικών αφίξεων πλήττει περισσότερο τους δημοφιλείς τουριστικούς προορισμούς όπως της Ρόδου, της Νάξου και της Σαντορίνης σε ποσοστά που αγγίζουν το 25%. Πέραν της ποσοτικής μείωσης των αφίξεων, οι επαγγελματίες του κλάδου εστιάζουν στα ποιοτικά χαρακτηριστικά του τουρισμού. Οι εισπράξεις έχουν μειωθεί λόγω της οικονομικής κρίσης, αλλά και λόγω της ακρίβειας σε μεταφορές, διαμονή και εστίαση. Οι τουρίστες μειώνουν τις ημέρες διακοπών τους, ενώ σοβαρό πρόβλημα αποτελεί η εισαγωγή του λεγόμενου «φτηνού τουρισμού». Η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια προσελκύει όλο και λιγότερο τα υψηλά εισοδήματα, γεγονός για το οποίο ευθύνεται μια σειρά παραγόντων. Το μερίδιο των πέντε βασικών αγορών του ελληνικού τουρισμού (Μεγάλη Βρετανία, Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία) έχει μειωθεί κατά 6% την τελευταία επταετία, ενώ οι ελπίδες στρέφονται στις χώρες του πρώην Ανατολικού μπλοκ.

Το 50% των Σέρβων προτιμά την Ελλάδα για διακοπές, ενώ σημαντική είναι η άφιξη των Ρώσων με προορισμό κυρίως την Κρήτη με αύξηση που υπολογίζεται στο 30%. Αντίθετα μειωμένες κατά 10% είναι οι αφίξεις των Αμερικανών και κατά 5% των Βρετανών.⁴²

Αυτό που συμβαίνει τα τελευταία 20 περίπου χρόνια είναι μια σειρά παγκόσμιων μεταβολών που φέρνει όλο και σε δυσμενέστερη θέση την πλειονότητα των ελληνικών επιχειρήσεων εξαιτίας της αδυναμίας τους να προσαρμοστούν στις αλλαγές αυτές. Πράγματι το πρώτο ίσως χτύπημα ήρθε με την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ, συνεχίστηκε με την είσοδο της Κίνας και της Ινδίας στον παγκόσμιο ανταγωνισμό, συνεχίστηκε με την είσοδο του Ίντερνετ στις αγοραπωλησίες που σήμανε την ολοκληρωτική παγκοσμιοποίηση της αγοράς και η χαριστική βολή δόθηκε με την είσοδο του ευρώ στην ελληνική οικονομία. Γιατί πριν η αδυναμία των ελληνικών προϊόντων να είναι ελκυστικά στο εσωτερικό και στο εξωτερικό αντισταθμιζόταν με τις συνεχείς υποτιμήσεις της

---

⁴²Εφημερίδα Κολωνάκι press, Ανάκτηση από : <http://www.kolonaki-press.com> , 10 Δεκεμβρίου 2008

δραχμής. Η υποτίμηση της δραχμής έκανε τα εισαγόμενα ξένα πιο ακριβά και τα εξαγόμενα ελληνικά πιο φθηνά. Μόλις χάθηκε και το τελευταίο αυτό εργαλείο σήμανε και η αρχή του τέλους για πολλές ελληνικές επιχειρήσεις. Βάζοντας σε αυτή τη σκηνή και την ανάμιξη πολλών δυναμικών επιχειρήσεων στο ελληνικό χρηματιστήριο με έναν ερασιτεχνικό τρόπο καταλήγουμε στη σημερινή εικόνα

Μία εταιρεία μπορεί να επιβιώνει ανεξάρτητα από τις συνθήκες που υπάρχουν στην αγορά, εφόσον προσφέρει ένα χρήσιμο προϊόν. Η μόνη διαφορά είναι ότι όταν οι συνθήκες είναι ευνοϊκές μπορεί να επιβιώνει εύκολα ενώ όταν οι συνθήκες δεν είναι ευνοϊκές πρέπει να κάνει τις αναγκαίες αλλαγές ώστε να επιβιώσει και εάν είναι δυνατόν, να κάνει τις συνθήκες ξανά ευνοϊκές.

Η ελληνική οικονομία διαθέτει σημαντικά πλεονεκτήματα στον τομέα των υπηρεσιών, κυρίως στον τουρισμό και τη ναυτιλία. Αν σε αυτούς τους τομείς συνυπολογιστεί η σπουδαιότητα και άλλων κλάδων όπως το εμπόριο, οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, οι χερσαίες μεταφορές, η υγεία, η παιδεία και ο αθλητισμός, τότε η Ελλάδα εκτιμάται ότι θα λάβει ξεχωριστή, υψηλή θέση στο διεθνή καταμερισμό εργασίας στον τομέα των υπηρεσιών.

Η χαμηλή ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας αντανακλάται μεταξύ όλων των άλλων στην εξέλιξη των μεγεθών της εγχώριας αγοράς εργασίας.

Για την αποτελεσματική προώθηση του ανταγωνιστικού χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας απαιτείται η εφαρμογή ολοκληρωμένης δέσμης δράσεων και ενεργειών μεταξύ των οποίων διακρίνονται η αύξηση των πραγματικών αποδοχών στη βάση της βελτίωσης της παραγωγικότητας της εργασίας μετά την πραγματοποίηση μεγάλων επιχειρηματικών επενδύσεων καθώς και η αποφασιστικότερη προσαρμογή των εθνικών οικονομικών πολιτικών.

Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας, είναι:

1. Η μακροοικονομική σταθερότητα,

2. Η αποτελεσματικότητα των θεσμών καθώς και η εύρυθμη λειτουργία των φορέων που έχουν επιφορτιστεί για την τήρησή τους,
3. Η συνεχής δημιουργία τεχνολογικών καινοτομιών,
4. Η ποιότητα του μακροοικονομικού περιβάλλοντος,
5. Η αποτελεσματικότητα των μεθόδων παραγωγής και διοίκησης καθώς και η στρατηγική ανάπτυξης που ακολουθούν οι επιχειρήσεις

Η σημαντική αύξηση των εισαγωγών στην Ελλάδα οφείλεται στις μεγάλες εισαγωγές από τις χώρες του ΟΟΣΑ (ειδικότερα από εταίρους της Ε.Ε), τις χώρες της Μέσης Ανατολής, της Βόρειας Αφρικής, την Κίνα και την Νότια Κορέα

Θετικά σημεία ελληνικής οικονομίας

- Ώθηση της ιδιωτικής κατανάλωσης ως αποτέλεσμα των υψηλών μισθολογικών αυξήσεων και της μείωσης των φόρων σε συνδυασμό με το χαμηλό κόστος δανεισμού.
- Ενίσχυση των δημόσιων επενδύσεων γεγονός το οποίο συνδέεται με την εξέλιξη των έργων για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 στην Αθήνα και την εισροή πόρων από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Ικανοποιητική πορεία υλοποίησης των προγραμμάτων ιδιωτικοποίησης
- Βελτίωση της κατάστασης στην αγορά εργασίας καθώς η ανεργία ακολουθεί πτωτική πορεία λόγω της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας στον κατασκευαστικό τομέα. Παρόλο αυτά τα ποσοστά απασχόλησης, και μακροπρόθεσμης ανεργίας (ιδιαίτερα σε άτομα νεαρής ηλικίας) παραμένουν ιδιαίτερα υψηλά, ενώ η πρόοδος στην αντιμετώπιση της ανεργίας των γυναικών είναι ιδιαίτερα μικρή και περιορισμένη.

Αρνητικά σημεία ελληνικής οικονομίας

- Η ελληνική οικονομία δεν σημείωσε σημαντική πρόοδο αναφορικά με την αποτελεσματική αντιμετώπιση των κυριότερων διαρθρωτικών προβλημάτων που είναι η έλλειψη ανταγωνιστικότητας σε διεθνές επίπεδο και η ύπαρξη δημοσιονομικών ανισορροπιών.

- Η Ελλάδα κατέχει τη δεύτερη χειρότερη επίδοση στον τομέα της ανταγωνιστικότητας, εξαιτίας των περιορισμένων επενδύσεων στην έρευνα και την τεχνολογία αλλά και της περιορισμένης αποτελεσματικότητας του εκπαιδευτικού συστήματος. Επίσης, το μεγάλο έλλειμμα ανταγωνιστικότητας που παρατηρείται στην Ελλάδα οφείλεται στον περιορισμένο ανταγωνισμό σε ορισμένους τομείς της βιομηχανίας καθώς και στην απουσία επιχειρηματικού δυναμισμού, ο οποίος με τη σειρά του παρεμποδίζεται από την υψηλή γραφειοκρατία.

Τα βασικότερα κίνητρα που ωθούν τις ελληνικές επιχειρήσεις να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους στις γειτονικές χώρες των Βαλκανίων, είναι τα ακόλουθα:

- Η διείσδυση στην τοπική αγορά και η απόκτηση μεριδίου πριν τον ανταγωνισμό
- Η αξιοποίηση των κενών (έλλειψη προϊόντων & υπηρεσιών) που εμφανίστηκαν μετά το «άνοιγμα» των αγορών του πρώην ανατολικού μπλοκ
- Η εγκατάσταση ανταγωνιστικής επιχείρησης
- Το χαμηλό κόστος του ανθρώπινου δυναμικού

Την τελευταία δεκαετία οι ελληνικές επιχειρήσεις και τράπεζες έχουν ανοίξει το δρόμο για τις αγορές των 10 νέων χωρών – μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με αποτέλεσμα σήμερα που οι θετικές εξελίξεις είναι ραγδαίες, το ελληνικό επιχειρηματικό στοιχείο είναι πολύ καλά τοποθετημένο ώστε να επιτύχει περαιτέρω ανάπτυξη δραστηριοτήτων.⁴³

---

⁴³ Μελέτη στοιχείων του διεθνούς εμπορίου Ανάκτηση από : <http://www.google.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

6.0.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΕΙΓΜΑ

Το δείγμα ορίζεται από τους Mc Daniel, C & Gates,R στο βιβλίο τους «Marketing Research Essentials», ως το αριθμητικό δεδομένο, βάση του οποίου ο ερευνητής επιλέγει με τυχαίο ή όχι τρόπο το μέγεθος των ερωτώμενων το οποίο πρόκειται να έχει η έρευνα την οποία θα διεξάγει. Ουσιαστικά το δείγμα βοηθά τον ερευνητή να βάλει σε συγκεκριμένες ασφαλιστικές δικλίδες την έρευνα του, να έχει μια σαφή εικόνα της γνώμης της ομάδας που επέλεξε να ερευνήσει και σε γενικές γραμμές να μπορεί να αποδείξει αριθμητικά ότι όντως οι ερωτώμενοι είναι ικανοποιητικού αριθμού οπότε και οι απαντήσεις όντως επιβεβαίωσαν και τα ερευνητικά μας ερωτήματα και τις υποθέσεις μας⁴⁴.

6.2.ΜΕΘΟΔΟΣ ΣΥΛΛΟΓΗΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

Το ερωτηματολόγιο επιλέχθηκε ως η πιο κατάλληλη μέθοδος για την συλλογή δεδομένων για αυτήν την έρευνα. Είναι καλό για την συλλογή πληροφοριών για την γνώμη μεγάλου πλήθους ατόμων. Επίσης επιλέχθηκε διότι είναι σχετικά πιο φθηνό και χρειάζεται λιγότερο χρόνο σε σχέση με τις προσωπικές συνεντεύξεις.

---

⁴⁴ Mc Daniel, C & Gates,R (1995) “Marketing Research Essentials”, West Publishing Company

6.3. ΔΕΙΓΜΑ/ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

Σαν δείγμα επιλέξαμε το σύνολο ενός γκρουπ 50 Ρουμάνων τουριστών. Η εστίαση στις απαντήσεις τους, θα δώσει μια πιο εμπειριστατωμένη θέση σε σχέση με τη νοοτροπία τους και τι θεωρούν ότι υπάρχει σε έλλειψη, αλλά και τι θα έπρεπε να βελτιωθεί όσον αφορά τον τουρισμό στη χώρα μας. Η στρατηγική της δειγματοληψίας είναι δειγματοληψία ευκολίας (opportunity sampling) ⁴⁵. Το ερωτηματολόγιο, χωρίζεται στις δημογραφικές, και στις γενικές ερωτήσεις.

6.4. ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ένας περιορισμός ήταν η πίεση του χρόνου για την επιτυχή διεξαγωγή της έρευνας στο προκαθορισμένο χρονικό πλαίσιο.

---

⁴⁵ Fondaneche D., (2000), Guide for Statistical Analysis, England, Prentice Hall Publishing, pp.24-28

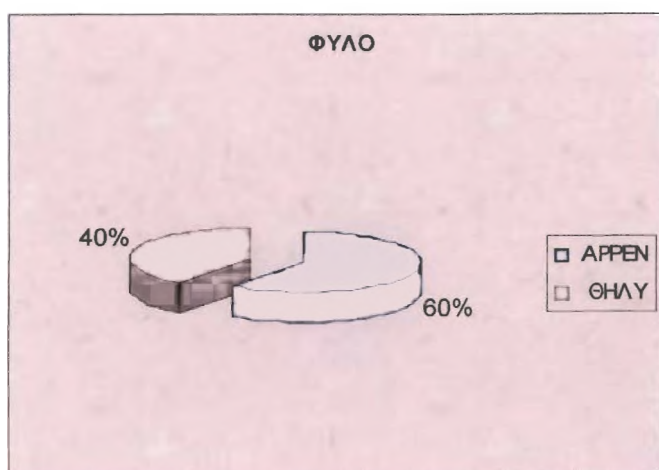
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ-ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Φύλλο

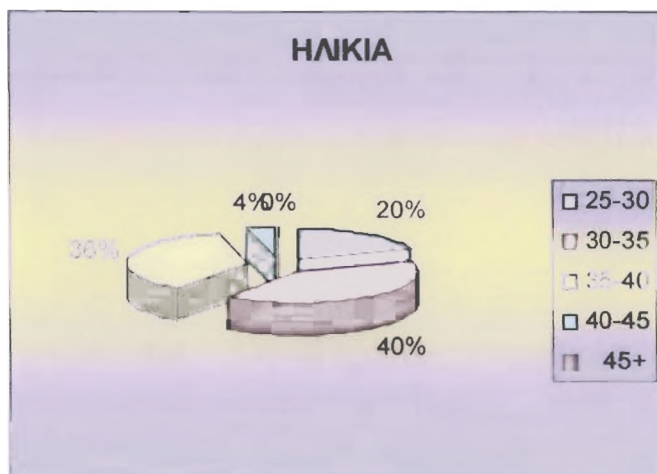
Άρρεν
Θήλυ

Στο παρόν ερώτημα, παρατηρούμε από το παραπάνω αναλυτικό γράφημα ότι οι άνδρες υπερτερούν έναντι των γυναικών με ποσοστό της τάξης του 60% έναντι του 40% των γυναικών.

2. Ηλικία

25-30
30-35
35-40
40-45
45+

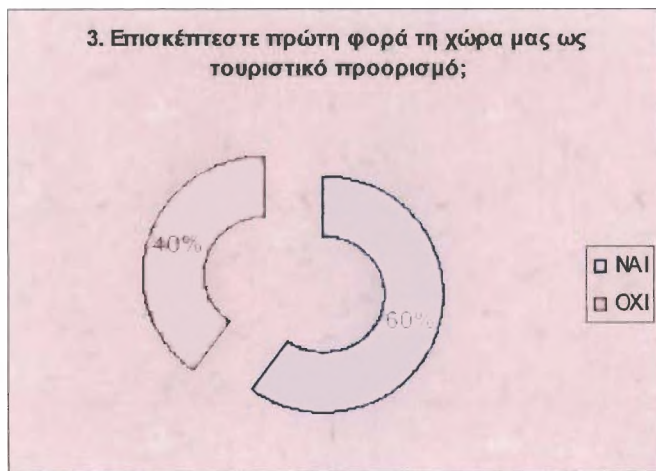

Η ηλικία των συμμετεχόντων στην έρευνα, είναι ως εξής: Το 20% είναι μεταξύ 25 και 30 ετών, το 40% που είναι και η πλειοψηφία των δοσμένων απαντήσεων είναι μεταξύ 30 και 35 ετών, το 36% είναι μεταξύ 35 και 40 ετών το 4% από 40 έως 45, ενώ κανείς δεν δήλωσε ηλικία από 45 και πάνω.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

3. Επισκέπτεστε πρώτη φορά τη χώρα μας ως τουριστικό προορισμό;

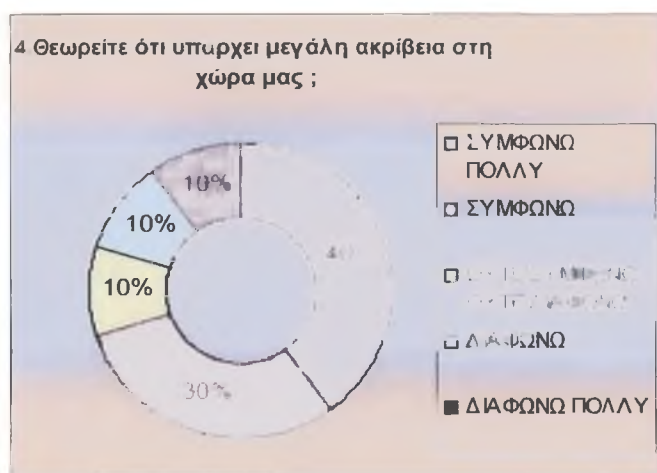
Ναι
Όχι

Ένα ποσοστό της τάξης του 60% επισκέπτεται πρώτη φορά τη χώρα μας, ενώ το 40% έχει ξαναέρθει στην Ελλάδα.

4.Θεωρείτε ότι υπάρχει μεγάλη ακρίβεια στη χώρα μας ;

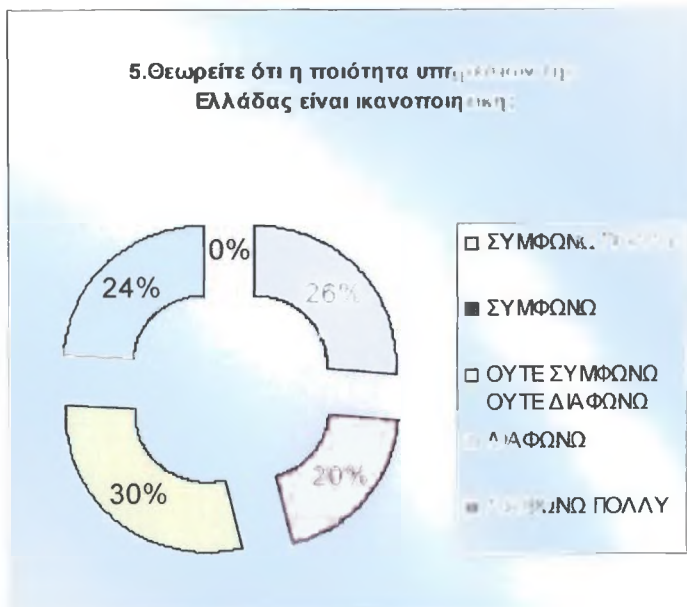
Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

Παραπάνω τέθηκε το ερώτημα αν υπάρχει μεγάλη ακρίβεια στη χώρα μας, όπου η πλειοψηφία με ποσοστό της τάξης του 40% δήλωσε ότι συμφωνεί πολύ, το 30% επίσης συμφωνεί με κάτι τέτοιο, το 10% δεν πήρε συγκεκριμένη θέση , το 10% διαφώνησε και τέλος το 10% διαφώνησε πολύ.

5.Θεωρείτε ότι η ποιότητα υπηρεσιών της Ελλάδας είναι ικανοποιητική;

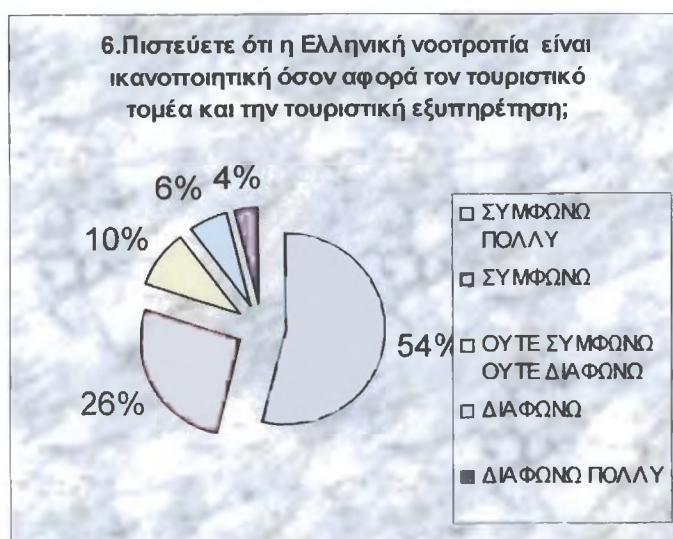
Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

Σχετικά με το αν η ποιότητα υπηρεσιών της Ελλάδας είναι ικανοποιητική, το 26% συμφωνεί πολύ, το 20% επίσης συμφωνεί με αυτό, το 30% δεν πήρε θέση συγκεκριμένη μη συμφωνώντας ούτε διαφωνώντας, το 24% διαφώνησε, ενώ κανείς δεν είπε ότι διαφωνεί πολύ.

6. Πιστεύετε ότι η Ελληνική νοοτροπία είναι ικανοποιητική όσον αφορά τον τουριστικό τομέα και την τουριστική εξυπηρέτηση;

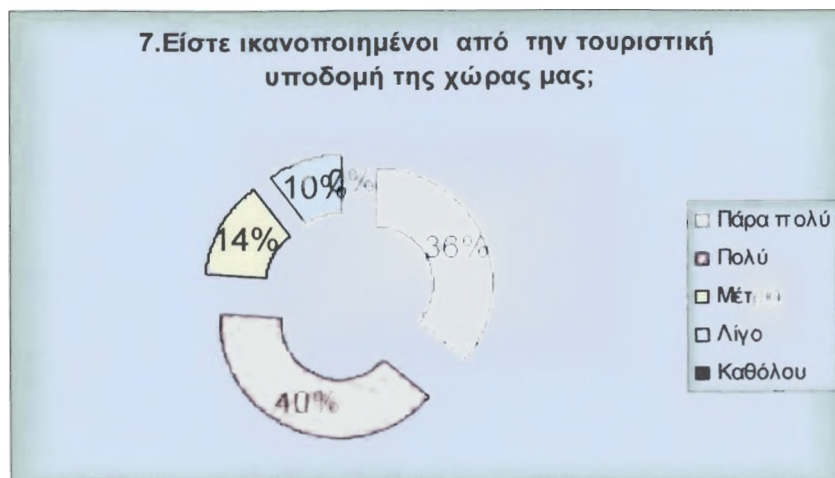
Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

Όσον αφορά το αν η Ελληνική νοοτροπία είναι ικανοποιητική όσον αφορά τον τουριστικό τομέα και την τουριστική εξυπηρέτηση, το 54% με πλειοψηφία απαντήσεων δήλωσε ότι συμφωνεί πολύ, το 26% επίσης συμφωνεί, το 10% δεν παίρνει θέση, το 6% διαφωνεί και το 4% επίσης διαφωνεί πολύ.

7.Είστε ικανοποιημένοι από την τουριστική υποδομή της χώρας μας;

Πολύ
Πάρα πολύ
Μέτρια
Λίγο
Καθόλου

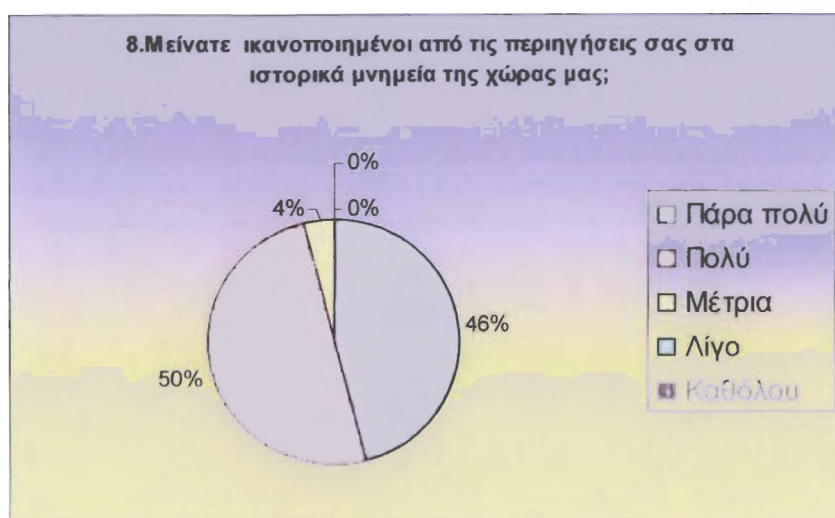

Σε σχετικό ερώτημα για το αν οι Ρουμάνοι τουρίστες είναι ικανοποιημένοι από την τουριστική υποδομή της χώρας μας, το 40% απάντησε ότι είναι πολύ ικανοποιημένοι, το 36% πάρα πολύ ικανοποιημένοι, το 14% μέτρια και το 10% λίγο.

8.Μείνατε ικανοποιημένοι από τις περιηγήσεις σας στα ιστορικά μνημεία της χώρας μας;

Πολύ
Πάρα πολύ
Μέτρια
Λίγο
Καθόλου

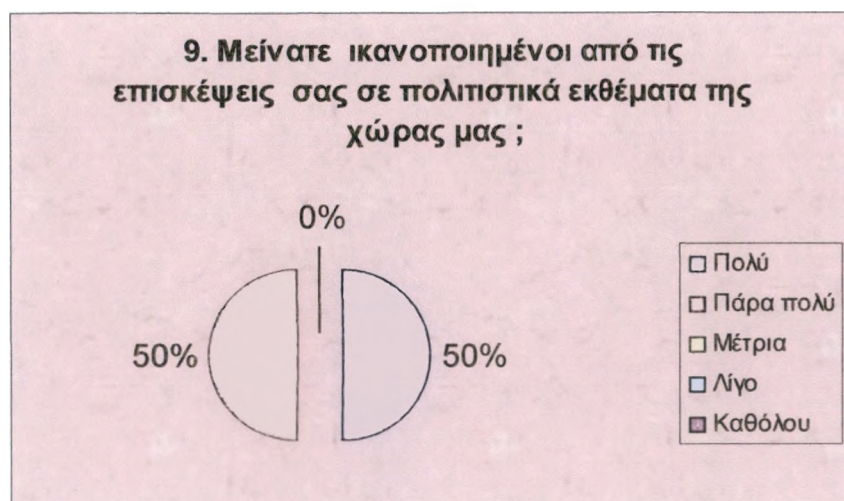

Από το παραπάνω γράφημα, φαίνεται η άποψη των Ρουμάνων τουριστών σε σχέση με τα πολιτιστικά εκθέματα της χώρας μας.

Ένα ποσοστό της τάξης του 46% έμεινε πάρα πολύ ικανοποιημένο, ένα 50% πολύ ικανοποιημένο επίσης, ενώ μόλις ένα 4% μέτρια ικανοποιημένο.

9. Μείνате ικανοποιημένοι από τις επισκέψεις σας σε πολιτιστικά εκθέματα της χώρας μας ;

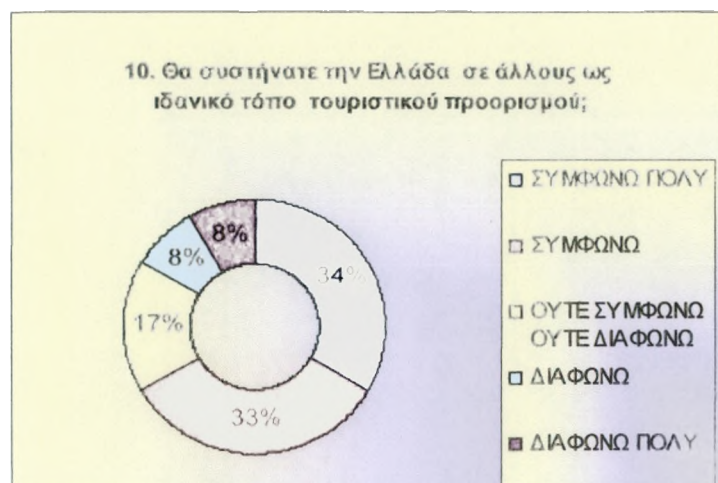
Πολύ
Πάρα πολύ
Μέτρια
Λίγο
Καθόλου

Στο παραπάνω γράφημα, παρατηρούμε ότι το 50% των ερωτηθέντων είτε ότι έμειναν πολύ ικανοποιημένοι από τις επισκέψεις τους σε πολιτιστικά εκθέματα της χώρας μας και το υπόλοιπο 50% έμειναν πάρα πολύ ικανοποιημένοι. Δεν δόθηκαν άλλες απαντήσεις.

10. Θα συστήνατε την Ελλάδα σε άλλους ως ιδανικό τόπο τουριστικού προορισμού;

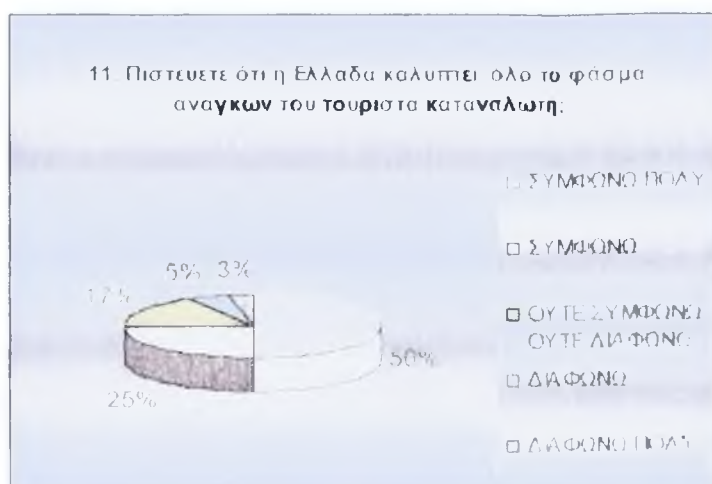
Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

Σε σχετικό ερώτημα για το αν Θα σύστηναν οι Ρουμάνοι τουρίστες την Ελλάδα σε άλλους ως ιδανικό τόπο τουριστικού προορισμού, το 34% ποσοστό το οποίο καλύπτει και την πλειοψηφία, δήλωσε ότι συμφωνεί πολύ, το 33% απάντησε πως επίσης συμφωνεί, το 17% κράτησε ουδέτερη θέση μη συμφωνώντας αλλά ούτε και διαφωνώντας, το 8% είπε ότι διαφωνεί με κάτι τέτοιο και τέλος το υπόλοιπο 8% διαφώνησε πολύ με το ερώτημα.

11. Πιστεύετε ότι η Ελλάδα καλύπτει όλο το φάσμα αναγκών του τουρίστα καταναλωτή;

Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

Στο παραπάνω ερώτημα τέθηκε το ερώτημα αν η Ελλάδα καλύπτει όλο το φάσμα αναγκών του τουρίστα καταναλωτή. Όπως φαίνεται και από το σχετικό γράφημα με τα καταρτιζόμενα αποτελέσματα, παρατηρούμε ότι ένα ποσοστό της τάξης του 50% , ποσοστό το οποίο έχει και τις πιο πολλές απαντήσεις, δήλωσε ότι συμφωνεί πολύ με κάτι τέτοιο, ένα 25% απάντησε ότι επίσης συμφωνεί, ένα 17% στη συνέχεια ούτε συμφώνησε ούτε διαφώνησε, ένα 5% διαφώνησε με το ερώτημα και τέλος ένα μόλις 3% διαφώνησε πολύ.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Στη παρούσα έρευνα, πήραν μέρος άνδρες και γυναίκες, με τους άνδρες να είναι περισσότεροι. Οι συμμετέχοντες τουρίστες είναι στην πλειοψηφία ηλικίας μεταξύ 30 και 40 ετών. Οι περισσότεροι, επισκέφθηκαν πρώτη φορά την Ελλάδα, αλλά ένα εξίσου μεγάλο ποσοστό έχει έρθει στη χώρα μας και στο παρελθόν.

Πιστεύουν ότι η ποιότητα υπηρεσιών της Ελλάδας είναι ικανοποιητική σε γενικές γραμμές, αλλά θα μπορούσε να δεχθεί περαιτέρω βελτίωση. Επίσης υποστηρίχθηκε, ότι η Ελληνική νοοτροπία είναι ικανοποιητική όσον αφορά τον τουριστικό τομέα και την τουριστική εξυπηρέτηση. Παρ' όλα αυτά, η ακρίβεια κάνει έντονη την παρουσία της στην Ελληνική αγορά.

Αναφέρθηκε ότι η τουριστική υποδομή της χώρας μας, είναι σχετικά ικανοποιητική, αλλά θα μπορούσε να είναι ακόμα καλύτερη.

Οι εντυπώσεις αναφορικά με τα πολιτιστικά εκθέματα και τα ιστορικά μνημεία της χώρας μας ήταν πολύ ικανοποιητικές.

Η Ελλάδα, είναι ένας τόπος ταξιδιωτικού προορισμού σύμφωνα με την πλειοψηφία, που αξίζει να την συστήσει κάποιος και σε άλλους μιας και είναι μια χώρα η οποία σε ένα ευρύ φάσμα καλύπτει τις περισσότερες ανάγκες του τουρίστα καταναλωτή

Συμπερασματικά μπορούμε να πούμε, ότι η χώρα μας προσφέρει μεγάλη κάλυψη στις τουριστικές ανάγκες γι' αυτό και οι τουρίστες από χώρες του ανατολικού μπλοκ, δείχνουν τόση μεγάλη προτίμηση. Έχει να παρουσιάσει σπουδαία ιστορικά μνημεία και πολιτιστικά κέντρα, υπέροχα αξιοθέατα και εναλλαγές παραστάσεων, ανάλογα με το μέρος προορισμού και φιλική συμπεριφορά αναφορικά με την ελληνική νοοτροπία και κουλτούρα προς τον τουρίστα. Τα σημεία όμως που χωλαίνει σύμφωνα με κάποιες απόψεις της παρούσας έρευνας και στα οποία θα μπορούσε να σημειωθεί ανάπτυξη ή βελτίωση, είναι ο οικονομικός τομέας, μιας και η ακρίβεια είναι ιδιαίτερα αυξημένη σχετικά με άλλες χώρες. Βελτίωση ακόμα, μπορεί να σημειωθεί σε ότι έχει να κάνει με την τουριστική υποδομή της Ελλάδας. Είναι πολύ πιθανό με την κατάλληλη υποδομή της χώρας μας που αφορά το τουριστικό κοινό, όπως καλύτερες προσφορές τουριστικών πακέτων, καλύτερες συνθήκες διαμονής ή μετακινήσεων, φθηνότερες τιμές διατροφής

και διασκέδασης , καλύτερη διαφήμιση της χώρας μας κα, να επιφέρουν ακόμα μεγαλύτερη τουριστική ανάπτυξη.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Βορείως των συνόρων της χώρας μας υπάρχουν εκατομμύρια εν δυνάμει πελάτες. Στις ελληνικές τουριστικές περιοχές υπάρχουν αρκετά ικανοποιητικές υποδομές, πάντα βέβαια με περιθώρια βελτίωσης. Μεταξύ όμως προσφοράς και ζήτησης τουριστικών υπηρεσιών παρεμβάλλεται η γραφειοκρατία του κρατικού μηχανισμού και υπηρεσιών. Αυτό που οφείλει το κράτος είναι να ελαχιστοποιήσει τα εμπόδια και να βοηθήσει τους Έλληνες να επενδύσουν στις νέες αυτές αγορές καθώς και να προσελκύσουν όσο το δυνατόν περισσότερους τουρίστες.

Για παράδειγμα η Ρωσία είναι μια σταθερή πλέον αγορά η οποία έχει ακόμη περιθώρια ανοίγματος και ανάπτυξης για τους Έλληνες επιχειρηματίες, καθώς και για τον τουρισμό. Ακόμη η κοινή πολιτιστική και κυρίως θρησκευτική παράδοση με τους Ρώσους, θα μπορούσε αν όχι να επεκτείνει τουλάχιστον να καθιερώσει τον προσκινηματικό τουρισμό.

Η Ελλάδα αποτελεί έναν ελκυστικό τουρισμό για τους τουρίστες του ανατολικού μπλοκ και με την σωστή πολιτική θα αυξήσει το ποσοστό της.

Με την συγκεκριμενοποίηση των αγορών, την σωστή και στοχευμένη διαφήμιση, την ευκινησία όσον αφορά την γραφειοκρατία καθώς και τις σωστές υποδομές σύντομα θα καταξιωθεί ως ανταγωνιστική. Η Ελλάδα όφειλε να βελτιωθεί όσον αφορά τις υποδομές της. Και οφείλει να καταξιωθεί στην θέση που της ανήκει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Europa (2009), **Βουλγαρία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/bulgaria/index_el.htm
- Europa (2009), **Εσθονία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/estonia/index_el.htm
- Europa (2009), **Κροατία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/candidate_countries/croatia/index_el.htm
- Europa (2009), **Λεττονία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/latvia/index_el.htm
- Europa (2009), **Λιθουανία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/lithuania/index_el.htm
- Europa (2009), **Ουγγαρία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/hungary/index_el.htm
- Europa (2009), **Πολωνία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/poland/index_el.htm
- Europa (2009), **Ρουμανία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/romania/index_el.htm
- Europa (2009), **Σλοβακία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/european_countries/eu_members/slovakia/index_el.htm
- Europa (2009), **Σλοβενία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://europa.eu/abc/European_countries/eu_members/slovenia/index_el.htm
- Fondaneche D., (2000), *Guide for Statistical Analysis*, England, Prentice Hall Publishing, pp.24-28
- Keneth G. William, "**International Travel and Tourism**", 2nd Edition

- Mc Daniel, C & Gates,R (1995) “Marketing Research Essentials”, West Publishing Company
- Smith L.J. Stephen: “**Tourism Analysis: A Handbook**”, 2nd Edition
- Theobald F. William: “**Global Tourism, The next Decade**”
- Wikipedia (2009), **Αζερμπαϊτζαν**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%B6%CE%B5%CF%81%CE%BC%CF%80%CE%B1%CF%8A%CF%84%CE%B6%CE%AC%CE%BD>
- Wikipedia (2009), **Αρμενία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%AF%CE%B1>
- Wikipedia (2009), **Βοσνία Ερζεγοβίνη**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%92%CE%BF%CF%83%CE%BD%CE%AF%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%95%CF%81%CE%B6%CE%B5%CE%B3%CE%BF%CE%B2%CE%AF%CE%BD%CE%B7#.CE.99.CF.83.CF.84.CE.BF.CF.81.CE.AF.CE.B1
- Wikipedia (2009), **Γεωργία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%93%CE%B5%CF%89%CF%81%CE%B3%CE%AF%CE%B1>
- Wikipedia (2009), **Καζακσταν**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B1%CE%B6%CE%B1%CE%BA%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>
- Wikipedia (2009), **Κιργιζιστάν**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%B9%CF%81%CE%B3%CE%B9%CE%B6%CE%AF%CE%B1>
- Wikipedia (2009), **Κοσσυφοπέδιο**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%83%CF%83%CF%85%CF%86%CE%BF%CF%80%CE%AD%CE%B4%CE%B9%CE%BF>

- Wikipedia (2009), **Λευκορωσσία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9B%CE%B5%CF%85%CE%BA%CE%BF%CF%81%CF%89%CF%83%CE%AF%CE%B1>
- Wikipedia (2009), **Μολδαβία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%BF%CE%BB%CE%B4%CE%B1%CE%B2%CE%AF%CE%B1>
- Wikipedia (2009), **Ουζμπεκιστάν**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%85%CE%B6%CE%BC%CF%80%CE%B5%CE%BA%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>
- Wikipedia (2009), **Ουκρανία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%85%CE%BA%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1>
- Wikipedia (2009), **ΠΓΔΜ**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CF%81%CF%8E%CE%B7%CE%BD_%CE%93%CE%B9%CE%BF%CF%85%CE%B3%CE%BA%CE%BF%CF%83%CE%BB%CE%B1%CE%B2%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CE%BA%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%AF%CE%B1_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%9C%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1%CF%82
- Wikipedia (2009), **Ρωσία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A1%CF%89%CF%83%CE%AF%CE%B1>
- Wikipedia (2009), **Σερβία και Μαυροβούνιο**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A3%CE%B5%CF%81%CE%B2%CE%AF%CE%B1_%CE%BA%CE%B1%CE%B9_%CE%9C%CE%B1%CF%85%CF%81%CE%BF%CE%B2%CE%BF%CF%8D%CE%BD%CE%B9%CE%BF
- Wikipedia (2009), **Τατζικιστάν**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%B1%CF%84%CE%B6%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>

- Wikipedia (2009), **Τουρκμενιστάν**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%BA%CE%BC%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%AC%CE%BD>
- Wikipedia (2009), **Τσεχία**, ανακτήθηκε 10.04.2009 από <http://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A4%CF%83%CE%B5%CF%87%CE%AF%CE%B1>
- Williams K. Allan, Shaw Gereth: **“Tourism and Economic Development European Experiences”**.
- Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού (2001), **“Τουριστική Πολιτική 2002 – 2006”**, ΕΟΤ
- Εφημερίδα ΕΣΤΙΑ (2008), **“Χώρες ανατολικού μπλοκ”**, Ανακτήθηκε 13.08.2008 από <http://www.energia.gr>
- Εφημερίδα Κολωνάκι press (2008), ανακτήθηκε 10.12.08 από <http://www.kolonaki-press.com>
- Ηγουμενάκης Ν.Γ., Κραβαρίτης Κ.Ν., Λύτρας Π.Ν. (2000), **“Εισαγωγή στον τουρισμό”**, Interbooks, Αθήνα
- Κοκκώσης Χ., Τσάρτας, Π. (2001), **“Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και Περιβάλλον”**, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (2005), **“Οικονομική Έκθεση 2005”**, ΠΟΕ
- Σφακιανάκης Κ.Μ. (2000), **“Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού”**, εκδόσεις ΕΛΛΗΝ, Αθήνα
- Τσάρτας, Π., 2000, **“Τουριστική ανάπτυξη : Πολυεπιστημονικές προσεγγίσεις”**, Εξάντας, Αθήνα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Φύλλο
Ανδρας
Γυναίκα

Ηλικία
20-30
30-40
40-50
50-60
60+

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Επισκέπτεστε πρώτη φορά τη χώρα μας ως τουριστικό προορισμό;

Ναι
Όχι

3. Θεωρείτε ότι υπάρχει μεγάλη ακρίβεια στη χώρα μας ;

Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

4.Θεωρείτε ότι η ποιότητα υπηρεσιών της Ελλάδας είναι ικανοποιητική;

Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

5.Πιστεύετε ότι η Ελληνική νοοτροπία είναι ικανοποιητική όσον αφορά τον τουριστικό τομέα και την τουριστική εξυπηρέτηση;

Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

6.Είστε ικανοποιημένοι από την τουριστική υποδομή της χώρας μας;

Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

7. Μείνατε ικανοποιημένοι από τις περιηγήσεις σας στα ιστορικά μνημεία της χώρας μας;

Πολύ
Πάρα πολύ
Μέτρια
Λίγο
Καθόλου

8. Μείνατε ικανοποιημένοι από τις επισκέψεις σας σε πολιτιστικά εκθέματα της χώρας μας ;

Πολύ
Πάρα πολύ
Μέτρια
Λίγο
Καθόλου

9. Θα συστήνατε την Ελλάδα σε άλλους ως ιδανικό τόπο τουριστικού προορισμού;

Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ

10. Πιστεύετε ότι η Ελλάδα καλύπτει όλο το φάσμα αναγκών του τουρίστα καταναλωτή;

Συμφωνώ πολύ
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ πολύ